

ÇOCUK YAPMAMAK İÇİN 40 NEDEN

Corinne Maier

No Kid

Çeviren: Z. Canan Özatalay

esenkitap.

No Kid -

Çocuk Yapmamak İçin 40 Neden

Corinne Maier

ISBN: 9786054609536

Birinci Basım: Ocak 2015, İstanbul

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir

Çeviren: Z. Canan Özatalay

Editör: İbrahim Şahin

Son Okuma: Yoldaş Özdemir

Kapak Tasarım: Mehtap Arslan

Sayfa Tasarım: Eren Taymaz

Özgün Adı:

NO KID, Quarante raisons de ne
pas avoir d'enfant

© Michalon Editeur, 2007

www.michalon.fr

Esen Kitap

İMÇ 6. Blok, No: 6435, Unkapanı,
İstanbul

Tel: 0212 347 70 50 (pbx)

Fax: 0212 347 70 52

E-mail: bilgi@esenkitap.com

esenkitap.com

Yayıncı Sertifika No: 19368

© 2013 Esen Elektronik San. ve
Tic. Ltd. Şti.

Bu eserin yayın hakkı saklıdır.
Yayınevinden yazılı izin
alınmadan kısmen veya tamamen
alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz,
basılamaz. Elektronik ortamlarda
yayınlanamaz.

Baskı:

Pasifik Ofset (Sertifika No: 12027)

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No:

3/1, Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

Haramidere - İstanbul Tel: 0212 412 17 77

Corinne Maier

1963'te Cenevre'de doğdu. 1986'da *Institut d'études politiques de Paris*'den (Paris Siyasal Bilgiler Enstitüsü) mezun olduktan sonra Uluslararası İlişkiler ve İktisat alanında master yaptı. Psikanaliz alanında hazırladığı doktorasını Paris VIII Üniversitesi'nde savundu. Bugüne kadar otuz dile çevrilmiş olan 17 kitap ve sayısız makale yazdı.

Psikanalist, Ekonomist, Sosyolog ve Tarihçi olan Corinne Maier İsviçre, Fransa ve Belçika vatandaşıdır. İki çocuğuyla Brüksel'de yaşayıp psikanalist olarak çalışıyor.

No Kid
ÇOCUK YAPMAMAK İÇİN
40 NEDEN

Corinne Maier

Fransızcadan Çeviren: Z. Canan Özatalay

esenkitap.

Sophie ve Sabine'e

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Giriş	11
Çocuk Yapmamak İçin 40 Neden	19
1) "Çocuk Arzusu", Gülünç Bir İstek	19
2) Doğum, Bir İşkence	22
3) Seyyar Biberona Dönüşmekten Kaçının	24
4) Eğlenmeye Devam Edin	26
5) Ev, İş, Çocuk... Almayayım Teşekkürler!	28
6) Arkadaşlarınızı Kaybetmeyin	31
7) Çocuklara Hitap Etmeye Olanak Veren Saçma Dili Öğrenmeyin	34
8) Çocuk Odası Açmak, Yatak Odasını Kapamaktır	37
9) Çocuk, Arzu Katilidir	40
10) Çift İçin Veda Çanları Çalıyor	42
11) Olmak ya da Yapmak, Kendinizi Tercihle Bulunmak Zorunda Hissetmeyin	44
12) "Çocuk, Zalimliği Doğasından Gelen, Bir Tür Habis Cücedir"	46
13) Çocuk Konformisttir	49
14) Çocuk Çok Pahalı	51
15) Kapitalizmin Objektif Müttefiki	53
16) Çocuğu Oyalamak Büyük Mesele	56
17) Ebeveynlerin En Kötü Kâbusları	59
18) İdeal Çocuk Aldatmacasına Kanmayın	62
19) Çocuğunuz Kaçınılmaz Olarak Sizi Hayal Kırıklığına Ugratacak	64
20) Evin Annesi Haline Gelmek, Ne Korkunç!	66
21) Her Şeyden Önce Ebeveyn Olmak, Teşekkürler Kalsın	68
22) Çocuk Uzmanlarını Kendinizden Uzak Tutun	71
23) Aileler Mi? Korkunç!	74
24) İkinci Çocukluğu Yaşamayın	77

25) "Önce Ben" Demekte Ayak Diremek, Bir Cesaret İşaretidir	80
26) Çocuk, Gençlik Hayalleriniz İçin Veda Çanlarını Çaldırıyor	82
27) Evladınızın Mutluluğunu İstemekten	
Kendinizi Alamazsınız	84
28) Çocuk, Sülük Gibidir	86
29) Okul, Uzlaşılması Gereken Bir Disiplin Kampıdır	89
30) Çocuk "Yetiştirmek" Ama Nereye Doğru?	92
31) İyi Niyetli Tarafsızlıktan Kaçın	95
32) Ebeveynlik Ne Yazık ki Hoş Bir Şarkıdır	97
33) Annelik, Kadınlar İçin Bir Tuzaktır	99
34) Annelik Yapmak ya da Başarılı Olmak,	
Bir Seçim Yapmak Gerek	101
35) Çocuk Ortaya Çıktığında Baba Kaybolur	103
36) Günümüzün Çocuğu Kusursuz Bir Çocuktur:	
Dünyaların En Güzeline Hoş Geldiniz	105
37) Dikkat! Çocuk Tehlikesi Var	108
38) Dışlanmış Bir Gelecek İçin Çırpınmak Neden?	111
39) Dünyada Çok Fazla Çocuk Var	114
40) "İyi" Ebeveynliğin Gülünç On Kuralına Sırt Çevirin	116
Sonuç	119
Bibliyografya	121

ÖNSÖZ

Tek çözüm, doğum kontrolü

2006'da Fransa, doğurganlıkta Avrupa şampiyonu oldu. “Fransız mucizesi” zafer kazanmış bir tonla duyuruldu: Yaşasın Fransa! Bugün Fransa’da, Mareşal Pétain’in de itiraz etmeyeceği anneliğin yüceltilmesine tanık olunuyor. Yurtseverliğin bugünkü yüzü bu: Aptalca bir yaşama göğüs germek için kalabalık olmak daha iyi.

Fransızlar! Sizinle alay ediyorlar. İki besin kaynağı iş ve aile olan, ölümcül derecede sıkıcı ve ahlak kumkuması bir ülkede, sizi mutluluğa rahimlerinizle ulaşabileceğinize inandırıyorlar. Gerçek şu ki doğurganlığınız arttığı ölçüde, aranızda mutlu olduğunu söyleyenlerin sayısı azalıyor. Gözlerinizi açın, sizin çocuklarınız işsizliğe, eğreti ya da değer kaybetmiş işlere, basit bir insan kaynağı durumuna yazgılı baby-looser**’lar (baştan kaybetmiş bebekler) olacak. Sizinkinden de daha az eğlenceli bir yaşamları olacak ve bunda hiçbir abartı yok. Hayır! Sizin harika bebeklerinizin hiçbir geleceği yok çünkü gelişmiş bir ülkede doğan her çocuk tüm gezegen açısından ekolojik bir felakettir.

* Orijinal metinde de İngilizcedir. Bundan sonraki İngilizce sözcükler için de aynı şey söz konusudur. Ç.N.

Size gelince, onları “yetiştirmek” için yirmi yıl boyunca canınız çıkacak. Çocukların eğitimi kutsal bir görev haline geldi. Toplum modern ebeveynlerden *Superman* ya da *Superwoman*’a yaraşır performanslar bekliyor. Hep hazır, güler yüzlü, dikkatli, eğitimci ve sorumlu... Evlatlarının “mutluluğu” ve “sevinci” için yapmayacakları bir şey yok! Ebeveyn olmak, geri kalan her şeyi feda etmeye hazır olmak demek: eşinizle olan ilişkiniz, boş vakitler, cinsel yaşam, arkadaşlar ve kadınsanız, toplumsal başarı.

Olup olacağı bu. Samimiyetle söyleyin, bunun için bunca zahmete değer mi?

Tedbirinizi alın. Çocuğum yok derken, birdenbire oluverir. Tek çözüm, doğum kontrolü.

GİRİŞ

Bilseydim çocuk yapmazdım

Bir Aralık günü kırkınıc doğum günümü kutlamaya hazırlanıyordum. Bir arkadaşım ile birlikte kafedeydim ve birkaç bardak bir şeyler içtikten sonra, somurtkan bir şekilde “bilanço çıkarıyordum”:

Yolu şaşırdım, psikanalizime on yıl geç başladım, kentte toplumla gayet iyi bir şekilde bütünleşmiş tüm bu insanların ortasında akşam yemeklerinde canım sıkılıyor, kaderi darma-dagınık saçlarından yakalamayı bilemedim (şimdi biliyorum, saçları mohikan), çocuklarım birer karın ağrısı!

- Yine de, dedi arkadaşım, her şeyi sorgulayabilirsin ama çocukların olduğu için *cidden* pişman değilsin, değil mi?

- Vallahi öyleyim. Onlar olmasaydı, kitaplarımdan kazandığım parayla şu anda dünya turu yapıyor olacaktım. Bunun yerine, evimde oturmaya, yemek hazırlamaya, haftanın her günü saat yedide kalkmaya, saçma sapan dersleri ezberletmeye ve çamaşır makinesi çalıştırmaya mecburum. Bütün bunlar, beni dadıları olarak gören veletler için. Kimi günler pişmanlık duyuyorum ve bunu dile getirmekten çekinmiyorum. Onları yaptığım dönemde gençtim, âşıktım, genlerim beni manipüle etmiş olmalı. Bugün olsa yapar mıydın deseler, samimiyetle emin değilim.

Şok olmuştu. Bir annenin telaffuz edemeyeceği sözcükler vardır, bir canavar olarak görülebilir. Tipik söylem şudur: “Çocuklarımla gurur duyuyorum. Pişman olmadığım bir şey varsa, o da onları dünyaya getirmiş olmamdır.”

Çocuk kültürü

Çocuk sahibi olmak, dünyadaki en güzel şey, tüm bütçelerin ve tüm rahimlerin ulaşabileceği bir hayaldir. Çiftin başarısının dışarıdan görülen işareti, en büyük korkunun “dışlanmış” olmak olduğu bir dünyada, ebeveynlerin toplumla bütünleştiklerinin kanıtıdır. Çocuk, moda şimdi. Her ünlü artık vücuduna sardığı bir bebekle ya da pusete konmuş bir yavruyla boy göstermek zorunda. Hamile kadınlara gelince, onlar dergilere çıplak pozlar veriyor: Gebelik artık saklanmıyor. Annelik ve ebeveynlik hiç bu kadar göklere çıkarılmamıştı.

21. yüzyılın büyük macerası, şüphesiz doğurmaktır. Kanıtı mı? Başta “Star Academy”nin ve genel olarak reality şovlarının milyarder yapımcısı John de Mol, yakın zamanda yeni bir “konsept” yarattı: En başından doğuma kadar bir gebeliği filme almak. Mide bulantıları, ultrasonlar, tıbbi testler, fazla kilolar, ruh halleri... her şey gösterilecek. Dayanılamaz ve sarsıcı bir sabırsızlıkla bekleme duygusu. “The Bachelor”, “Koh Lata” ve “Top Model 2005”in üçünün toplamından da daha güçlü.

Kısa bir geri dönüş. İnsanlığın başlangıcında, insan için bol hasat, büyük memeler, karnı kocaman bizonlar ve çok sayıda çocuk değerliydi. Dünyada çoğalmak, avlanmak ve savaşçı komşulara kendini kabul ettirmek gerekiyordu. Doğurganlığın esinlediği dini saygının temelinde bu var. Ama çocuk sahibi olmak, kadere boyun eğmek de demekti. Sonra çocuk arzusu ortaya çıktı: Avrupa’da yeni bir fikirdi bu. Doğum kontrol hapı ve kürtajdan itibaren, çocuk arzu edilmektedir.

Artık cinsel edimin sonucu değil, bilimin kontrolü altındaki bir isteğin sonucudur. Beklenmedik olan yerinden edildi, yaşınsın program! İlk çocuğu, istikrarlı bir işim olduğunda otuz yaşında, ikinci çocuğu kendime bir ev satın aldığımda, üçüncüyü vergi beyannamesinde indirim için yapacağım.

“Çocuk arzusu” perspektiften yoksun yetişkinleri (sayıları çok bu yetişkinlerin) fazlasıyla heveslendiriyor. Ebeveynlerin görevi, kendilerini bedenlen ve ruhen bu olağanüstü küçük varlıkların sağlıklı gelişimine adamaktır. Tümöyle kutsallaştırılan çocuk, birçok budala ve saftiriğin gözünde insanoğlu ile ebediyet arasındaki eksik halkayı temsil ediyor. Clifford D. Simak’ın bilim kurgu romanı *Yarın Köpekler**’den ilhamla *Bugün Çocuklar*. Dolayısıyla on sekizinci yüzyılın sonundan itibaren doğumların sınırlandırılmasını salık veren Malthus’un adı günümüzde nadiren anılıyor: Sayıları giderek azalan Malthusçular, kinik anti-yurtseverler, hatta tehlikeli anarşistler olarak görülüyor.

Fransa!

Doğum artışını desteklemekte bir numarasın.

Fransa 830.000 doğumla 2006 yılında Avrupa’nın en doğurgan** ülkesi konumuna yerleşti ve bu rekor basın tarafından zafer kazanılmış vurgusuyla ilan edildi. Gazetecileri ilgilendiren nedir? Annelik, borsaya kote olmuş hisse senet-

* Söz konusu roman Türkçeye *Kent* ismiyle çevrilmiştir. Yazarın yaptığı sözcük oyununu yansıtabilmek amacıyla yukarıda kitabın Fransızca tercümesindeki adı aynen Türkçeleştirilmiştir. Ç.N.

** 2006’da kadın başına iki çocuktan biraz yüksek bir doğurganlık oranıyla Fransa, İrlanda ile birlikte Avrupa’nın en doğurgan ülkesi oldu. Belçika kadın başına 1,6 çocuk oranına sahip. İtalyan, Alman ve İspanyol komşularımız 1,4’ü aşmayan oranlar sergiliyor. Doğu ülkelerine gelince, bu ülkeler derin bir doğum oranı kriziyle yüz yüzeler. ABD’de doğurganlık oranları, kadın başına 2,1 çocukla Avrupa’dan daha yüksek. Neden? Daha “iyimser”, yurtsever olduklarından ve dini inançları daha güçlü olduğundan olsa gerek.

leri mi çıkaracak? Neden bir zafer bu? Belki de podyuma çıkması için Fransa'nın elinde kalan son şey bu olduğundan mı? Natalizm ve aileciliğin bu kadar itibar görmesine bakılırsa, Philippe de Villiers iktidarı çoktan almış da bizim haberimiz yok anlaşılan.

Bizde çocuk istemek “normal”dir. Ama hep böyle değildi. Fransızlar uzun süre boyunca üremeye surat astılar. On sekizinci yüzyıldan yetmişli yıllara kadar, ebeveynliğin keyiflerine başkaldırır göründüler. Fransa'nın doğum oranı düşüktü. Öyle ki kimileri ulusal kimliğin (o zamanlar henüz böyle adlandırılmıyordu) geleceği için endişeleniyordu. Bugün tuhaf bir galeyana kapılmış gibiler. Herkes çocuk arzusundan tıpkı derinliklerinden gelen, karşı konulmaz, ateşli, tarif edilemez ve tamamen meşru bir yaşamsal itki gibi bahsediyor. Pek çok ebeveyn milli çıkara hizmet eden bir görev, kutsallık ve aşkınlık kokan bir adanmışlık gerçekleştirdiğine inanıyor: Çocuk, insanın kendi elleriyle yapacağı bir öteki dünya haline geldi.

Herkes bir çocuk hayal ediyor. Gay çiftler evlatlık edinmek istiyor, lezbiyen birlikleri -“doğal” meraklısı hukuk “hakiki” soyun bedene dayanması gerektiğini öngördüğünden şimdilik Medeni Kanun bu yönde olmasa da- etten, çığlıktan meyvelerini vermek istiyor. Çocuk sahibi olma hakkı, tıpkı yargı organları önünde öne sürülebilir konut hakkı, mutluluk hakkı, sağlık hakkı, zayıflık hakkı gibi ufukta kendini gösteriyor. Peki ya hayret ülkesinden bir daha dışarı çıkmamaya olanak verecek çocuk kalma hakkından ne haber?

Fransa'da evlendiğinizde iş arkadaşlarınız “Tamam mı artık? Başladınız mı çalışmalara?” diye sormakta gecikmiyorlar. Bazı kadınlar işyerinde kendilerini rahat bıraksınlar diye çocuğu olduğu yalanını söylüyor. Başkaldıranların sayısı o kadar az ki! Çünkü anneliğin diktasının en güçlü olduğu yer bizim ülkemiz, güçlü bir aile politikasıyla da des-

tekleniyor (ödenekler, kreşler, anaokulları vs). Doğurganlık yaşını aşan on Fransız kadınından yalnızca biri çocuksuz; İtalya ve İspanya’da çocuksuz kadınların oranı % 14, Büyük Britanya’da % 20, Almanya’da % 30 (yüksek öğrenim diploması almış olanlarda % 45). Fransa, diğer Avrupa ülkeleri tarafından giderek örnek alınıyor, Almanya da bir yıl ücretli ebeveynlik izni uygulamaya başladı. Avrupalılar! Hepiniz beşiklerinize, hizaya girin, tek bir baş görülmek isteniyor, o da bebeklerinizinki.

Zorunlu emzik hizmeti

Problem şu ki, (kısaca Tarih’le birbirine karışan) halkların zulme uğramasının tarihinde, çocuklu aile genellikle çalışmayla eş düzeyde bir kesin emirdir. Lanet Mareşal Pétain’in “İş, Aile, Vatan”ını düşünmek yeterli. “Haydi işinizin başına ve üreyin, bu süreçte işinizi kötü yapmayı düşünmeyin, ben de düzeni sağlamakla uğraşayım”, her diktatörün yazılı olmayan buyruğu budur. Sizin çocuk yapmanız devletin çıkarıdır. Şüphe uyandırıcı değil mi? Nesillerin yenilenmesine katkıda bulunma, “yurttaşlık görevi”ni sorgulamak için iyi bir neden değil mi bu? Burada açık bir şekilde sözde bir dünya vizyonunu sürdürmeyi hedefleyen demografik bir saplantı söz konusudur.

Çünkü defalarca dile getirilmiş “Avrupa yaşlanıyor, nesiller yenilenmiyor” argümanı doğrulanmamıştır. Bir yandan gençlerin istemediği görevlerde (duvarcı, garson, hemşire) çalışmaları için, diğer yandan emeklileri finanse etmeleri için göçmenleri getirtelim. Gönüllüler eksik olmayacaktır, kapıları açmak yeterli. Bize bilgece bir şekilde bugünün çocuklarının yarının “ekonomik büyümesi” olduğu anlatılmadı mı? Hangi büyüme? Ne için? Tek başına ekonomik büyüme, demokratik olma iddiasındaki bir topluma yaraşır bir hedef midir? Televizyon, çamaşır makinesi, cep telefonu satın al-

mak dışında insanın başka bir hayali yok mudur? Hem de bu katıksız saçmalığı ne işi teklif edene ne de kabul edene saygınlık sağlayan işler yaratmak için... Ekonomistlerin (genellikle orta yaşlı, geveze ve çalımli beyler) bu konuyla ilgili binlerce kez duyulmuş söylemleri beni güldürüyor. Balık kepçesiyle yakalanması oldukça güç bir gerçeklik üzerine bir meta-söylem olma iddiasındaki ekonomi beni hiçbir zaman heyecanlandırmamıştır. Yıllar boyunca ben de ekonomist olduğumu iddia ettiğimden, bir meslek olmayan ekonomistliğin bütün püf noktalarını biliyorum.

Ne mutlu ki doğurganlığın vicdani retçileri var. Çocuk istemeyen kadın ve erkeklerden bahsediyorum. Besbelli ihtiyatlı olmak adına ağızlarını sıkı tutuyorlar. Kadınlar anneliğin yaşını erteleyebilir ama reddetmek söz konusu değil; erkekler ise kısa bir zamandan beri çocukları olmadığında hayatlarını boşa harcadıklarını söylemekte ağız birliği etmiş durumdalar. Farklı özel yaşam biçimlerine hoşgörü artıyor ama soğukkanlı bir şekilde çocuk yapmak istemediğini açıklamak kınanmaya yol açıyor. Aile evrensel bir değer olarak kabul edildiğinden, bu cesarete sahip olanlara çevreleri yoldan çıkmış biri gibi bakıyor. Fransa'da "çocuksuz" olmak bir kusurdur; sürekli yargılanan, çocuk istememe cüretini gösteren bu kişiler merhamet duygusu uyandırıyor: "Zavallı, yapmamalıydı", "hayatını harcadı." Bu "egoistler", "olgunlaşmamış" bu kişiler, "kötümserler", "dengesizler", aileleri koruyan adaletsiz bir mali sistem tarafından vergiyle ezilmekte ve her şeyin hâkim model için yapıldığı bir dünyada kenarda tutulmaktadır. Kimilerinin başka hevesleri mi var? Herkes onlara bu heveslerin, çocuk yapmanın vaat ettiği "kendini gerçekleştirme"nin, doğurmanın "keyfi"nin yanında hiç olduğunu söyleyecektir.

Kurtarıcı karşı saldırı, yurt dışında örgütlenmektedir. Seksenli yılların ortalarında ABD'de, Kanada'da, Avustralya'da,

İngiltere’de “ebeveyn olmayanlar” dernekleri kurulmuştur. Hakiki baskı grupları haline gelen bu dernekler *childless* (çocuksuz) yerine *childfree* (gönüllü çocuksuz) sözcüğünün kullanılmasını dayattılar. Çocuk sahibi olmamak bir tercihtir, bir engel değil. Bu derneğin üyeleri, herhangi bir eksiklikten mustarip değildir, çok mutludurlar, çok şükür. Ayrıca bu derneklerin bazıları, çoğu kişinin sessizce düşündüğünü yüksek sesle dile getirir: Çocuklar korkunç bir karın ağrısıdır. Oyuncu Hugh Grant çocuklar hakkında sakın bir şekilde şöyle der: “Ne düzensizliğe ne çirkinliğe katlanabiliyorum.” Fransa’da Christian Clavier’yi ya da Jean Dujardin’i böyle bir açıklama yaparken hayal etmek güç... Florida’da çocuksuz alanlar, on üç yaşından küçüklerin girmesinin yasak olduğu ve çocuklardan kaynaklanan sıkıntılara katlanamayan otuz yaşlarındaki insanlara yönelik konutlar var. ABD’de ve kısa bir süredir de İskoçya’da emeklilere yönelik çocuksuz köyler gün yüzü görüyor. Bunlara talep yüksek. Öyle görünüyor ki “konsept” beğeniliyor. Şimdilik bu konsept Fransa’ya ulaşmadı. Konseptin öncüleri taşlanarak karşılanmaktan çok korkuyor.

Potansiyel ebeveynlerin moralini bozmak

Bu kitap, potansiyel ebeveynlerin, çocuk yapmaya değer mi diye sorgulayanların moralini bozmayı amaçlamaktadır. Bu insanlar, doğal olarak şüphelerini kimseyle paylaşamaz. Sorgulanacak bir şey yoktur çünkü *çocuk sahibi olmak iyidir*. Ama çocuk yapmamaya karar vermek için çok sayıda neden vardır ve bu nedenler, yapmayı seçmemiz için eskiden beri önümüze sunulan nedenlerden çok daha makuldür. İleride detaylı bir şekilde verilecek olan en az kırk neden vardır.

Ebeveynlik mesleği üzerine yavan söylemlerden gına geldi. Bunca coşku ve zorunlu iyi duygu karşısında, *nurseryland’e* (çocuk yuvaları) “öğk” demek aciliyet taşıyan bir gereklilik-

tir. Neden bahsettiğimi biliyorum, çocuklardan. Benim de var. Kendini açma cesaretine sahip olması koşuluyla, yalnızca bir annenin söyleyebileceği şeyler vardır. Bu kitabı çocuğum olmadan yazsaydım, herkes benim hırçın ve kıskanç bir kız kurusu olduğumdan şüphelenecekti. Şimdi belki bu sığa layık olmayan bir anne olmakla suçlayacaklar beni. Kabul. *Merhaba Tembellik*'te şirketimi ele verdikten sonra, şimdi de dergilerden başka bir yerde mevcut olmayan basmakalıp aile imajını ifşa ediyorum. Fırsattan istifade, ufku iş ve üremeyle sınırlı, doğum oranında artıştan taraf olan ve kendinden memnun bir Fransa'yla kafa buluyorum. İşte üzücü bir geriye dönüşün alameti: Donuk ve yavan olduğu halde aynı olanı yeniden üretmeye sırtını dayamış bir ülkeden daha ümit kırıcı ne vardır?

ÇOCUK YAPMAMAK İÇİN 40 NEDEN

1 “ÇOCUK ARZUSU”, GÜLÜNÇ BİR İSTEK

Ne pahasına olursa olsun üremeyi istemek, tam bir sıradanlık dileğidir. Ama herkes gibi yapmanın ve komşuyu taklit etmenin insanı rahatlatığına inanmak gerekir. Topluma “dahil olmak”, bugün bir işe ve/veya bir çocuğa sahip olmaktır. Haydi saflara! Çocuk sahibi olamayanlar, moda uymak için, sağduyuya meydan okuyan bir doğurma hırsı sergiliyor. Üreme takıntılı bu kişiler, kısırlık tedavilerinin zorlu yoluna koyuluyor. Herkes gibi, biraz çaresiz olan doktorlarla suç ortaklığı içinde, sıvışan bilime karşı...

“Çocuk arzusu” öyle bir düzeyde ki çocuk, kârlı ve büyüme gösteren bir *business* (iş kolu) haline geldi. Yumurtalar, sperm ve bebekler her gün satılıyor, rahimler dokuz aylığına kiralanıyor. Dünyanın dört bir yanında uzmanlaşmış klinikler açılıyor; fiyatlar ürünün “kotasyonuna” göre değişiyor; beyaz bebekler siyah bebeklerden daha pahalı; ABD’de Kolombiya’lı bir üniversite öğrencisinin yumurtaları, Harvard’lı bir öğrencininkinden daha ucuz. Bu “bebek *business*” Avrupa’da daha az gelişmiş durumda ve resmi ola-

rak Fransa’da mevcut değil: “İyinin” ve etiğin bekçisi tayin edilen devlet tetikte.

Çocuk, herkes için ve ne pahasına olursa olsun, yavan ve gülünç söylemlerin gelişmesine yol açıyor. Tarafını seç arkadaş! Felaket değilse de saçmalık garanti. Bir tarafta malsalsı “çocuk sahibi olma hakkı”. Kutsal bir talep: Neredeyse Anayasa’nın giriş kısmına yazılması bekleniyor. Çocuk öylesine zaruri ya da öylesine muhteşem bir şey ki herkesin “hakkı” olmalı. Peki ya “yargı önünde öne sürülebilir” çocuk sahibi olma hakkı ne zaman? Yargı önünde kime karşı öne sürülebilir? Bunu kimse bilmiyor ama en kavgacı olanlar mutlaka buna yanıt bulacaktır. Peki vefat ettiklerinden artık ebeveynleri olmayan ben, ebeveyn sahibi olma hakkı talep edecek miyim? Adaletin benim için de işlemesi ve gerçek ebeveynlerimi yeniden yaşatamadığımdan, en azından bilim ölüleri diriltmeye muktedir olmadığı sürece, bana yeni ebeveynler vermeleri için açlık grevi yapacak mıyım? Konumuza dönelim, çocuk ne bir haktır ne de bir zorunluluk. Yalnızca bir olanaktır.

Diğer tarafta ise, daha iyisi yok. Fransa’da çocuk, yürek burkacak kadar demode söylemleri doğruluyor. Çocuklarının mutluluğunu sağlayan aile, baba ve annedir, nokta. Aynı cinsiyetten iki kişinin evlatlık almasını ve bir çocuk yetiştirmesini kabul etmek olmaz, sevgili yavrucuklarımızın geleceği söz konusu. Tek ebeveynliliğe karşıtlık söylemi yoluyla gerçekleşen, açık bir şekilde tüm “norm dışılara” yönelik bir uyarıdır. Aktörleri farklı olan bir uyarı: Oedipus adına her şey hakkında görüş belirten psikologlar, psikanalistler, psikiyatrlar, psikoterapistler, insan hakkında çok şey bilen antropologlar. Politikacılar, halkı normalleştirmek için çocuğu kullanacak ilk kişilerdir (tek başına kadınlar tıbbi yardımla çocuk yapamaz, homoseksüel çiftler ebeveynliğin kabulüyle dölleme yöntemlerinden yararlanamaz, oysa bunlar

başka birçok Avrupa ülkesinde olanaklı). Kısacası, Patrick Bruel'in şarkısındaki gibi *Qui a le droit?* (Kimin hakkı var?) Çocuk sahibi olma hakkı nedir ve ne yapmamız gerektiğini bize söylemeye kimin hakkı var?

2 DOĞUM, BİR İŞKENCE

Doğum yapmanın keyfi... Beyin yıkamadan başka bir şey değildir bu. Vücudu büyük olasılıkla kanal şeklinde olan kimi kadınları bir yana bırakırsak doğum sancılıdır. Hatta çok sancılıdır. Kuşkusuz epidüralin (lokal anestezi) yardımı inkâr edilemez ama ona rağmen doğurmak bir şenlik olmanın uzağındadır. Şahsen doğum benim tüm hayatım boyunca -oldukça korunaklı bir hayat sürdürdüğüm bir gerçek- yaşadığım en ağrılı şeydi. “Doğum, hayatımın en güzel anıydı” diyen kadınlardan şüphe duyarım. Doğum yaptığımdan beri onların yalan söylediğini biliyorum. Kimi kadınlar daha ihtiyatlı bir şekilde “Hiçbir şey hatırlamıyorum” diyor ki bu genelde “Bundan bahsetmek istemiyorum” anlamına gelir.

Gerçek şu ki doğurmak saatler, kimi zaman tüm bir gün sürer; sırtına saplanmış bir boruyla iri bir bokböceği gibi hareketsiz kalınır; kasılmalar rahmin içeriden patlayacağı hissinin verir... Doğum acı, kan ve yorgunluktur (ve görünüşe göre kakadır ama bu ebe ya da doktora hediye dir). *Yaratık* filminde canavarın, kişilerden birinin vücudundan karnını yarıp dışarı çıktığı sahneyi görmüş müydünüz? Bu sahnenin neden bu kadar ünlü olduğunu biliyor musunuz? Tabii ki doğurmanın gerçekliğine yakın olduğundan.

Ama en kötüsü doğumdan sonra başlar. Tükenmişlik duygusu. Artık hiçbir zaman bir genç kızinki gibi olmayacak karındaki kırıksıklıklar. Uzun yıllar boyunca sorumlu olunacak bir insan taslağıyla yüz yüze gelme. Michel Houellebecq *La Possibilité d'une île*'de “normal bir insanı bir bebek gördüğünde tutan meşru mide bulantısı”ndan bahseder. Gerçekten de yeni doğmuş bir bebek korkulacak kadar çirkindir: kırmızı ve şişkin bir yüz, olmayan yüz hatları, mavimsi bir

lekenin örttüğü bakış, ondaki her şey bizde iğrenmeye yol açmalıdır. Doğum haberini bebeklerinin bir fotoğrafıyla süsleyerek duyuran pek çok genç ebeveyn, bu tip klişelerden (ebeveynleriyle birlikte) yalnızca kendilerinin zevk aldıklarının farkında değil gibi görünüyor.

Toplum bebekleri göklere çıkarıyor ve birkaç günlük her insan yavrusu karşısında hayranlık duymak icap ediyor. Bu yönde sahte davranışlar sergilemek beni daha fazla yoruyor. Yeni doğum yapmış kuzenime bebeklerin ilgimi çekmediğini itiraf ettiğimde, bebeğe karşı işlenen bu suç karşısında gücendi. Bebeklerden gına geldi. Televizyonda, reklamlarda, her yerde onları görüyoruz -ama tesadüf bu ya, yeni doğan bebekler değil bunlar, birkaç aylık prezantabl bebekler. Bebek ne kadar çok gözüdürse, yaşlılık ve ölüm o kadar gizleniyor ve ürküntüye yol açıyor. Burada bir neden sonuç ilişkisi var mıdır? Çocuk çılgınlığı ve yaşlı fobisi el ele mi gidiyor? Büyük olasılıkla öyle. Yaşasın gençlik! Kahrolsun bizim için artık hiçbir anlam taşımayan yaşlılık ve özellikle de ölüm! Oysa 19. yüzyılda ölü tasviri meraklıları bayram yapıyordu: Ölülerini resmetmek, heykellerini yapmak ve fotoğraflamak çok hoşta gidiyordu. Bugün sadece ünlü ölüler ilgimizi çekiyor, özellikle de François Mitterand, kendisine “Tanrı” lakabı takılmış olduğundan olsa gerek.

3

SEYYAR BİBERONA DÖNÜŞMEKTEN KAÇININ

Çocuk uzmanları “emzirmek iyidir” diye tekrarlayıp duruyor. Britanyalıların tabiriyle *breast is best* (meme en iyisidir). Tıpkı böcek ilaçlarının ve GDO’ların olmadığı mağara dönemindeki, açık havadaki doğal yaşam gibi. 1960-70’lerde emzirme biraz modası geçmiş bir şeyken bu son yıllarda güçlü bir geri dönüş yaptı. Besleyen memenin yararlarını öven makaleler sayısız. Bebek “daha az hasta” olacak, “daha az alerji” olacak ve “çocukla birleşmenin yeri doldurulamaz.” Fransa’da doğum yapan kadınların % 60’ı emziriyor ama birkaç haftadan daha uzun bir süre değil, bu da bir gerçek. Fransa’da resmi makamların hedefi 2010’da % 70 emziren anne oranına ulaşmak.

Açıklamak, “yeterince bilgilenmemiş” kabul edilen dik kafalıları ikna etmeye yetmediğinden, onları parayla tavlıyorlar. 2003 yılında Morbihan Sağlık Sigortası Sandığı asgari bir hafta olmak üzere emziren annelere bir “emzirme primi” vermeye karar verdi. Peki ya emzirenlere vergi indirimi ne zaman gelecek? Hem ayrıca anestezisiz doğum “daha doğal” ve büyük olasılıkla çocuk için “daha iyi” olduğuna göre, epidürali reddedenlere neden bir prim ödenmesin? Doğumdan sonra hastanede meme vermemin söz konusu olmadığını açıkladığımda, çocuk hemşiresi kınayan bir havayla bana baktı ve bunun iyi olmadığını söyledi. Bir ay sonra jinekologum beni çocukla “bağ kurmayı reddetmekle” suçladı. Biberon veren, anne sıfatına layık olmayan kadınlar için kısa kaç daralıyor: Yarın bu kadınlar parmakla gösterilecek.

Çünkü bir bebeği biberonla beslemek, suç işlemektir. Doğal olana karşı bir suçtur. Çalışmalar, emzirmeye en fazla karşı çıkanların diplomasız ve şehirde yaşamayan kadınlar

olduğunu gösteriyor. Bu kadınlar bütün gün “doğal şeyler” atıştırıyorlar diye düşünüyorsunuz. Ama bize esasında hangi “doğal”dan bahsediliyor? Besinlerimiz, giysilerimiz, cep telefonu, uçak, solaryum doğal mı? Hadi canım oradan! Kimyasal ürünlerin bombardımanı altındayız ve “doğal” sözcüğünü her duyduğumda gülmekten kırılıyorum. Ayrıca emzirmenin “en iyisi” olduğunu kabul ettiğimizde, yüz yaşına varacak insanlar yapmak mı söz konusu? Beklenen yaşam süresi hiç bu kadar uzun olmamıştı, yarın daha ileri yaşlara kadar mı yaşanacak? Babamın doksan yaşındaki tamamen çökmüş halini hatırlıyorum da bu kadar uzun süre yaşamak ister miyim, bilmiyorum. Zaten sigarayı bırakmayı düşünmüyorum, başka da bir şey söylemiyorum.

Emzirmek köleliktir. Birincisi, acıdır. İkincisi, hiç emziren bir kadının memesini gördünüz mü? Pek çekici değildir. Çatlak çatlak olmuş memeler, sütle kaplı meme ucu, öğk! Ayrıca anne, sıkı sıkıya bağlı olduğu bebeğinin her zaman emrine amade olmalıdır. Sömürülmeye hazır annenin alkol oranı düşük bir bira ya da aperatif içme hakkı bile yoktur çünkü süte geçtiğinden alkol alması yasaktır. Bir arkadaşına “yahu neden emziriyorsun” diye sorunca, kınayan ve sert bir ses tonuyla bana “bu kişisel bir tercih” yanıtını verdi. Hiç de değil, bu kolektif bir yükümlülük, gitgide daha da fazla öyle oluyor.

Çocuk sahibi olmak, koşulsuz ve geri dönüşü olmayan bir angajmandır. Dolayısıyla çocuk yapma kararı, sinirler için tüm bir yaşamdaki en dayanılmaz karardır. Bunun farkına varmak büyük bir şoka yol açıyor: *postpartum* depresyon ve doğum sonrası evlilik krizleri, önceden sürmekte olduğunuz yaşamın kaybindan duyduğunuz yasın sonuçları, oldukça modern hastalıklardır. Bundan sonra, bir anda karar verilen ve reddetmeniz gereken etkinliklerin sayısı giderek artar. Ötekinin, yani çocuğun, bakıcının geldiği saatlere, kreşin açıldığı döneme ve okul takvimine göre katı bir şekilde bölümlenmiş zamanında yaşayacaksınız. İşte bir çocuk yüklendiğinizde (ve onunla dengeyi sağladığınızda) enderleşen şeylerin bazıları:

- Tüm bir gece boyunca uyumak (ilk aylarda pek sık olmaz).
- Sabahları şekerleme yapmak (çocuk sekiz yaşına gelene kadar zor çünkü “pire” karga bokunu yemeden gelip üstünüze zıplar).
- Son anda sinemaya gitmeye karar vermek.
- Gece yarısından sonra dışarıda kalmak, çünkü bebek bakıcısını azat etmek gerekir; gece yarısını geçirenler ya bakıcıyı eve bırakmaya ya da taksi parasını ödemeye mahkûmdur.
- Bir müze ya da sergi gezmek, çünkü çocuklar beş dakikanın sonunda zırlamaya başlar.
- Deniz, kumsal, çocuk kulübü bulunan saçma sapan yerler dışında bir yere gitmek.
- Okul tatilleri dışında yolculuğa çıkmak (bu, beş ile on sekiz yaş arası çocuğu olan herkesi ilgilendirir).
- Son biberon saatinden önce alkollü içki içmek, çünkü zil zurna sarhoşken çocuğu yatağına taşımak olanaksız.

- Çocuklarınızın yanında sigara içmek, çünkü bu günümüzde bir insanlık suçu.

Çocuklu yaşam sıradanlaşmış bir yaşamdır: çocukları kreşe, bakıcıya ya da okula götürmek için her gün aynı saatte kalkarsınız, sonra işe gidersiniz, akşam evinize dönersiniz, çocukları yıkar, ödevlerle, yiyecek hazırlamakla uğraşır, ardından da çocukları yatırırsınız. Her gün böyledir bu*.

Tutuklular, her adımlarını takip etmeye olanak veren bir elektronik kelepçeyle serbest bırakılır. Sizin ise buna ihtiyacınız yoktur. Çocuğunuz ayak bağıdır. “İzlenebilirliğiniz” sağlanmıştır. Sovyetler Birliği’nde rejim kimi ayrıcalıklı kimselerin Batıya yolculuk yapmasına müsaade ediyordu ama bu kişilerin çocukları demir perdenin gerisinde güvenlik içinde kalıyordu; ilticayı önlemek için iyi bir yol. Çocuğu bulun, ebeveyni de bulursunuz. Fransa’da polis sizi mi arıyor? Çocuğunuz sayesinde hiç zorlanmadan sizi bulacaktır. Paris’in bir emekçi semti olan Belleville’de kaçak yaşayanlar, okul çıkışında çocuklarını almaya geldiklerinde yakalanmıştır. Tatlı Fransa, çocukluğun cenneti...

Sigara almaya çıkacağını söyleyip dönmeyen kocalar vardır, gardiyanları atlatıp kaçan tutuklular vardır, huzurevin-den sıvışan yaşlılar vardır ama haber vermeden birlikte tüyen ebeveynler enderdir. Güzel bir film olur bundan ama bu konuda bir senaryonun Ulusal Sinema Merkezi’nden ödenek alacağına emin değilim**.

* Eliette Abecassis, *Bir Bebek Bekliyorum* isimli romanında, annelik cehennemini tasvir eder: Uykusuz geceler, kaçıp giden özgürlük, gündelik hayatın zorbalığı, ev hapsi.

** Avrupa Topluluğu’nda ise bu ihtimal daha da düşük. Topluluk, aklımda kalan kadarıyla aktarıyorum, “insancıl içerikli ve olumlu bir insanlık imajı veren” projelere değer veriyor. Şaka gibi görünebilir ama Pasolini ya da Fassbinder bir kuruş alamayacaklardır. Gençler için film yapmadıkları doğrudur.

Bu zorunlu hazır ve nazır bulunmadan ötürü çocuk sahibi olmak yıpratıcıdır. Çocuklarımın küçük olduğu ve benim tam zamanlı çalıştığım dönemde, hesabıma göre haftada yetmiş saat çalışıyordum. Kırk saat ofiste, artı otuz saat çocuklarla ilgilenme. Üç saat çocuk bakımı, haftada beş gün bu şekilde, cumartesi ve pazar günleri ise yedi saat. Neyse ki isteyken biraz nefes alabiliyordum yoksa bu tempoyu sürdürmem mümkün değildi.

Birkaç yıldır işleri başlarından aşkın olan ebeveynler bir çözüm buldular: Çocuğa sırayla bakma. Çocuk bir haftayı babasında, bir haftayı annesinde geçiriyor. Bir tür yarı zamanlı aile. Tamam, bu öncelikle çiftin ayrılmasını gerektiriyor ama kaçılan şeyle, yani hepsi birbirinden köleleştirici bitmek bilmez ev işlerinin cehennemiyle kıyaslandığında bu ufak bir ayrıntı sadece. Ayrıca eşitliğin bir bedeli var tabii. Görevlerin eşit bir şekilde paylaşılması ancak çift ayrılırsa gerçekten gerçekleşiyor.

Saf biri bana “Evet ama çocuklarla ilgilenmek bir iş değildir” diyecektir. Bir iştir: Çocuk yetiştirmek, zaman çizelgesine uymak, angaryalar üstlenmektir; ter, gözyaşı ve garantili can sıkıntısıdır. Zaten Avusturya’da kadınlar artık çocuklarına ayırdıkları zamanı emeklilik yılı hesaplamasına dahil edebiliyor. Çocukla ilgilenmek hoş ve tatmin edici bir şey olsaydı kimileri bunu bedava yapardı ama durum böyle değildir. Kimse maddi bir karşılık almadan çocuklarınızla ilgilenmek istemiyor (ödemeyi başka şekilde yaptıran kendi ebeveynleriniz hariç; bu noktaya ileride tekrar değineceğiz). Çocuk hemşiresi, öğretmen, bebek bakıcısı maaş almaktadır. Ama maaşları düşüktür, çocuklarla ilgili tüm meslekler gözden düştüğünden “çocuk uzmanlarına” yetişkinlerle ilgilenenlerden hep daha düşük ödeme yapılmaktadır. Çocuk psikologlarına yetişkinlere yönelik psikologlardan ve öğretmenlere profesörlerden daha az değer verilmiyor mu? Peki neden?

Çünkü yorucu ve sevimsiz bir görev üstleniyorlar. Çocuk, hüzünlü dönence...

Aşkın insanı aptallaştırdığı bilinen bir şeydir. Peş peşe iki saat boyunca meziyetlerini sıralayarak ve güzel sözlerini aktararak sevdiğinden bahseden âşık herkesi bıktırır. Aşırı bir ebeveynsel özveriyle çevresindekileri usandıran, yavrusuna hayranlık duyan, ondan gözü kamaşan ebeveyn için de aynı şey söz konusudur. Evet, Courteline'in hakkında şu sözleri sarf ettiği aynı ebeveynidir bu: "Bir evde bir çocuğun varlığının en açık etkilerinden biri, o olmadan belki de sıradan ahmaklar dışında bir şey olmayan temiz yürekli ebeveynleri tamamen budalalaştırmasıdır."

Felaket, doğumun haber verilmesi aşamasında başlıyor: Artık Antoine'ın dünyaya geldiğini Evelyne ve Jacques haber vermiyor, Antoine'ın bizzat kendisi Evelyne ve Jacques'a geldiğini bildiriyor. Hayranlık içindeki ebeveyn internette yavan aile fotoğrafları paylaşıyor, isteyene (ve istemeyene) banyo yapan ya da Noel hediyelerini açan çocuğunun videolarını gösteriyor. Arabasının arka camına yapıştırılmış "Arabada bebek var" çıkartmasıyla trafiğe çıkıyor. Uğursuzluğu önlemek için sihirli bir nazarlık kadar yararlı, modern zamanların bir tür dini resmi. İlle de bir karşılık beklemeden "günaydın" dermişçesine, "Ufaklık nasıl, iyi mi?" diye nezaketen soran her kişinin sözlerini fazlasıyla ciddiye alır. Çünkü kafayı yemiş ebeveyn, tüm dünyayı evladının ani gelişmelerinden haberdar etmeye kendini mecbur hisseder ("Oscar oturağı kullanmaya başladı", "Alice deliksiz uyuyor", "Noé inanılmaz derecede gerçeğe benzer bir kardan adam çizdi", "Ulysse dün ilk defa kakasını söyledi", "Malo beşe geçti").

Bir insan yaratmayı başarmış olduğu için şaşkına dönmüş bir ebeveynin sohbetinden daha sınırlı bir şey yoktur. Dola-

yısıyla çocuk ortaya çıktığında arkadaşlar kaybolur. Sevgili yavrucuk kısa bir zaman içinde telefonlara yanıt vermeye başlar ki bu da ebeveynleriyle sohbet etmeyi güçleştirir: Jules (kızı Melissa'dan gelmediği sürece) kendisini ilgilendirmeyen tüm aramalara, yabancı bir yetişkin sesi duyduğunda telefonu kapatarak ultra etkili bir filtreleme sistemi kullanıyor. Nanni Moretti'nin *Sevgili Günlük*'ünde bununla ilgili çok komik bir sahne var: Canına tak etmiş film kahramanı en sonunda dostlarıyla konuşmaktan vazgeçiyor. Yıldırıcı diğer bir engel tipi, takılarak ve tekdüze bir ses tonuyla ebeveynlerinin evde olmadıklarını söyleyen telesekretere kaydedilmiş çocuk sesidir. Bu, *gönüllü çocuksuz* arkadaşına göre, benim nazarımda çocuğum dünyanın geri kalanından daha önemlidir demektir.

Ayrıca yeni ebeveyn olmuş biri ile çocuksuz biri arasında sohbet pek olanaklı değildir. İkisinde ortak olan bir acıma duygusu onları birbirine yaklaştıracak olsa dahi bu böyledir. *Gönüllü çocuksuz*, ebeveynin hiçbir cazibesi olmayan yaşamına üzülerken ("Zavalıcık, çığlıklar ve bebek bezleri arasında kendisine ayıracak bir saniyesi yok"), ebeveyn ise diğerinin "yalnızlığına" dertlenir ("Zavalıcık, bu yaşta çoluk çocuğu olmaması ne büyük üzüntü"). Tam bir yanlış anlama vardır, her iki taraf da diğerinin hayatın güzel yanlarını ıskaladığını düşünür. Bir yanda, aniden dışarı çıkmalar, romantik hafta sonları, şekerlemeler ve arkadaşlarla gezmeler; diğer yanda, Oscar'ın suççuğu, Léo'nun keman dersleri, gelmeyen bakıcı, grevdeki kreş, Maxence'in ödevleri. Maç gerçekten dengeli mi? Karar, okurun.

Çocuklarından bunalmış yeni ebeveynleri daha önce hiç ziyaret ettiniz mi? Korkutucudur. Saat sekize doğru evlerine gittiğinizde çocuklar kuşkusuz yatmamıştır ve bağırarak oradan oraya sıçrarlar. Arkadaşlarla sakın bir sohbet mümkün değildir çünkü küçük yaratıkları bağırarak gelir gider,

dikkat çekmek için dünyanın tüm saçmalıklarını yapar, atıştırmalıkların üzerine oyuncak fırlatırlar. Ebeveynler kimseyi ikna etmeyen uzun açıklamalarla çocuklarını sakinleştirmeye çalışırken -“Kuzum, saat on oldu, yatman daha iyi olur çünkü uyku, gücünü toplamanı sağlar”-, konuklar güler yüzlü görünmek ve öfkelerini saklamak zorundadır. Bir saatlik gürültü patırtının sonunda, konuk “ya bunlar sakinleşir ya ben çekip giderim” dememek için kendini zor tutar. Ardından yatma seremonisi gelir, canavarların uykuya dalmayı istemeleri yaklaşık bir saati bulur. Ebeveynler, gün içinde kendisine söylemiş olmalarına rağmen çocuğa onu sevdiklerini anlatmaya kendilerini mecbur hissederler. Bu arada konuk öfkesini bastırır ve neden sinemaya gitmedim diye hayıflanır... Nihayet misafirlik sona erdiğinde bir oh çeker ve gevşemek için sokakta (nihayet) bir sigara yakar. Çocuklara çok zararlı olduğu için tabii ki misafirlikte sigara içememiştir.

Az önce giden öfkeli konunun bir hafta sonu aileye katılmayı kabul ettiğini hayal edelim. Bu noktada şüphesiz işler katlanılmaz bir hal alır. Sofrada böğürtüler, gece çılgınlık, çileden çıkmış ebeveynler, siesta saatlerine dinsel bir saygı, hafta sonu ziyan oldu. Ama en kötüsü, misafir çocuklara göre hep ikinci planda. Onun rahatı, kendisine de hissettirildiği gibi, pek de umursanmıyor. Dolayısıyla bir sürü eziyete ve sıkıntıya katlanacak, tatlı yavrucağın odasının kapısı sıcaktan bunaldığı gerekçesiyle geceleri açık kalacak, o veya bu “çocukları kızdırıyor” olduğu için yapılamayacak. Gün gelip de çocukları büyüdüğünde, burada tasvir ettiğimiz çift (gerçek kişilerle herhangi bir benzerlik tümüyle kurgusal değildir), emeklilik puanlarını hesaplayacakları, banliyöde küçük müstakil bir evde yapayalnız ve arkadaşsız kalacaktır. Korkutucu; çocukları olduğunda insanlar böyle mi yaşar?

7

ÇOCUKLARA HİTAP ETMEYE OLANAK VEREN SAÇMA DİLİ ÖĞRENMEYİN

Çocuklarla konuşmak için özel bir dil mevcut. Bu dili geçekten öğrenmek istiyor musunuz? İlkelerini size açıklıyorum. Bu özel dil emir kipini kaldırıp, yerine haber kipini koymuş. “Camille, iyi geceler dile ve yat” denmiyor, “Camille, iyi geceler diliyorsun ve yatmaya gidiyorsun” deniyor. En çok kullanılan “Sakinleşiyorsun” ya da “sakinleşiyoruz”, bir mantra gibi tekrar edilir bu ve genellikle dikkate alınmaz. Emir kipi bazen yanlışlıkla kullanılır: “Otur” bir tür nakarat haline gelmiş durumda. Genellikle çocukla şimdiki zamanda konuşulur, bu daha basittir ve gelecek zaman yavaş yavaş silinir: “Baban birazdan geliyor”, “Yarın ödevlerini yapıyorsun”. Geçmiş zamana gelince, bir tek -di’li geçmiş zaman kullanılır: “Odanı topladın mı Mélusine?”. Çocuklarlayken dil, iki zamanlı bir teraneye benziyor.

Artık çocuk gibi konuşulmuyor, “kuzucuğun patileri ve elcikleri buz gibi” tipi cümleler kalktı. Yavan bunlar. Ayrıca hop diye hakiki dile, büyüklerin diline girmesi gereken çocuğun gelişimine zarar verir. Bu nedenle onunla konuşmak gerekir. Havadan sudan. Elinden hiçbir şey gelmeyen iki haftalık bebeklere uzun söylevler çeken şu annelerden daha gülünç bir şey yoktur. “Anne senin bezini değiştirecek Kevin, çok kaka yaptın, anne bezini değiştirecek ve sonra büyükanneyi görmeye gideceğiz, garın yakınındaki büyük evde oturan büyükanneyi biliyorsun...” Bazen bu saatlerce sürer. Kimileri bu gülünç gevezeliği ulu orta yapar, yine de geri zekâlı olmak gerekir, bunun başka bir adı yok.

Daha ileride, çocuklar biraz daha büyüdüğünde bu ebeveynlerden, komşularının -ne mutlu ki kendisini savunabilen- kedisine tamı tamına işkence etmekle meşgul olan

tahammül edilmez çocuklarına “Cassandre, eğer kedinin tüylerini yakarsan ölür ve sen onun ölmesini istemezsin, değil mi?” tipi tatlı dilli cümleler kurmasını mı beklersiniz? Tokat ve bağırma kesinlikle yok. İkna yoluna gitmek gerekir, “Ona açıklamak lazım”. Çocukla aynı hizaya gelmek için tercihen diz çökerek çünkü çocukta aşağılık duygusu uyandırabilir. İyi niyetli ebeveynler itaat etmekten çok ikna etmeyi hedefleyen, kendi çocukluklarında var olmayan otorite biçimleri bulmaya çalışıyor. Tuhaf bir şekilde aynı şey şirketlerde de söz konusu, otoritenin yerini diyalog, diyalogun yerini iletişim aldı.

Çocuk aynen kendisine yapıldığı gibi yetişkini geri zekâlı yerine koyuyor ve miras aldığı dille onunla konuşuyor. Çocukların sohbeti anlamsız sorularla doludur, örneğin: “Havuzda gevşediğinde, kıpırdamadan kendini kaydırabiliyor musun?” ya da “kalbine seni ağaca dönüştürecek çok acı veren bir şey şırınga etsinler ister miydin?” Benimkilere yanıt vermek istemediğimi itiraf etmem yıllarımı aldı; gerçekten de çağ buna engel oluyor. Bir çocuğa “Kapa çeneni, önemli şeyler düşünüyorum” denemez. O zaman çözüm basit, dinlemiyorsunuz: Benimkiler eğlendiğimi sanıyor. Haklı olarak. Genellikle benimle konuştuklarında, güzel şeyler düşünüyorum, yazılacak kitaplar, rüya gibi bir adada malafatı sağlam bir yabancıyla tatil ya da arkadaşlarla şarap içilen bir gece. Kısacası onların olmadığı anlar.

Ve büyüdüklerinde işler daha da kötüleşiyor. Kelime hazineleri ağlanacak derecede sınırlanır, konuşmaları kesik kesik ve beceriksizdir, her cümleleri içten “hassiktir!”lerle kesilir. Kendilerini alamadıkları “ne diyosun” ve “hadi be” kullarımları çevrelerindeki gerçeklik karşısında bir kuşkuyu dile getiriyor: “Ne diyosun, telefonda kavga ediyordum”, “Hadi be, çok da şeyimdehydi”, “Kız bana intihar edeceğim diye atar yaptı, ben de yarını bekle, çok yorgunum dedim.”, “Çok cool

ya, gördüm ve wow oldum”, “O cinsten bir şey işte, ne bileyim, sanki seni biriyle bırakıyorlar, uyum sağlamaya çalışıyorsun, ne bileyim”. Kendini bu şekilde ifade eden biriyle bir akşam yemeğinde ya da barda tanışmış olsanız, sohbeti sürdürmek ister miydiniz? Kuşkusuz hayır. Ebeveyn-çocuk diyalogu her gün kurulan bir salaklar sofrasıdır.

8

ÇOCUK ODASI AÇMAK, YATAK ODASINI KAPAMAKTIR

Klişeleşmiş çocuk vizyonunu bırakın: çocuk yetiştirmek, savaştır. Ve bu yalnızca bir imaj değildir. Giderek daha fazla ebeveyn çocuğu tarafından dövülmektedir. Size bir şaplak indireceği yaşa gelene kadar, “kuzunuz” hiç durmadan sizi şu cümleleri tekrarlamak zorunda bırakacaktır: “Düzgün dur”, “Kirli mendilleri masaya koyma”, “Yemek yerken ağzını kapa”, “Odanı topla”, “Kirli mendillerini at”, “Ödevlerini yap.” Çocuk, gücünü üzerinizde test etmek için, canınız çıkmışken bile bile sizi çileden çıkaracaktır. Birden çok çocuk yetiştirmek, iki hatta üç kat zorluk demektir, özellikle de hakkında akıllıca bir şey söyleyemediklerinden “modernliğini” övdükleri şu karma aileler çerçevesinde. Karma aile, bir kadın açısından, kendi çocuklarının yanı sıra bir başkasının çocuğunu ya da çocuklarını büyütme anlamına gelir. Hazır başlamışken bir yaz kampı da açabilir aslında.

En kötüsü, çocuğun amacı sizin keyif almanızı önlemektir. Bu onun saklı yüzüdür. İnanın bana, bu alanda çok yarattıcı olacaktır. (Nihayet) eğlenmek için dışarı çıktığınızda hastalanacak, arkadaşlarınızla doğum gününüzü kutlarken sinirinizi tepenize çıkaracaktır. Gece yatıya bir yabancıyı getirmenizden hiç hoşlanmayacaktır; zaten onda bir “travmaya sebep olma” riskine girmemek için böyle bir şeyi aklınızdan bile geçirmeyeceksinizdir. Tam eşinizle birlikte yatağa girdiğinizde zırlamaya başlama kurnazlığını gösterecektir. Tabii kendi odasında uyuyorsa... Çünkü çok sayıda çocuk ebeveynleriyle birlikte uyuyor: Amerikalı ebeveynlerin % 12’si geceyi bebekleriyle birlikte geçirdiklerini

itiraf ediyor*. Pek yoğun bir cinsel yaşamları olmasa gerek. Elveda tatlı dokunuşlar, ne hazin.

Çocuk için yatağında tek başına yatıp anne ya da babasını aşk yaparken hayal etmekten daha katlanılmaz ne vardır? Bir şey bulmak imkânsız. Zaten belki de Freud'un *Totem ve Tabu***'da yarattığı mitin anlamı budur: Namussuzlar iyi bir hayat sürdükleri, tüm iyi kadınları becerdikleri -kabul edilemez bir skandaldır bu- için oğullar babalarını öldürür. Yetmişli yıllara kadar ebeveynler, çocukların tıpkı kendilerine yaptıkları şekilde onlar üzerinde haksız ve katı bir cinsel kontrol uyguluyorlardı. Evlenmeden önce cinsel ilişki, akşam duasından önce *boogie-woogie* yoktu. Gençlerin, özellikle de kızların cinsel aktivitesi çok sıkı bir şekilde kontrol ediliyordu. Aslında bu adaletin tecellisinden başka bir şey değildi, bir misillemeydi: "Sen benim hayatımı yaşamamı engelliyorsun, ben de senin özgürlüğüne ciddi sınırlar getiriyorum." Savaş.

Cinsel bastırma sadece istenmeyen bir çocuk korkusuyla açıklanmıyordu. Çünkü yaklaşık bir asır boyunca, 19. yüzyılda, ebeveynler ve eğitimciler tüyler ürpertici bir musibete karşı, gençliğin sağlığına zarar vermekle ve güçsüz kılmakla eleştirilen mastürbasyona karşı güçlerini birleştirmişti. Mastürbasyonun o dönemin toplumunda neden bu derece

* National Institute of Child Health and Human Development'in bir çalışması. Bu, öyle bir düzeye varmış ki gitgide daha fazla Amerikalı ebeveyn çocuklarını ebeveynlerinin yatağından koparmak için uyku danışmanlarına başvurmaktaymış.

** *Totem ve Tabu*'nun biraz Ortodoks bir okumasını yaptığımı kabul ediyorum (Kültürlü okur şu sözlere aşinadır. *Totem ve Tabu*'da Freud baba katiliğinin ve bunun ardından etini yemenin yalnızca ensest yasağına yol açmadığını, ayrıca erkek-kadın değiş tokuşuna dayalı akrabalık ilişkilerini de doğurduğunu açıklar. Ayrıca bunlar tüm dinlerin temellerini de atacaktır çünkü tüm dinlerde baba katiliği ve etinin yenmesi sentetik bir şekilde sürekli yeniden ele alınmış, yeniden ortaya konmuştur).

korkuya neden olduğunu anlamak güç. Yine de bir açıklama getirmeyi deneyelim. Bu açıklama kısa ve güçlü bir saptamadan yola çıkıyor: tek iyi değildir, çift yeğdir. Benzer bir yaklaşımla, kötü bir üne sahip klonlama, cinsellikte mastürbasyon neyse, üreme de odur. Ha tek başına haz almak, ha sadece kendi genleriyle çocuk yapmak, ne fark var, aynı skandal. Neden? Çünkü iki kişinin birlikte yapabileceği (ve yapması gereken) bir şeyi tek başına yapmamak tavsiye edilir. Kendi haline bırakılsa toplumun temellerine katılmaya son verebilecek, o derece ki üremeye son verebilecek -korkunç!- bireyi çift içinde eritmenin güzel bir yolu. Çocukla nasıl bir ilişki? Toplumun çocukla ilgili yatıştırıcı ve koruyucu söylemi “Efendi ol, kurallara uy!” buyruğunu pek gizleyemiyor.

Rael tarikatı sözde klonlanmış bebeği bildirdikten sonra basın “insan deneyleriyle ilgili tüm yasaların ihlalinden”, “ortaya çıkacak olanın geri döndürülemezliğinden”, “iğrençlik, canavarlık, etiğe karşı saldırıdan” bahsetmişti. Bebeğin annesinin klonu olmasından neden rahatsızlık duyulsun? Ciddileşelim, ne olursa olsun hepimiz zaten klonuz, ebeveynlerimizden birinin değil ama komşularımızdan ya da meslektaşlarımızdan birinin klonuyuz. Program artık “bir-birinizi sevin” değil, “birbirinize benzeyin.” Küçük kutulara girebilmek için hepsi aynı boyda olması gereken domateslerde, bezelyelerde ya da patateslerde olduğu gibi.

Çocuk, her zaman aşk katili değildir ama genellikle arzu katilidir. Kadının bedenine bu estetik saldırı, onu aylar boyunca biçimsiz ve semirmiş iri bir hayvana benzemeye mecbur eder. Haliyle kötü giyinmek dışında bir şey yapamaz. Gebe kadın muhteşem ve ıslıl ışıldır diye boş yere yineleyip duruyorlar, benim buna dair derin kuşkularım var. Hamileyken, göğüslerimin altında boy veren şu fiçıyla kendimi çirkin buluyordum. Arkadaşlarla yapılan samimi sohbetlerde edindiğim çok sayıda tanıklık, beni ebeveyn dergileri *Enfant Magazine* ya da *Parents*'de nadiren bahsedilen bir şeye ikna etti: Çok sayıda erkek, bebek bekleyen sevgilisini ya da karısını belki hoş buluyor ama yine de onunla sevişmek istemiyor.

Dolayısıyla genellikle hamilelikle birlikte uzun bir cinsel kuraklık başlar. Kötü haberdir bu ve Amerikan fıkralarındaki gibi arkasından iyisi de gelmez. Hayır, cinsel mahrumiyet çocuğun doğumuyla birlikte son bulmaz. Epizyotomiden sonra sevişmek istemiyor insan, istese bile birkaç hafta boyunca çok acı veriyor. Epizyotominin ne olduğunu bilmiyor musunuz? Le Robert sözlüğüne göre, “doğum esnasında vulvadan başlayarak perinede yapılan kesidir.” Diğer bir ifadeyle sevgili hanımlar, varlığınızın genellikle haz almanıza olanak veren en mahrem yerinin -neyse ki başka yerler de var!- kesilmesidir. Tıpçılara göre, epizyotomi zararsız bir müdahaledir; en azından, hakiki bir operasyon olan sezaryenin zararlarından kaçınanlar için sık başvurulur. Epizyotomi daha az acı mı demektir? Devletin başına, Le Pen'i getirmektense Chirac'ı seçmek gibi mi mesela? Bunun için sevinmek mi gerekir?

İş dönüşü evde üç saat canınız çıkmışken, iki bez değişimi arasında, gece verilecek bir bişerondan sonra canınız sevişmek istemiyor. Birbiriyle dövüşen çocukların zırlamaları arasında canınız sevişmek istemiyor. Çok küçük bir dairede oturduğunuzda, çocuklar aynı odada kaldığında ve bu oda ebeveynlerinkine uzak olmadığına bu durum daha da gercek. Yan odada çocuklarla *Dokuz Buçuk Hafta* gibi bir film hayal edebiliyor musunuz? Hemen sıcaklık dokuz buçuk derece düşer, süper seksi aktörler oynasa bile. Elveda erotizm.

Hoş geldin çocuk, güle güle seks ve çift. Çift, aile içinde çözünebilir bir şey değildir. Sürprize, beklenmediğe, partnerlerin buluş kapasitesine bağlı arzudan geriye, bir çocuğunuz, hele hele iki çocuğunuz olduğunda pek az şey kalacaktır. Kucağınızda bebeklerle, önce ebeveyn oluyorsunuz, sizden “baba” ya da “anne” olarak bahsediliyor. Birinci tekil kişide var olmaya son veriyorsunuz. Çocuğunuzla konuşurken ona şöyle diyorsunuz: “Ulysse, tatakalarını tabloya sürmeni anne doğru bulmuyor.” Göreceksiniz, birkaç yılın sonunda sadece “baba” ve “anne” ve yirmi, otuz yıl sonra da büyükbaba, büyükanne - “Jacques” ve “Evelyne” - olacaksınız.

Çocuğa verilen öncelik, çift için veda çanlarını çalacak mıdır? Evet, genellikle. Çocuklarınız olduğunda, artık kız arkadaşlarıyla eğlenen ve sevgilisini baştan çıkaran o eski hafif kaprisli genç kız olmayacaksınız; artık bohem bir yaşam süren, banka hesabının durumunu ve ay sonlarını takmayan, hayat dolu o eski genç adam olmayacaksınız. Jacques ve Evelynne belki büyükanne ve büyükbaba olacaklar ama ille de birlikte olmayabilirler. İstatistiksel açıdan, birlikte yaşlanma şansları düşük: Çocuk yetiştirmek onları tüketti. Enerjileri kalmadı. Adam kadında artık yalnızca evi çekip çeviren, evin gelir gideriyle ve çocuklarla meşgul olan bir ana, kadın ise adamda hafta sonları el yapımı hobilerle uğraşan, ara sıra yemek yapan, oldukça çirkin, belinin iki yanı kat kat yağ bağlamış bir dede görür. Sindrella hizmetçiye, yakışıklı prens kurbağaya dönüşmüştür.

Ebeveyn olan ve tümüyle rollerine hapsolan diğer çiftleri gözlemleyerek naif bir şekilde kendilerini bu role kaptırdıklarını ve bana böyle olmadığını sandım. Hata: Bu bana

da oldu. Artık aynada pek kendime bakmıyorum, topuksuz ayakkabı giyiyorum, (kutularında kuruyan) lenslerimi kullanmıyorum ve hepi topu yılda bir kez kendime yeni giysi alıyorum. Eşim, bana göre öncelikle çocuklarımın babası ve sohbetlerimizin önemli bir kısmı çocuklar üzerine. Bir adam bir yemekte benimle konuştuğunda, bana asılabileceği asla aklıma gelmiyor ve durum böyle olduğunda, bunu ancak aylar sonra anlayabiliyorum.

Sonuç: Büyükşehirlerde her iki çiftten biri boşanıyor ya da ayrılıyor. Bu ayrılıklardan en fazla etkilenenler ise genç çiftler. Giderek daha fazla sayıda çift, çocuklar henüz çok küçükken ayrılıyor. İstatistiksel olarak, ilk çocuğun doğumundan dört yıl sonra ya da ikincinin doğumundan kısa bir süre sonra problem çıkıyor. Arzulamak ya da çocuk yapmak, genellikle bir seçim yapmak gerekiyor.

11

OLMAK YA DA YAPMAK, KENDİNİZİ TERCİHTE BULUNMAK ZORUNDA HİSSETMEYİN

Yeni doğmuş bebek, uzun süre sindirim borusu ile bir tutulmuştu ve 20. yüzyılın kadın doğum uzmanlarının onunla ilgili bulduğu tek tanıma uyuyordu: “Sancı odasının kaçınılmaz ve zorunlu ürünü”. Otuz yıldan kısa bir süre içinde, özel bir dehaya sahip değerli bir nesne haline geldi. Aralarında en babaları da bulunan birçok psikolog, psikiyatr, psikanalist, psikoterapist, bebeklerin, çocukların arı nesneler olduklarını, biricikliklerine saygı gösterilmesi gereken öznel olduklarını açıklamak için çırpındı. Bu doğru, ama merhaba yanlış anlama: Ebeveynler, gözlerinin bebeği gibi baktıkları çocuğun yalnızca değerli yanının övüldüğünü anladılar. Asla hiçbir eksiği olmamalıdır. Ebeveynler dün mevcut olmayan gereksinimleri karşılamak için didiniyorlar: Bu ihtiyaçları karşılamak bir mutluluktur. Evet, benden sonra tekrar edin, bir mutluluktur.

Ayrıca ebeveynler varlıkta (ebeveyn olma olgusu) yitirdiklerini eylemde (çocuklarla ilgilenmek) telafi ediyorlar. “Ebeveyn olmak nedir?” sorusunun artık açık bir yanıtı yok. Düne kadar ebeveynler baba ve anneydi. Her şey basitti. Bugün doğmak için bir üçüncü kişiyi seferber eden çocukların sayısı artıyor: Kısır kocanın yerine geçen sperm verici, kısır annenin yerine geçen yumurta verici, kadının, eşinden hamile kaldığı çocuğu bir başka kadının doğurmasına olanak veren taşıyıcı anne. Çocuk yapmak için iki yerine üç beden gerekiyor. Karma aileler için de aynı şey söz konusu ama bu sefer toplumsal alanda: Eşinin çocuklarını büyüten erkek ya da kadın, çocuğun “yaratılmasına” katkıda bulunuyor.

Ebeveyn kimdir? Kocasý tarafından döllenmiř bir kadýnın yumurtasýnn rahmine yerleřtirilmesi sonucunda ocuk doęuran kadýn, o çocuęun “tam olarak” annesi midir? Eřinin, kim olduęu belirsiz bir sperm verici tarafından yapay olarak döllenmesini kabul eden erkek, doęan çocuęun “tam olarak” babasý mıdır? Tüm bunlar son derece karmařık; kesin olan řey, ebeveyn koordinatları belirsizleřtike, ebeveynlik misyonuna daha fazla dalýnmaktadır çünkü ailenin kapitone noktasý çocuktur. Bugün ocuk ailenin merkezidir, her řey onun etrafında döner. Onu deęerli kılan çevresindeki yetiřkinler, giderek daha çeřitli kombinasyonlar gösteriyor. Neyse ki bir iřaret ıřığı hâlâ duruyor: Kimlik krizi yařayan ebeveynler için teskin edici bir yayın olan *Parents* dergisinin muhabirinin söyledięi gibi “ocuk sahibi olmak, sevgi vermektir.” Her zamanki gibi sevgi: Ne kadar da basit, řimdi rahatladık.

Çocuk vizyonumuzu Jean-Jacques Rousseau şekillendirmiştir. Yetimhaneye bırakarak kendi çocuklarından kurtulmuş olan yazar, çocuk ile yabancı arasındaki ittifakı hassasiyetle över. Her ikisi de şeylerle dolaysız bir birlik içinde, hakikatin kavranışında, medeniyetin henüz bozmadığı bir saflıkta yaşayacaktır.

Biraz ciddiyet. Aziz Augustinus, çocuğun masumiyetinin niyetinden değil uzuvlarının zayıflığından ileri geldiğini zamanında söylemişti. Çocuk köpeğiniz gibidir, iki üç kat daha büyük olsaydı yırtıcı bir hayvan -sizin baş düşmanınız- olurdu. Televizyonda kendileriyle röportaj yapılan birçok kız ve erkek çocuk öğretmenlerinin hatalarını düzeltebilmek, arkadaşlarını dövebilmek, hatta otorite figürlerini -ebeveynler, öğretmenler- öldürebilmek için yeterince büyümek istediklerini itiraf ediyor. *Eyvah Çocuk Büyüdü* filminin konusu budur: Dikkatsiz bir bilim adamı, bir laboratuvar kazası sonucunda iki yaşındaki oğlunun boyunun birkaç metreye ulaştığını ve çevrede terör estirdiğini görür.

Kendi çocukluğunuzu hatırlayın. Sizinle alay eden, ikinci kahvaltınızı ya da bilyelerinizi aşırان, giysilerinizi eleştiren, yeterince “şık” olmadığınızı size söyleyen küçük arkadaşlarınızı hatırlayın. Çocuk, ötekinin oyuncağını ele geçirmekten, onu uluorta aşağılamaktan, ona vurmaktan başka bir şey düşünmez. Ve sonra yetişkinlerin yanına gelip kendisine kötülük yapıldığından yakınır; çünkü çocuk kendini acındırmayı sever. Doğası gereği kendini hep kurban olarak görür, hiçbir zaman sorumlu ya da suçlu görmez. *Sineklerin Tanrısı*’nı okumuş muydunuz? Bu öğretici kitap, ıssız bir adaya düşen

ve en sonunda birbirini öldüren çocukların hikâyesini anlatır. Bu, gerçek yaşamda da giderek daha sık başımıza geliyor ve bazen hemen yanı başımızda gerçekleşiyor. 2006 Aralık ayı sonunda, Meaux'da on iki yaşındaki bir ortaokul öğrencisi, on bir yaşındaki iki arkadaşının tekmelemesi sonucu öldü. Birkaç ay öncesinde, on üç yaşında bir İspanyol kız, üç kız arkadaşı tarafından bacağı birçok yerinden kırılacak şekilde dövülmüştü. Tanrım, çocukluklarımızı bağışla!

Çocuk çocuğun kurdudur. Ama ayrıca yetişkinler için büyük bir karın ağrısıdır. Küçük çocuklarla birlikte tren yolculuğu yapmak, sabır sınavından geçmektir: Bağırışlar, perdelere gazoz fişkırtmalar, koltuklara atılan tekmeler. Uzun süre boyunca bu can sıkıcı şeyleri önlemenin tek yolu, sigara içilen vagonu seçmektir ama artık böyle bir vagon yok. Demiryolları şirketine tavsiyem, ek bir ücret olarak *No Kid* bilet satmalarıdır, siyaseten doğrunun kesin olarak ölümü; ama başarı garanti. Bir tren yolculuğundan daha kötüsü, izolasyonun iyi olmadığı bir binada çocuklu bir ailenin alt katında oturmaktır. Tam bir şeytan azabıdır bu. Merhaba çılgınlık, parke kazımlar, tan vaktinde birdenbire sizi uykunuzdan uyandıran şiddetle fırlatılmış oyuncaklar... Taşınmak durumunda kalmış tanıdıklarım var.

Aynı şekilde bir okulun yakınında yaşamak, bunun kadar sıkıntılıdır. Eşi benzeri olmayan bir değerli bilgi kaynağı olan gündelik hayattan alınmış gerçek bir örnek vereyim. Bu basit olay, çocukların okul çıkışında yol açtıkları sıkıntılarla ilgili. Ebeveynlere şöyle bir mektup geliyor: "Birkaç aydır Fransız lisesi yakınında oturanlar, öğrencilerin uygunsuz davranışlar sergileyerek gerek kamuya ait alanlarda gerek özel binalarda açtıkları zararlardan şikâyetçiler. Ayrıca görünüme göre, kimileri nezaket kurallarına uymayan davranışlar sergilediği (çöp atma) ve kamusal ve özel mallara zarar verdiği için okul çıkışında öğrencilerin toplaşması rahatsızlık

yaratıyor.” Size bir tavsiye, bir daire satın alacağınız zaman, ihtiyarların yaşadığı bir evin yakınında olanı tercih edin. Çocuklarınız olsa bile, en azından başkalarının veletleri canınızı sıkmaz.

Bir çocuktan daha taklitçi bir şey yoktur. Normal: Yetişkinleri, kendisinden biraz daha büyük çocukları ya da kendi yaşındaki kısılandığı çocukları taklit eder. Çocuk, çocukluk hayatını “popüler” olmak için bir başkası olmak isteyerek geçirir. Yaşlandığının ayırdına vardığında, büyümenin kendi başına bir amaç olmadığını anlar ama o noktada, çocukluk sona ermiştir, ondan yararlanmak için geç kalınmıştır. Çocuk her zaman bir başkası olmayı istediğinden kendinden memnun değildir. Kendisiyle alay edilmesinden, parmakla gösterilmekten, kazağının ya da sırt çantasının eleştirilmesinden korkar. Sonuç olarak, tüm sınıf arkadaşları gibi yapar. İçini rahatlatmak için, aynı ayakkabıları giyer, aynı defterlerden alır, aynı tarzda konuşur. Çocukluk uzun bir nevrozdur çünkü çocukluk, diğerlerinin beklentisi olduğu sanılan şeye uyarak yaşamaktır. Genellikle çocukluk nevrozu geçmez, usul usul yetişkinin nevrozuna doğru seyreder.

Çocuk farklı olmaktan nefret eder ve ebeveynlerinin göze batmasını pek kabul edemez. Çocuklarım bana sınıf arkadaşlarının onları yıpranmış emektar Peugeot 205’imiz içinde görmelerinin söz konusu olmadığını söyledi. Babalarının üzerinde yırtık şortuyla okula onları almaya gelmesini istemiyorlar. Hayatımın önemli bir kısmını evde, yazarak ya da hastalarımı kabul ederek geçirmemi anlamıyorlar ve daha küçük olanı, uzun süre boyunca arkadaşlarına belli belirsiz bir utançla “annemin bir mesleği yok” dedi. Diğer çocukların anneleri evden çıkıp bir ofise giderek sabit zamanlı olarak çalışıyor. Genellikle kimse bu “ofis çalışanının” ne ürettiğini bilmesede, bu, onlara göre bu annelerin gerçekten çalıştığının bir kanıtı.

Çok sayıda çocuk, iş denen şeyin tam olarak ne olduğu bilmediğinden, işin tıpkı okul gibi olduğunu, zorunlu mevcudiyet ve sersem öğretmenler gerektiğini düşünüyor. Ebeveynlerin işi, evlatları için tümüyle soyut bir şey haline geldi. Çocuklar büyüdüklerinde yararsız ve gereksiz işleri yapacak kadar olgun olacaklar. Daha küçük yaşlardayken toplum çocuklardan kurallara körü körüne bir bağlılık, disiplin bekliyor: Kreş, okul, dünyayı oluşturan bedenleri ve kişileri kontrol etmeye dönük dev mekanizmanın halkalarından başka bir şey değil. Anaokulundan şirkete, özde hiçbir fark yok, ilki çocuğa “bekçilik ediyor”, ikincisi yetiştikine. Çocuk belki bunu normal sanıyor. Kendine ait sıcak bir yer, uyulacak saatler, kantin, arkadaşlar. Kendi kalıbına yaraşır küçücük bir düş.

Çocuk bir servete mal oluyor. Ortalama bir tüketicinin tüm hayatı boyunca yapabileceği en maliyetli alımlar arasında bulunuyor. Mali olarak, son model lüks bir arabadan, dünyayı dolaşmaktan, Paris'te iki odalı bir evden daha pahalı. Daha kötüsü, toplam maliyetin yıllar içinde artma riski var. Kuşkusuz devlet, çocuk yardımları adı altında toplanan çok sayıda ödeneği tahsis ederek (Dikkat! Bundan yararlanma hakkınız olup olmadığı kesin değil), okula başlama ödenekleri, ortaokul, lise bursları ile size yardım ediyor. Ama çocuğunuz için harcayacaklarınızın yanında bu, devede kulak kalıyor.

Yemeği, giysisi, kirası, bakıcısı, okul ve/veya kurs masrafları var ve on sekiz ila yirmi beş, hatta otuz yıl bunları düşünmek zorundasınız. Bunların bir gelirin ortalama % 20 ila 30'unu temsil ettiği biliniyor ama tuhaf bir şekilde toplamaları tam olarak bilinmiyor. Bununla birlikte Fransa'da istatistikçi eksikliği yok, Aile ve Nüfus Yüksek Konseyi gibi işi bu olan insanlar var. Gerçekten de bu, doğum yanlılarının, evlatlarımızdan yoksun kalırsa telafisi olmayacak bir şekilde zayıflayacağı bilinen bir Fransız modelini sürdürmek için Fransa'nın bebeklerimize ihtiyacı olduğuna inanmış şu ideologların bir komplosu. Çocuk Enstitüsü Başkanı Joel-Yves Le Bigot eleştiride bulunuyor: "Ülkenin demografisini dert edinmiş herkes, aksi takdirde daha az çocuk yapacağından, Fransızların çocuk yetiştirmenin ne kadara mal olduğunu gerçekten bilmemesinin daha iyi olduğunu düşünüyor." Her şey bizden saklanıyor, bize hiçbir şey söylenmiyor.

Mutlu ebeveynliğin sırrı, açık bir şekilde, ebeveynlik mesleğine özgü sürekli kölelikten kaçınmaya olanak veren para-

dır. *Voici* dergisinde, Angelina Jolie, Sharon Stone, Madonna, Nicole Kidman ya da Laeticia Hallyday hallerinden memnun annelerdir; anneliğin onlar için hayattaki en önemli şey olduğunu söyleme zevkine karşı koymazlar. Erkekler de aynı şekilde: Babalık Johnny Depp’de dipsiz derinlikleri ortaya çıkarmıştır, Tom Cruise tüm hayatı boyunca baba olmak istemiştir. Bir yardımcıya sahip olmak işleri kolaylaştırır: Dışarı çıktığınızda gece kalan bir bebek bakıcısı, bir arkadaşınızla yemek yediğinizde çocuğun yemeğiyle ilgilenen bir dadı, ödevlere yardımcı olan bir üniversite öğrencisi. Ebeveynliği katlanılabilir kılmak için en azından bu gereklidir.

Hayal görmeyi bırakın, siz Fransa’nın alt ya da orta sınıfına mensupsunuz (gitgide, fark azalıyor). Dolayısıyla her şeyi kendiniz yapmalısınız. Bir çocuğunuz olduğunda, işin içindeyken ister istemez bir sürü meslek öğreneceksiniz: çocuk uzmanı, çocuk bakıcısı, animatör, pedagog, aşçı, öğretmen, polis, şoför, hemşire, psikolog ve kariyer danışmanı. Ve özellikle aktör çünkü çocuk, ebeveyn rolü oynamak isteyenler için ideal bir izleyiciyi oluşturur -en azından ergenliğe kadar. Bunlar bir kişi için çok fazla. En şaşırtıcısı da, yine de esnek ve çok boyutlu olan annelerin işgücü piyasasında çok küçük bir piyasa değerine sahip olmasıdır. Hiç kırk beş yaşın üzerindeki anneleri işe almak için birbiriyle yarışan işverenler gördünüz mü? Bu, tatlı insan kaynakları krallığında çürümüş bir şeyler olduğunu gösteriyor.

Tüketmek, ebeveynliğin temel dayanağıdır. Adına layık bir ebeveyn olmak için inanılmaz bir eşya listesi yapmak gerekir. Parmaklıklı yatak, oyun parkı, beşik, ana kucağı, ev tipi ana kucağı, bebek arabası, katlanabilir puset, park yatak, kanguru, bez, giysi, biberon ısıtıcı, sterilizatör, bakım ürünleri, ıslak mendil, burun aspiratörü... Bu eşyaların bazıları, yararsız olduğu kadar teknolojinin ulaştığı hayret verici aşamanın kanıtıdır: mesela puset*. Son modellerin isimleri Vigour, Aeroport, Carrera. Altı, sekiz tekerlekli (tekerlek çapları 27,3 santimetreye kadar çıkıyor), havalı lastikler, önde disk fren, arkada park freni, ergonomik gidon, vs. Çığımızın küçük bir harikası. Ama iki kat daha ağır, metroya binmeniz, bisikletle ya da motorla dolaşmanız imkânsız. Tüm bu takımı taşımak için bir araba gerekiyor, tercihen de büyük bir araba ve açık güvenlik nedenlerinden ötürü hava yastıklı. Bir yerden bir yere gitme tam bir taşınma, valiz ve çanta kâbusu haline geliyor.

Bu, pahalı olmakla birlikte sadece bir başlangıç çünkü çocuk üstünü başını kirletiyor ve yemek yiyor. O halde ayrıca çamaşır makinesi, kurutma makinesi ve bulaşık makinesi gerekiyor. Bir de, geri dönüştürülebilir olmadığından çevre için gerçek bir felaket olan bol miktarda bebek bezi gerekiyor (iki-üç yıl boyunca günde altı ya da yedi tane). Yer işgal ettiğinden, daha az can sıkacağı ümidiyle içinde odasının da olduğu bir daire satın alınıyor. Ayrıca onu giydirmek gere-

* Bkz. Catherine Millet'nin makalesi "La Poussette surdimensionnée", 5 Mart 2007 tarihli *Le Nouvel Observateur* içinde.

kiyor. Kendini bu işe en fazla adanmış ebeveynlerin, uzman markalardan alışveriş yaparak izlemeye çalıştığı bir çocuk modası mevcut. Kadın dergilerindeki birçok makalenin yanı sıra, (*Milk* isimli) çocuk *Vogue*'u yetişkin kıyafetleri kadar pahalı kıyafetler seçmenize yardımcı oluyor. Sevgili ufaklık bu giysileri ancak üç ay ya giyiyor ya giymiyor ama ne önemi var?

Çocuk kendisi tüketirken ebeveynlere de tüketim yaptırıyor. “İletişimcilerin” ana hedefi. Ne kadar yeniyse, o kadar göz alıcı, çocuk o kadar beğeniyor. Küçücükken Gameboy oynuyor, sekiz yaşında ilk bilgisayarına sahip oluyor. Teknolojiye aşına. On iki yaşındayken teneffüslerde iyi görünmek için MP3 kesinlikle şart. Ama yetmez. Çok fonksiyonlu dijital fotoğraf makinesi gerekir. Cep telefonu lazım sonra. İngilizlerin bir araştırmasına göre altı-on üç yaş aralığındakilerin üçte ikisinin cep telefonu var. Ne yapıyorlar telefolla? Çocuklara yönelik pazarlama uzmanına göre (ilgi çekici bir meslek olduğuna şüphem yok), “çocuklar, sonrasında evi aramak dışında pek kullanmasalar da cep telefonu istiyor.” Evi aramak mı? Çocuklar ve ebeveynlerin birbirlerini aramama özgürlüğü zaten yok muydu? Öte yandan çocukların zevki bok gibi: Renkleri moda olan en yeni video oyunundan esinlenen çirkin ayakkabılar, saçma TV dizilerinden türemiş giysiler, Yu-Gi-Oh ya da Duel Masters kartları, Diddl bebekler, çirkinlik krallığına hoş geldiniz.

Tüm bunlar ebeveynler açısından çöpe atılan para, ıvrır zıvır almakla harcanan zaman ve bunların depolanacağı dairenin parasını ödemek amacıyla işte geçirilen binlerce saat demek. Yapılması gereken yapılıyor, çünkü her çocuk odası, tavana kadar yığılı oyuncaklarla, kırılmış, modası geçmiş ya da sevimsiz ıvrır zıvırın, hiç açılmamış kutuların, giysilerin inanılmaz düzensizliğiyle tam bir Ali Baba'nın mağarası. Meta krallığında çocuk kendini rahat hisseder. Kapi-

talizm hep daha fazla nesneyi, geri dönüşümü zor daha fazla ıvır zıvırı, çabuk modası geçen ve sürekli yenilenen ikame edilebilir malları teşvik eder. İsteddiği tam olarak budur. Çocuklar olduğu sürece, içinde yaşadığımız saçma dünyanın geleceği olacaktır. İnsan türü için aynı şey kesin değil ama bu ayrı bir hikâye.

Birkaç yıl önce Britanyalılar *101 Uses for a Dead Cat (Ölü Bir Kedinin 101 Kullanım Şekli)* adıyla tam da kendi espri tarzlarına uyan mizahi bir başyapıtı bize sundular. Canlı bir çocuğun 101 kullanımı çok daha fazla hayal gücü gerektiriyor. Eskiden çocuklar sokakta, boş arazilerde oynar, kendi aralarında eğlenirlerdi; bugün ise, buraları arabalar ele geçirdi. Bir de ebeveynlerin büyük korkuları, her köşe başında olduğunu düşündükleri çocuk hırsızları... Onlara “Çık dışarıda oyna” demek artık söz konusu değil ya da ancak banliyöde bir bahçede tek başına oynayabilir ve tecrübem bana bunun onların favori eğlenceleri olmadığını öğretti. Sonuç olarak çocuk, Boris Vian’ın *Yürek Söken*’indeki gibi eve hapsoldü. Bu kitapta, çocuklarının başına bir kaza gelebileceği fikrinden kurtulamayan anne, çözümü onları kafese koymakta bulur.

Kapitalizm bir eliyle çocuklardan doğal bir oyun ve deneyleme alanını alırken, diğer eliyle onlara bunu telafi edecek nesneler verdi. İlki bedavaydı, ikinciler değil, çok adil. Öncelikle, çocuğun karşısında mihlanmış gibi oturduğu, saatlerce beynini yıkayan televizyon. Bu sırada çocuk artık bir yerini incitmeyi düşünmez. Ne var ki orta ve üst sınıflar televizyona kuşkuyla yaklaşır çünkü bunun çocukları aptallaştırdığını (ve yetişkinleri beyinsizleştirdiğini -ama onlar için genellikle çok geçtir) bilir. Onlar, çocuğun müptelası olduğu, daha akıllı olmayan ama çocuğu oyalama özelliği olan, hep daha mükemmelleştirilmiş cihazları (gameboy, playstation...) tercih eder. Yaşasın *high-tech* çocuk bakımı.

Ama ebeveynler açısından en tatmin edici olan yine de çocuklarının zekice oyalanması için ter dökmektir. Çocuklar çok küçükken, henüz birkaç aylıkken başlanmalıdır. Yüzücü

bebekler bunun için vardır. Prensip, dört aylıkken bebeği alıp ılık (ve muhtemelen sidikli) bir suya daldırmaktan ibarettir. Bu çok moda, öyle ki Paris'te çocuk daha doğmadan kayıt yaptırmak gerekiyor. Neye yarıyor bu? Bilmiyorum ama bir internet sitesinde şunlar yazıyor: “Çocuk özerk olmayı öğreniyor, bu uyarıcı ortam onun psikomotor gelişimini teşvik ediyor. Birçok çocuk için havuz toplumla ilişki kurmak için bir fırsat. Bu erken sosyalleşme gelecekteki ilişkilerin kalitesini artırıyor.” Özerklik, gelişim, sosyalleşme: Başarılı bir eğitimin anahtar sözcükleri. Yani her şey birkaç haftada oluyor. Eğer çocuklarınız yüzücü bebeklerden olmuyorsa, işe yarar bir şey olmayacaklar demektir, bu böyle biline.

Daha sonra çocukları okul dışı çeşitli etkinliklere yazdırmak gerekir. Bu, onları götürüp getirmeyi gerektirir. On bir yaşındaki Antoine'ın ürkütücü programı şöyle*: Pazartesi 17.30-18.00 gitar; Salı 17.15-18.30 hentbol; Perşembe 18.00-19.30 solfej. Cuma 17.15-18.30 hentbol. İki haftada bir cumartesi günü, çocuk orkestrası provası. Maraton şeklindeki bu program çocukları mı yoksa onları oradan oraya götüren ebeveynleri mi oyalamak için?

“Zekice” faaliyetler, çocuğun okul piyasasındaki performanslarını geliştirenlerdir. Bunlar, çocuğun ileride işgücü piyasasına uyum sağlayacağını işaretidir. Satranç, solfej bu kategori içindedir. Ebeveynler resim ya da toplum içinde kendini rahat hissetmek için iyi bir araç olan tiyatro gibi yaratıcı uğraşları tercih edebilir. Her şey onun dillere pelesenk olmuş “dengeli gelişimine” hizmet etmelidir. Bu, denenmiş reçeteleri mutluluğa götüren “kişisel gelişimin” anahtarıdır. Spor ise çocuğa rekabet duygusunu, ekip ruhunu öğretir ve bunlar, ona şirkette çok yararlı olacaktır.

* Le Monde, 7 Eylül 2005, “Choisir des activités extrascolaires sans surcharger les emplois du temps”, haber: Sylvie Kerviel.

Dikkat! Kapasiteyi aşma tehlikesi var. Bir şirket yöneticisine yaraşır bir program -zaten, ebeveynlerinin umduğu anlamda hayatta başarılı olursa, bizzat kendisi de şirket yöneticisi olacak. Çocukluğundan itibaren alışkanlık kazanacak. “Çar çur edilen” zaman, yağmuru izleyecek boş zaman asla yoktur. Gerçek hayattan, kazananların hayatından tadımlık bir parçadır bu; çünkü *winners* çok meşgulken *losers* hiçbir şey yapmaz. Bununla birlikte modernitenin öncüleri *looser*’lardır. Günün birinde, artık iş ve yapılacak pek bir şey olmadığına herkes tatilde, off gününde ya da annelik izninde olacak. O gün yalnızca çocuklarını yetiştirmeye çalışan ebeveynler olacak.

Ebeveynlik mesleği, üzerinde birçok durak olan bir haç yoludur. Hepsine katlanmak zorunda değilsiniz ama bazılardan kurtulamayacağınızı bilin. İşte en kötülerini.

- Ördek kılığına girmiş, düşük ücretle çalışan insanların hüküm sürdüğü, saçma animasyonların yapıldığı Eurodisney.

- Klor kokan havuzlarda ahenkli bir şekilde atlayacak şekilde eğitilmiş, plastik gibi görünen balıkların bulunduğu Marineland Antibes.

- Buzdolabını bir hafta için doldurmak icap ettiğinde (zırlayan Raphael ve kalp şeklinde emzik şekerden, içinde bir zımbırtı olan fasulye konservesine, peluş ayı süslemesi bulunan pastadan, çıtır cipslere her gördüğü saçmalığı isteyen Aliénor ile birlikte) cumartesi sabahı gidilen devasa Le Mam-mouth marketi.

- Şehir çocuklarının tek oyun alanı olan, bitkinin seyreke olduğu sefil küçük park. Hafta sonları, tıpkı köpek gibi dışarı çıkarmadığınızda katlanılmaz olan çocuğu oraya götürmek neredeyse kaçınılmaz. Ebeveyn zamanın geçmesini bekler (oldukça uzundur) ve kışın kıcı donar. Karşısında yaşanan sahneden kaçmak için yanında gazete ya da kitap* getirir: gözlere fırlatılan bir avuç kum, atılan çelmeler, hesaplaşmalar, altüst edilen kıyılarıdaki çiçekler, ırkçı hakaretler, saygıdeğer ve adil toplumun bangır bangır gelen iflası için hiçbir eksik yoktur.

- Banliyöde küçük bir bahçesi olan kulübe, ünlü Amerikalı feminist Betty Friedan'ın "konforlu bir konsantrasyon kam-

* Mesela David Abiker, *Le Musée de l'homme*, Michalon, 2005: Ebeveynin angaryalarından son derece yerinde vurgularla bahseden bir yapıt.

pi” olarak betimlediği, banliyö ailesinin doğal içe kapanma ve üreme alanı.

- Adi formika bir dekor içinde, hediye olarak ıvır zıvır dağıtan, berbat, yağlı bir besin sunan McDonalds. Çocukların gözünde dünyanın en iyi mutfağı, ebeveynlerin kâbusu. Tek avantajı, hızlı bitiyor olması.

- “İlerleyelim görecektir bir şey yok” formülünün kusursuz bir örneği “hayvan parkı” Thoiry. Bakılan şey, arabasında tutsak turisttir.

- Neredeyse her biri bir diğerinden daha dandik çocuk filmleri: *Müfettiş Gadget*, *Nemo*, *Cesur Domuz Babe*, *Harry Potter*, *Talihsiz Serüvenler Dizisi*, *Pocahontas*, *Ninja Kaplumbağalar III...*

- Olabildiğince sıkıcı ağustos ayı tatilleri: Sıkışık trafik, tıklım tıklım otoparklar, kalabalık plajlar, altı ay öncesinden altın pahasına kiralanan rahatsız “kalacak yerler”. Saatlik kreşler ya da çocuk kulübü varsa yine idare eder, yoksa bir an önce eylül ayı gelsin!

- Ve iğrençliği tepe noktası: Noel. Ebeveyn orduları hep daha fazla, hep daha yeni, daha gürültülü, daha moda oyuncakları almak için mağazalara koşar. Hedef, iyi bir ebeveyn olduklarını kendilerine kanıtlamalarıdır. Hiç bitmeyen bir vazife, çünkü gündelik yaşamda pek az fırsat doğduğundan rahat bir vicdan satın almak maliyetlidir. Çocuğun çam ağacının altında hediyelerini açarken yüzünün mutlu ve hafif bön bir hava aldığı o (ender) anı yakalamak için, bir kamerayla anı ölümsüzleştirmek gerekir. Bu beceri gerektirir çünkü işe yaramaz ve pahalı oyuncak seline gömülen çocuk bunlara çabuk doyar (muhtemelen bir bahçenin dibinde bir örümceğin bacaklarını kopararak daha fazla eğlenecektir). Dolayısıyla hediye açma seremonisi her yıl, birazını olsun kaçırmamak korkusuyla baştan sona filme alınır. Filmin peş peşe birkaç saat boyunca kesintisiz bir şekilde izlenmesi gü-

zel bir kapitalizm metaforu sunar: Beraberinde daha fazla mutluluk getirmeyen, hep daha fazla eşya.

Güzel, şiirsel, ideal... Bizim çocuk vizyonumuz böyledir. Tüm altın çağlar gibi hiçbir zaman gerçekten var olmamış kayıp bir altın çağ rüyasını ete kemiğe büründürür. *Koro* (8,5 milyon gişe) gibi filmler ya da *Le Pensionnat de Chavagnes* (6 milyon TV izleyicisi) gibi yayınlar bu çizgidedir ve iki kat gericedir: Ekmek kapısı, hem eski zamanların özlemi hem de çocukluk özlemidir. Çocuk, izleyiciyinin ilgisini çektiğinden, televizyon saçma sapan yayınlarda çocuğu kullanır. Genetik hastalıklardan mustarip çocuklara yardım etmeye yönelik -cömertliği öne çıkaran, iyi duyguların gerçek Yom Kippur'u- Téléthon* bu programlardandır. Rekor bir süre içinde yardım toplamak için devasa bir çaba sergilenir. Hastta çocuklar için neler yapılmaz ki! Sonuç ayıp ve son derece saçma ama neticede çocuk için, değil mi?

Çocukluk tuhaf bir şekilde, perspektiften yoksun yetişkinlere hayaller kurduran ideal bir model haline geldi. Artık çocuklar, yetişkinlik çağının özgürlüğünü hayal etmiyor, yetişkinler bir daha asla erişemeyecekleri ideal ülke olarak çocukluğu hayal ediyor, diyor Benoit Duteurtre *La Petite Fille et la Cigarette*'te. Bu çocukluğa tek istisna olarak televizyonda ulaşabilirler. "Star Academy" ve benzeri reality şovlar, şarkı söylemeyi, dans etmeyi, yatakhanelerde uymayı, çekişmeyi, sonra kamu önünde birbirini bağışlamayı öğrenmek için gönüllü olarak bir çeşit okula giden yetişkinler dışında ne gösteriyor ki? Televizyonlar, özellikle yetişkinler yazıp onların rollerini oynadıklarında çocuklara bayılıyor.

* Hayır kurumları için para toplanan bir televizyon programı. Ç.N.

Haberler de (kötü ün yapmış) çocuklara düşkün. İğrenç olaylara bayılıyorlar. Akşam haberleri daima kaybolmuş ya da öldürülmüş çocuklarla başlıyor. Öyle görünüyor ki kamuoyu bunu istiyor. Fransa’da kamuoyu yıllarca değilse de aylarca konuşulan hiçbir zaman aydınlanamamış küçük Grégory cinayetini çok sevdi: Soluk kesen bir bekleyiş. “Olay” tarihi, 1986 ile Berlin duvarının yıkıldığı 1989 arasında hiçbir şey olmadığı söylenebilir. Neyse ki birkaç yıl sonra kamuoyu (ya da gazeteciler, sapla samanı birbirinden ayırmak güç) Belçikalı Dutroux’nun iğrenç cinayetlerini konuştı. Daha sonra Doktor Godard’ın denizde kaybolan ve sadece bir tanesinin kafatası bulunan çocuklarının kaderiyle yakından ilgilendi. On yaşında kaçırılan ve sekiz yıl bir yerde kapalı tutulan Avusturyalı Natascha Kampusch’e merak saldı. İki çocuğu buzdolabında donmuş olarak bulunan Fransız Veronique Courjault’ya öfkeleni, dokuz bebeğini öldürüp, cesetlerini saksılara gömen Alman kadın karşısında titredi. Bu modern Medea**lar karşısında bu marazi büyülenme kaçınılmazdır. Korkunç çocuk katili, bebeklerin sapık canisi, işte canavarlar! Neyse ki bizde her şey iyi gidiyor; bizde çocuklar “mutlu”, ebeveynler “dengeli”.

* Medea, Yunan mitolojisinde kendi çocuklarını öldüren bir cadıdır. Ç.N.

19

ÇOCUĞUNUZ KAÇINILMAZ OLARAK SİZİ HAYAL KIRIKLIĞINA UĞRATACAK

Çocuk, tatlı rövanş. İnsan, kara talihin rövanşını almak için ürüyor. Kurbanı olduğuna inandığı hatadan çocuğunu koruyabileceğini sanıyor. Hiç kuşkusuz başka hatalar yapacak, belki de daha “vahimlerini”. Anneler bunlardan kaçınmak için yüksek performanslı bebekleri “dinleyecek” kadar daha iyi olmaya kendilerini mecbur hissediyorlar: Gerçek bir misyon bu. Ve de iş.

Çocuklarının zekâsının ortalamanın üzerinde olduğuna inanan, dört yaşındayken IQ’sunu ölçtürmeye karar veren, geleceğin Einstein’ına yeteneklerini gösterme olanağı sunacak özel bir okul belirleme görevine kendini adayan bir sürü aile var. “İleri zekâlı” çocuk nasıl anlaşılır? Basit, ebeveynlerinin dediğine bakılırsa, “çocuk okulda sıkılıyor”; sınıfta boş boş oturan çocuk sayısı göz önüne alınırsa, Fransa’nın dâhiler ülkesi olduğuna inanılabilir. Üstün yetenekli çocukların evi ile okul arasında kimi zaman çok uzun süren günlük gel-gitler içindeki bu ebeveynlere insan nasıl da acıyor. Ama hiçbir şey onun için yeterince iyi değildir, öyle değil mi? Bu kadar uyanık bir çocuğu “teşvik etmek” için neler yapılmaz? Vekaleten “başarmak” için neler yapılmaz?

Yine de pediatr Winnicott temkinli yaklaşıyordu: Bir çocuğa gerekli olan, “yeterince iyi” bir annedir -daha fazlası değil, ötesi aşırı olur... Dolayısıyla iyi anne bunu pek takmamalıdır ki zor olan budur. Bunu pek takmamak, çocuğunun ideal bir çocuk olmamasını kabul etmektir. Çünkü hiçbir çocuk ideal değildir ve çocuk, ebeveynleri onu mükemmel olarak hayal ettiği ölçüde onları hayal kırıklığına uğratmakta gecikmeyecektir. Yetersiz okul başarısı mı? İşte karşımızda hafif hayal

kırıklığına uğramış ve sevgili küçük yavrusunun yeteneklerine ilişkin beklentilerini azaltmaya mecbur kalmış ebeveynler. En komiği, eskiden çocuklarının “kapasitesine” hayran ebeveynlerin, çocukları yirmi yaşına geldiğinde üniversiteye giriş sınavını zor verdiğini ve üniversitede Kaldırım Mühendisliği bölümünde alçak öğrenim gördüğünü itiraf ettiğini görmek. Bir zamanlar bir dehanın tüm özelliklerine sahip kişi için utanılası bir şey.

Daha sonra eğer sevgili küçük yavru, özerk, esnek ve sorumlu biri olmak yerine, olgunlaşmamış, perişan biri olursa bu açıkça kara leke olacaktır. Çalışmıyorsa, sürekli boş zamana mahkûmsa, yoksulların laneti, artık kimse onun halini hatırlını sormayacaktır. Peki yine de en erdemli, en oyalayıcı, en çoğulcu ve en yardımsever modernite içinde yetişmiş bu çocuğun anti demokrat, anti Avrupalı, anti ilerlemeci olduğunu hayal etsek? İmkânsız çünkü Fransa’da seçim sandıkları okulların avlularına konuyor ve dolayısıyla tanım gereği ışıklı bir gelecek için kampanya yürütülüyor. Ama daha da kötüsü var, terörist olabilir. Yok, bu akla hayale sığmaz, bu derece başarılı bir toplum modelinde, toplumla bu kadar iyi bütünleşmiş biri onun yok olmasını isteyemez.

Evin annesi, her şeyden önce anne olan bir annedir. Kuşkusuz çalışır ama ekonomik nedenlerden ötürü ve ayrıca bütün bir hayat boyunca evin annesi modeli pek de mutluluk verici olmadığından. Kendi annesi bunun kanıtıdır. Evin annesinin annesi, tüm yaşamı boyunca ev kadını olmuştur, hayatını evlatlarına adanmıştır. Kendileri için büyük özverilerde bulunduğunu, temel ve insanı zenginleştiren bir şeyi -iş- iskaladığını yineleyip durmuştur. Şu anda kırk yaş civarı olan benim kuşağım çoğunlukla ruhen ve bedenen kendini ev işlerine, çocuklarının eğitimine adanmış olan ve hayatlarının boşluğu nedeniyle tamamen hüsrana uğramış bu tip kadınlar tarafından yetiştirilmiştir. Kronik yorgunluk, yalnızlık, tatminsizlik, çocuklarına takıntı düzeyinde bir ilgi ve aşırı yiyip içme. Vücutlarını saran çirkin entariler içinde iri ve tombul annelerimiz genellikle huysuz kadınlardı. Evin annesi ise daha iyisini yapacağına ant içmiştir.

Ne var ki gerçek anlamda değişen bir şey yoktur çünkü evin annesinin temel uğraşısı çocuklardır. Tipik evin annesinin çalışma masasının üzerinde çocuklarının resmi vardır ve birer tane de mutlaka cüzdanında bulunur bu resimlerden; onu göstermekte tereddüt etmez. Çarşamba günleri* çalışmaz çünkü çocuklarının aktivitelerini organize etmek, birini doğum gününe, diğerini karateye götürmek zorundadır. Onlar için hazırladığı yemeklerin tadına bakmaya eğilimlidir, rejime başlamayı düşünür ve maden suyu içer. Çok sohbet etmez çünkü hafta sonunun önemli bir kısmını Léa, Mattéo ve Jean-Baptiste'le ilgilenerek geçirir. Evin annesi, çocukları

* Fransa'da çarşamba günleri okul tatildir. Ç.N.

olmayanlar için hafif ilgi çekici olan bir sohbeta çekmeye çalışıldığında, konuyu oğullarının okul performanslarına, kızının sanatsal yeteneğine, Paris’in batısındaki banliyö okullarının düzeylerinin karşılaştırılmasına çevirir. Kısacası çok sayıda insanın kaçmasına yol açar. Çocuğun bir sürü özveri gerektiren kutsal bir iş ve kendi başına bir bağış olduğunu bilen evin anneleri hariç.

İznini okul tatillerinde “kullanır” çünkü bu tatiller uzundur, Azizler Yortusu on gün, Noel iki hafta, Şubat tatili iki hafta, Paskalya iki hafta ve yaz tatili iki ay sürer. Ya kendini harap edeceği ve evde oturacağı, ya çocukları büyükanne ve büyükbabasının yanına göndereceği ya da yaz kampına kaydedeceği yaklaşık dört ay. Her seferinde küçük bir organizasyon mucizesi. Neyse ki haftalık otuz beş saat olan çalışma süresi, daha çok kendi evinde olması için “organize olmasına” olanak vermiştir. Bu okul tatili bolluğunun, Fransa’da iş hayatı alışkanlıkları üzerinde önemli etkileri olmuştur ve yabancıların neden Fransa’da hiçbir şey yapılmadığını düşündüğünü açıklar. Doğrudur, okul tatillerinde şirketlerde pek fazla “ofis çalışanı” yoktur. Noel ile yılbaşı arasında, Şubat tatilinde, Paskalya’da, ağustos ayında ve Azizler Günü’nde bir toplantı için “müsait bir zaman bulmak” güçtür. Ee, yani? Küreselleşme bekleyecek, değil mi?

Kadının, bir şirketi yönetiyor, milyonlarca CD satıyor ya da ilgi çekici bir meslekle uğraşıyor olsa da, çocuklarının geri kalan her şeyden önce geldiğini söyleyeceği varsayılır. Erkek de giderek ebeveynliğin kitabına uygun konuşmaya zorlanmaktadır. 2007 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin başlıca iki adayı Ségolène Royal ve Nicolas Sarkozy'nin, siyasi faaliyetlerinin ilk planda geldiğini itiraf ettiği hayal edilebilir mi? Bununla birlikte, zaman kullanımlarına bakılırsa, siyasetçilerimizin kimileri evde çok fazla vakit geçirmiyor olmalı. Adaylardan biri olan François Bayrou'nun durumu böyledir. *Le Monde*'un yazdığına göre Bayrou'nun aile modeli şöyle: "Altı çocuk ve François Paris'te siyaset yaparken, Bordères'de genellikle tek başına çocukları yetiştirmiş olan Elisabeth.*" Sıfır sıkıntı, ama seçimler için iyi biçilmiş bir aile babası kostümü, aferin François!

Fransa'da hiçbir zaman çocuksuz bir cumhurbaşkanımız olmadı. Dışarıda da pek fazla yok ve Alman şansölyesi Angela Merkel gibi gönüllü çocuksuzlar göze batıyor. Çocuk sahibi olmak, adayların örnek aile fotoğraflarıyla medya sahnesinde kullanmakta tereddüt etmedikleri açıkça kuvvetli bir seçim argümanıdır. Altmışlı yıllarda Başkan Kennedy model oluşturmuştu. Kendisi Beyaz Saray'daki masasında otururken, oğlunun masanın altında oyun oynadığı resim hafızalarda. Çocuk satış yaptırıyor, tam olarak "Babam (an-nem) güvenilir, gönül rahatlığıyla ona oy verin. Çocukları olduğundan, problemlerinizi anlayacaktır" diyen seyyar bir reklam panosudur.

* 21 Mart 2007 tarihli *Le Monde*, "François Bayrou et son double", R. Bacqué ve P. Ridet'nin haberi.

“Önce işim gelir, çocuk bakıcıları ne diye var” diyen bir kişiyi hayal etmek güçtür; bu, bir kariyeri mahvedebilecek, büyük bir iletişim hatası olurdu. Önce anne, sonra çalışan kadın, en son kadın, kazanan sıralı üçlü budur. Öncelikleri tersine çevirmeye çalışmayın, bu yapılmaz. “Çocuklar beni biraz korkutuyor. Ebeveynlerimin yaptığı hataları yapmaktan, üstesinden gelememekten endişe ediyorum” diyen manken Adriana Karembeu’nün sağduyulu ve samimi sözleri, kendisi açısından sıkıntılar doğurdu.

Bununla birlikte Karambeu haklı. Her evin annesi, potansiyel bir kötü annedir ve kendini suçlu hisseder. Dünyaya bir çocuk getirmek ve özellikle belki de *onu istemiş olmak*, korkunç bir suçluluk duygusu kaynağıdır. “Bir insan yarattım, ondan sorumluyum” taşıması ağır bir şeydir. Her anne, kötü anne olmaktan korkar, yaptıkları hiçbir zaman yeterli değildir, hiçbir zaman yeterince müsait değildir, hiçbir zaman yeterince “dinlemez”, hiçbir zaman evde hazırlanmış yeterince yemek, “dengeli” menüler yoktur. Hayır, hiçbir zaman yeterli değildir çünkü kendi annesi (ve feministler) ona çalışması gerektiğini söyleyip durmuşlardır. Bu durumda evde çalışma ile ücretli çalışma arasında sıkışıp kalır. Suçludur, eve yorgun döndüğü, akşamları ninni söylemediği, iki saat zırlamanın sonunda sinir krizi geçirdiği, sabah çocuklarını kreşe bıraktığında rahatladığı, çocukları okul kampına gittiğinde mutlu olduğu için suçludur. Neredeyse çocuklarından özür dileyecek. “İyi anne” nedir bilmediği, istemeden Pamuk Prenses’in üvey annesine benzediği için özür dileyecek.

Çocuk *istemek* nedir? İnsan çocuk istediğinde ne istiyor olduğunu biliyor mudur? Onun *iyiliğini* mi istiyordur? Psikanaliz bize, birinin iyiliğini istemek kadar yıkıcı bir şey olmadığını öğretir; çünkü siz kendi iyinizi diğerine yansıtırsınız ve sonra, ona empoze etmeyi denediğiniz bu ünlü *iyiyi* bir gün gelir ödetirsiniz. Nihayet, ötekinin “iyiliğini” ne pa-

hasına olursa olsun istemek yıkıcıdır çünkü hiçbir ebeveyn evladı için hedeflediği şeye gerçekten muktedir değildir. Freud, çocuklarını yetiştirmek için kendisinden tavsiyeler isteyen Marie Bonaparte’a sağgörülü bir şekilde şöyle yanıt verir: “İçinizden nasıl geliyorsa... Ne yaparsanız yapın, kötü olacak.”

Eskiden, yani yalnızca birkaç on yıl önce, çocuklara bir kader gibi boyun eğiliyordu. Bu, ideal bir durum değildi ama ebeveynleri çok ağır bir sorumluluktan kurtarma artısı vardı. Dikkat! Yaşamadığım bir döneme nostalji duyuyor değilim ama insanın istemiş olduğu bir çocukla daha fazla ilgilenme, hatta onu aşırı koruma eğiliminde olduğu da bir gerçek. Doğum kontrolünün yaygınlaşmasının, *Freakonomics* kitabının yazarlarına göre şaşırtıcı etkileri de olmuştur: New York’ta suçları azaltmıştır. Çünkü görünüşe göre istenen çocuk, diğerlerine kıyasla toplumla daha kolay bütünleşiyor. Bunun bir adım ötesi, doğum kontrol hapı ya da spiralin, daha yumuşak başlı bir işgücüne sahip olmak için büyük sermaye tarafından desteklendiğini hayal etmektir.

Çocuk yetiştirmek için uzmanlar gerekir. Sosyal hizmet görevlisi, pediatr, ortofonist, psikolog: Ailenin hakikatten tıbben sömürgeleştirilmesi. Büyükanne-büyükbabalarımız bunlar olmadan ne yapıyordu acaba? Fiziki, ahlaki, cinsel problemler ile çocukluk problemleri dünyamıza musallat olmuştur. Küçük bir parantez: Ebeveynlerin maharetlerinin başka kimselere aktarılmasıyla, çalışanların teknik maharetlerine modern şirketin idaresi tarafından el konulması birbirine benzerdir. Alakası yok mu? Gözlerinizi açın, içinde yaşadığımız dünyanın temel dayanaklarından biri budur: Sözde uzmanların anahtarlarına sahip olduklarını iddia ettikleri ezoterik bilgilere gömülmüş durumdayız.

Aile, kendisini sürekli bir kontrole tabi tutan sağaltıcı bir devletin gözetimi altındadır. Bu insanlar, tıpkı size yardım etme iddiasındaki herkes gibi canınızı sıkmak için vardır. Bir de toplumun sizden, yani ebeveynlerden ne beklediğini öğrenebilmeniz için vardılar ve toplum sizden çok şey bekler. Öyle çok şey bekler ki mesleği öğrenmek için yakında yeniden okula dönmek gerekecektir. Hayır! Bu bir şaka değil, Ségolène Royal bunu ciddi ciddi savundu: “Nezaketsizlikler çoğaldığında, ebeveynlere ebeveynlik okullarında staj yapma zorunluluğu getiren bir sistem şarttır” demiştir*.

Ebeveynlik stajı yapmayı beklerken, işte ödevleriniz ebeveynler! Otorite sahibi olmalı ama ayrıca çocukla “diyalog” da kurmalısınız. Haftada onlarca saat onunla ilgilenmelisi-

* Bondy'de, 3 Mayıs 2006, lefigaro.fr.

niz ama ayrıca çocuğun genellikle anne kaynaklı aşırı ilgiden “boğulmaması” için çiftin her iki üyesinin de ücretli bir işe sahip olması gerekir. (Bu özellikle Fransa için geçerlidir çünkü Almanya’da çocuğu olan kadınların çalışmasına oldukça kötü gözle bakılıyor). Çocuklarının refahıyla ve ahlaki değerlere uymasıyla ilgilenen, erdemli *alter egolar* olmanız önemlidir. Dengeli ve sorumlu olmalısınız. Ölçülü ve pedagog olmalısınız. Açık görüşlü olmalısınız ve çocuğun merakını tetikleyebilmelisiniz. Hem öyle hem böyle -herhangi bir şey ve onun tamamlayıcısı. Hedef? “Yapılandırılmış”, yani ne istenilirse yapan bir çocuk. İdeali: “Sınırları anlayan” “çerçvelendirilmiş” bir çocuk. Tercümesi: Ebeveynlerinin, diğerleri tarafından yönetilebilecek kadar itaatkâr yaptığı bir çocuk.

Bu uzman ordusu çok geveze. Pediatri, psikoloji, eğitim bilimleri kendilerini çocukluk problemlerine adan ve onların talimatları, geniş bir halklaştırma literatürü üzerinden ebeveynlere ulaşır. Sınırlı bir entelektüel kapsama sahip bu literatür, pek çok yayınevi tarafından sıcak karşılanır. Yağlı bir iş olduğu doğru. Saçmalıkta kazananlar listesinde, ilk sırada, merhamet gereği yazarının adının burada verilmeyeceği *100 recettes pour booster l'intelligence de votre enfant* (Çocuğunuzun zekâsını geliştirmek için 100 reçete) geliyor. Kimi eserler, tıpkı Laurence Pernoud klasiklerini yerinden eden, lafazan Edwige Antier’nin yapıtları (*Attendre mon enfant aujourd’hui, Mon bébé dort bien, Comment aider votre enfant à s’épanouir...*) (Günümüzde bebek beklemek, Çocuğum iyi uyuyor, Çocuğunuzun gelişmesine nasıl yardım edebilirsiniz...) gibi gerçek birer çok satandır. Çocuklarını “iyi” yetiştirmek için reçeteler arayan, yolunu kaybetmiş evin annesi bu kitapları dikkatli bir şekilde okur. Fiziki, zihinsel hijyen, kendi hislerine ya da kararlarına göre değil, iyi bir annenin ne olması gerektiğine dair (oldukça flu) bir imaja göre hareket eder. Tüm bu iyi tavsiyelerin kendisini hiçbir

yere götürmediği izlenimini edindiğinde, televizyonu açıp M6 kanalında *Super Nanny*'i izler. Fransa'da beş milyon izleyicisi olan bir dizidir bu. Konusu, kanalın internet sitesinde yazana bakılırsa, "aldırmazlığın tehdit ettiği, otorite boşluğu olan ailelerde düzeni sağlayan, diğerlerine benzemeyen bir dadıdır." Açık bir şekilde söyleyecek olursak, ebeveynlerinin yaşamını mahveden küçük melekleri hizaya getirmek için pratik çalışmalar*.

Çocuk "uzmanları", gerçek aile guruları, moda çıkaracak kadar güçlüdür. Nereden gelir bunlar? Kimse bilmiyor. Bazıları tam olarak kafasına göre hareket eder. On iki yıl önce, kızımın doğumunda bebeğin beslenmesini "çeşitlendirmek" gerektiğini hatırlıyorum. Bir kaşık ıspanak lapasını, portakal suyunu ya da çırpılmış yumurta beyazını birkaç haftalık bir bebeğe yutturmayı denediniz mi hiç? İmkânsız ama doksanlı yılların ortalarında yine de denemek gerekiyordu çünkü çocuğun besin dengesi için bu şarttı. Sabrın taşması ve sinir krizi garanti. Birkaç yıl sonra, rüzgârın yönü değişti; çünkü çok erken bir besin çeşitlendirme sevgili yavrularımızda alerjiye yol açıyordu. Ondan sonra bir daha ebeveynlerden besin rekorları istenmedi. Hem her şey için, bebekleri yatırma şekli, altlarını değiştirmek, kullanılacak puset tipi için moda var. Hayır! Çocuk bilimi son noktasına ulaşmış değil ve uzmanlar girdikleri büyük havalara rağmen biraz bocalar görünüyor. Banyo suyuyla birlikte bebeği de atmalı mı? Karar sizin.

* Bu çocuklara karşı muhteşem bir panzehirdir aynı zamanda: bu programı bir kez izlemek, altı ay boyunca "çocuk isteğini" sorgulamaya denktir.

İyilik, şefkat, içtenlik... Ailenin sığınak rolü bu olacaktır. Piyasanın sıradan mekanizmalarının giderek daha fazla egemen olduğu bir dünyada güvenli bir sığınak. “Kişiliğin” özgür ifadesine olanak verecek sahiçiliğın sığınağı olarak idealize edilen, yüceltilen aile yaşamı bir klişedir. Kart postalı yırtıp atın. Gerçekte aile, çocuğa dayanan, kendi içine kapanmış bir hapishanedir. Aile, Noel ağacının altındaki çekışmeler, siz böyle bir talepte bulunmamışken üvey annenizle yapılan can sıkıcı geçmiş muhasebesi, nesiller boyunca süren nefretler, kimsenin anmaya cüret edemediğı ama herkesin üzerinde baskısını hissettiğı utanç verici aile sırlarıdır. Cinayetlerin ve sübyancı davranışların çoğı, aile çerçevesinde meydana gelir, sonuç olarak bunun üzerinde uzun uzun düşünmek gerekir. Her aile bir cadı kazanıdır.

Gelsin nevrozlar, psikozlar. Ebeveyn-çocuk ilişkileri öyle lay lay lom değildir. Sadece sevgiden oluşmaz; ayrıca nefrettir, hınçtır, kıskançlıktır, yani *iyi olmadığı* için bahsedilmeyen duygulardır. Yine de oradadırlar, aramak için uzaklara gitmek gerekmez. Psikanaliz bu noktada açık görüşlü oldu. Freud, küçük erkek çocuğun annesiyle yatmak için babasını öldürmek istediğini açıkladı, bundan daha sevimli ve seven olunamaz. Winnicott da bir annenin bebeğinden nefret etmesinin on yedi nedenini açıkladı: Bebek bedeni için bir tehlikedir, özel hayatına bir müdahaledir, memelerini incitir, ona bir hiçmiş gibi davranır, kendi yasasını dayatır, onu hüsrana uğratar... Güllük gülistanlık bir annelik kavrayışının uzağındayız. Çocuğunuz varsa, bu duygu karmaşalarını “yönetmeniz” gerekir. Çoğı bunları bastırmayı tercih ediyor, belki de mutlu ebeveynliğin sırrı budur. Bu, çocuğun yararı-

na mıdır? Kesin değil, çünkü ne olursa olsun soyağacının o veya bu yerinde birinin hesabı ödemesi gerekir*.

Sizin ailenize gelelim. Çocuğunuz varsa, aileniz peşinizi bırakmayacaktır. Bu tuhaftır çünkü bir çocuğunuz olmuşsa, size hayat “vermiş” olan ebeveynlerinize borcunuzu ödemiş olmaz mısınız? Nihayet borcunuzdan kurtulmuş olduğunuz sanılabiliirdi -ama hayır. Bu çok basit olurdu. Ebeveynleriniz ve kayınvalide ile kayınpederiniz size çocuk yetiştirme sanatını öğretecek ve istemediğiniz halde sizi gülünç tavsiyelere boğacaklar. Ama üstü kapalı, örtük sitemlerin ve mesajı basit olan -siz yetersiz bir ebeveynsiniz, bu işi bilmiyorsunuz, çocuğunuz “mutlu” değil- küçük derslerin yanında bunlar hiçtir. Küçük Jules ara sıra yatağına çiş mi yapıyor? Alexandra’nın egzaması mı var? Isodorine matematik öğretmenini mi sevmiyor? Bu, sizin hatanız. Çünkü yıl içinde taşındınız, çok çalışıyorsunuz ya da yeterince çalışmıyorsunuz, Isodorine’le Alexandre’dan daha çok ilgileniyorsunuz ya da tersi. Çünkü küçükken astımlı, kız kardeşinize âşık ya da pul koleksiyoncusu erkek kardeşinizi kıskanıyordunuz.

Psikolojik söylem aileleri fazlasıyla etkiledi. Kütüphanesinde (pek iyi sindirilmemiş) bir iki Dolto kitabı bulunmasından gurur duyan evin annesi, bu söylemi beceriksizce kullanır. Ailelerin Esperantoslu şeklinde basitleştirilmiş bir psikolojik jargon kullanır. “Ödipi çıkıyor” (“dişleri çıkıyor” dersiniz ya, onun gibi işte), annesini seviyor anlamına gelir ve annesi, elinin altında küçük bir hayrana sahip olduğu için mutludur. “İğdişçi bir annesi var” ancak diğerlerine kullanılır, korkunç anneleri olanlara, asla kendi çocuklarına değil. “Anal evrede şu anda” şöyle tercüme edilebilir: “Kakasıyla oynuyor, bu iğrenç ama normal.”

* Psikanaliz buna, diğerlerinin hesabı ödemesine yardım etmeye yarar. Evet, pahalıdır.

Ama hepsinden kötüsü, tuzağa düşeceksiniz. Aileniz (ya da eşinizin ailesi) ücretsiz bebek bakımı saatleri açısından kimi zaman bereketli bir rezerv olduğundan, diktalarını, çekiştirmelerini, öğütlerini ve iki paralık psikolojik düşüncelerini itiraz etmeden (aynen öyle, inanın bana) kabul edeceksiniz. Çocuğu bebek bakıcısı yerine ailesine sattığında insan kendini daha az suçlu hissediyor: Bebek bakıcısı, şu adi çıkarıcı hizmette bulunabilir çünkü karşılığında para alır, belirli bir ücret aldığı düşünülürse çocukları sevdiği için orada değildir. Her iki durumda da, birkaç saat ya da birkaç günlüğüne çocuklardan kurtulmak bedeli olan bir sevinçtir. Aman dikkat! Bedeli parayla ödenen ille de daha pahalı değildir.

Genç, zevk erbabıdır. “Genç” stili kasıp kavurur. Ergen kızları gibi giyinmeye çalışan pek çok anne vardır. Göbeği açıkta bırakan kısa bir kazak. Çocukların beğenileri insanların çoğunun beğenisi haline geldi. Eskiden küçük kızlar annelerini taklit eder ve kadın gibi giyinirlerdi. Şimdi ise kadınlar kızlarını taklit ediyor ve çocuk gibi giyiniyor. *Çıkış*, eskiden sinema starlarının ete kemiğe büründürdüğü seksi ve gizemli kadın: terzilerin artık öyle olmak istemeyen kadınsı bir kadını giydirmek için neden kendine bunca zahmet verdiğini insan gerçekten merak ediyor. Mankenlerin gitgide daha genç olmaları bunun kanıtı. Yetişkinliğin değil, yalnızca çocukluğun seksi olduğu doğru. Yarının mankenlerinin “ergenlik öncesi yaşlarda” olacağı düşünülebilir çünkü bu yeni semantik kategoriyle, bütün olarak çocukluk kısaltmakta ve öncekine göre daha erken bir dönemde, yaklaşık on yaşında sonlanmaktadır. Aman dikkat! Onun ötesinde zaman aşımı tehlikesi belirmektedir.

Görünüşe göre, çocuklara yönelik her şey, tıpkı yetişkinler için bir tutku haline gelen Kinder Sürpriz zımbırtıları gibi kaçınılmaz olarak müzelerde sergilenen birer kült olacaktır: *puzzlolar*, küçük heykeller, maket taşıtlar ya da robotlar, katlanabilen ya da ipli yaratıklar... Tabii ya, bu bir sanat. En azından çevresinde eksperlerin, koleksiyoncuların, galericilerinin, spekülâtörlerin ve hatta sahtelerini imal edenlerin* olduğu bir piyasa. Yetişkin, çocuklara yönelik ürünlere bayılır ve bir kısmını kendi kullanımına sokar, çocuk mobilyaları,

* Tuhaf bir meslek değil mi? Bir kartvizitin üzerine “Sahte Kinder oyuncakları imalatçısı” yazdığını hayal ediyorum, Belçikalı fikrısından daha matrak.

küçük motosikletler... Ve sınırsızca minyatürleştirir: cep aspiratörü, mini güzellik ürünleri, mini şarap mahzeni, XXS Heineken bira fiçileri. Küçük hoştur. Yetişkinin hayali? Bir çocuk odasında, ekstra *small* bir odada yaşamak. Tek avantajı: İnsan kendini çocuk olarak gördüğünde, çocuğu olmadığı için kendi çocuklarıyla ilgilenmek zorunda kalmıyor.

Çocukların beğenisi geri kalan her şeyi biçimlendiriyor. Kitaplar için bu geçerli. Fransa'da *Pıtırıcık-Bilinmeyen Öyküleri* bir anda sükse yaptı. 2004 yılında yayımlanan birinci cildi 650.000 sattı. Dünyada en fazla satan kitaplardan biri, bilgi sahibi olmak ve gerektiğinde yetkin bir şekilde hakkında konuşabilmek için son bölümünün okunmuş olması gereken *Harry Potter*'dır. Bunu okumamış olmak, tamamen çağın gerisinde kalmış olmaktır. Bununla birlikte, (bir sürü psikolog, psikiyatr, sosyolog ve felsefeci tarafından bilgece yorumlanan) *Harry Potter* "olgusu" denilen şey, yine de olduğu gibi, yani gençlik edebiyatı olarak görünme dürüstlüğüne sahiptir. Kârlı bir alan olduğundan, kitapçılarda raflar dolusu "gençlik edebiyatı" görülüyor. Giderek daha da artacağı iddia edilebilir: Okunması güç kitaplar için insan niye boş yere canını sıksın? "Gençlik edebiyatı" iyi bir oksimoron örneğidir, iki zıt terimi bir araya getirmekten ibaret bir söz sanatı. Hayır! Kafka, Shakespeare, Proust, Cervantes on iki yaşından küçükler için kitaplar yazmadı.

Gençlik modası diğerlerine ilham veriyor. Gençlik edebiyatına benzeyen yetişkinlere dönük edebiyat kitapları gitgide artıyor. Yetişkinlere yönelik gençlik edebiyatının en dikkat çekicileri arasında, biri diğerini aşırı kıskanan, birbirinden çok farklı iki kadın arkadaşın hikâyesini anlatan Amélie Nothomb'un *Dişi Şeytan*'ı, gizemli bir kadınla tanışan çok çok hasta bir çocuğu konu alan Eric-Emmanuel Schmitt'in *Oscar ve Pembe Meleği* sayılabilir. İkincisi sekiz değilse de, on yaşından itibaren okunabilir. Çok faydalı! Bu

tip okumanın sosyal işlevi, okumayan yetişkine, kültür adı verilen şeyden yine de kırıntılar topladığı yanılsamasını vermesidir. Alexandre Jardin, *Zèbre*'i ile daha da fazlasını yapar: işte her yetişkinin içinde uyumakta olan çocuğa seslenen bir kitap. Aynı yazar, *Les Coloriés* isimli kitabında tüm maharetini gösterir. Evin kralı çocuğu, gençliğin içtenliğini, doğal utanmazlığını ve masumiyetini şaşkınlık verici bir yenilik olarak göklere çıkarır. Sözümlerine ona “büyüklerin medeniyeti” tarafından ezilmiş bizdeki “onun en sahici yanını” uyandırmaya bir çağrı söz konusudur. Merhaba çocuksulukların artışı!

Aile, çok kişilikli bir egoizmdir. Bireyi yadsıyan, grup egoizmidir. Kimi zaman sanıldığı gibi, dizginsiz bir bireyciliğin ürünü değildir. Son yüzyılların seyri, genellikle özgürlüğün, aralarında ailenin de bulunduğu sosyal baskılar üzerindeki zaferi olarak sunuldu. Çiftin tüm enerjisi çocukların ilerlemesine yöneldiğinde, bireycilik bunun neresindedir? Çağdaş âdetlerimizin seyri, tersine, aile duygusunda inanılmaz bir dallanıp budaklanmayı gösterir. Kazanan, sosyal ilişkilerin, arkadaşların, komşuların aleyhine, ailedir. Aile kralıdır ve bu iyiye alamet değildir, medyanın ifadesiyle “kimliksel içe kapanma” işaretidir. Tarihçi Philippe Ariès bunu şöyle formüle eder: “Aile duygusu, sınıf duygusu ve belki de ırk duygusu, çeşitlilik karşısında aynı hoşgörüsüzlüğün, aynı tek tiplik kaygısının tezahürleri olarak belirir.” Aile, Ulusal Cephe’nin temel hücre mi olacaktır?

Çalışmanın ve bebek bakmanın, insanlık durumunun nihai ufkunu şekillendirdiği bir karınca toplumunda yaşıyoruz. İş halkın afyonudur, çocuklar tesellisi mi olacaktır? Yaşamın, ekmeğini kazanmak ve üremekle sınırlı olduğu bir toplum, geleceksiz bir toplumdur çünkü hayallerden yoksundur. Çocuk sahibi olmak, hayatın anlamını sorgulamaktan kaçınmanın en iyi yoludur çünkü her şey çocuğun etrafında döner: Varoluşsal arayış için kusursuz bir geçici önlemdir. Daniel Balavoine’in şarkısındaki gibi *Mon fils, ma bataille* (Oğlum, savaşım). Çok hoş ama başka savaşlarınız yoksa hayatınızda pek bir şey kalmamış demektir. Filozof Kojève “hayvan, varoluşsal olanaklarını üremede tüketmesiyle tanımlanır” di-

yordu. Bugün pek çok ebeveyn hayvanlık durumunun uzağında değildir.

Hayatın anlamı sorusuna üreyerek yanıt vermek, soruyu sonraki nesle aktarmaktır. Buna cevap vermekten kaçınmak ya da en azından bunu denemek, alçaklıkların en büyüğü değil midir? Çocuklara ağır bir yük bırakmak değil midir? Hem ayrıca pes etmiş yetişkinleri görmek, sevgili yavrularımız için pek de örnek bir davranış olmasa gerek. Çok uzak olmayan bir gelecekte, çocuklar ebeveynlerini yargılamaktan geri kalmayacaktır ve karar, ebeveynleri için, hele de aptalca bir yaşamları varsa, sert olacaktır. Aptalca yaşam, temel kaygısı daha iyisi olmadığından psişizmini iyileştirmek, duygularını doya doya hissetmek ve yaşamak, Doğu'nun bilgeliğine dalmak, "bedeni içinde kendini iyi hissetmek" için yürüyüş ya da koşu yapmak, ötekiyle "otantik" ilişkiler kurmayı öğrenmek, "haz korkusunu aşmak" olan, düşük ücretlilerin kölemsi yaşamıdır.

Yurttaşlar! Ne mutlu ki rahat uyuyabilirsiniz, düzen hüküm sürüyor: Bugünün gençleri, 1968'in gençlerine göre daha az cesarete sahip. Kendilerine boktan bir dünya bırakıldığı için sokağa çıkıp bağırıp çağırmak, hesap sormak ve intikam almak için düzeni istikrarsızlaştırmak onlar için söz konusu değil. Toplumla bütünleşmeyi denemekle -fazlasıyla- meşgul onlar.

On asırdır çiftlerin üzerinde, yaptıkları çocukları büyütme için birlikte kalmaları yönünde güçlü bir baskı vardı. Çocukları büyütme için evli kalmayı sürdürmek amacıyla çiftin her birinin, hayallerine sırt çevirmesi uygun geliyordu. Ama bugün teatral “sizin için kendimi feda ettim” demode kaçtığından, ebeveynlerin çoğu daha *trend* bir versiyona başvuruyor: “En önem verdiğim isteklerimden sizin için vazgeçtim. Sen mutlu ol diye. Memnun olasin diye. İyi bir eğitim alabilesin diye. Daha ileride üniversite okuyabilesin diye.” Nakarat farklı, riyakârlık aynı. Çocukları olmayanlar, hiçbir şey talep etmemiş olan çocuklar için razı olunan bunca fedakârlığa kimi zaman şaşırıyor ve şöyle bir cevap alıyorlar: “Sen anlayamazsın, çocuğun yok.”

Aşkın, sonsuzluğun kanişlerin ulaşabileceği bir düzeye çekilmesi olduğunu söyleyen Céline’in sözlerini değiştirerek, çocuğun, ölümsüzlüğün koyunların düzeyine çekilmesi olduğu söylenebilir. Hayır! Çocuk, yetişkinin geleceği değildir. Toplum tarafından bizi sakinleştirmek için uydu-
rulmuş bir başka yalandır bu ve şu şekilde formüle edilir: Çocuklar, sizin başarısız olduğunuz şeyi başaracaktır, okul ve toplumsal ilerleme sayesinde onlara bunun için gerekli araçları vereceğiz, yüzde yüz bu. Cennet, bugün değil, yarın. Mutluluk, sizin için değil, çocuklarınız için. Yavrunuz için ışıklı yarınları beklerken, çenenizi kapatın. “Belki çocuğum yapar”, “bunu yapmak istiyorum, hemen şimdi”den daha mı iyi? Bu tartışılır.

Çocukları adına yaşamını harcamış ebeveynlerden sık sık şu cümle işitilir: “Başka türlü yapamam, yetiştirmem gere-

ken çocuklarım var.” “Çok bunalıyorum ama işi bırakamıyorum çünkü çocuklarım var”: Güzel mazeret. “Hayallerimi gerçekleştirmedim, karınlarını doyurmam gereken çocuklarım vardı.” Bunu söylemek korkunç, değil mi? Eskiden, annem kendi zamanında şöyle diyordu: “Senin yüzünden babandan ayrılamıyorum”. Bunun iyi bir sebep olmadığını anladım, evde kalıp babamın başının etini yemeyi ve babamın da kendisinin başının etini yemesini tercih ediyordu. Tek başına mutlu olmaktansa, iki kişi olup mutsuz olmayı tercih edenler var, durum bu.

Gerçekten de çocuklar, deneme zahmetine bile girmeden pes etmek için genellikle iyi bir bahanedir. Kıssadan hisse: İnsan gerçekten istediği bir şeyi yapmadığında, hiçbir bahanesi yoktur. Ne iş, ne aile, ne de vatan.

Çocuklar için istenen ve onlara vaat edilen mutluluk tuhaf bir şeydir. Öncelikle, kimse mutluluğun ne olduğunu bilmez. Maddi refah mıdır? Sosyal başarı mıdır? İçki ve sefahat âlemleri midir? Herkes nasıl isterse öyle cevap verebilir çünkü kimse bilmez. Mutluluk, Fransız ve Amerikan devrimlerinde ortaya çıkmıştır ve hatta Amerikan Anayasası'na bir hak olarak girmiştir. "Mutluluk, Avrupa'da yeni bir fikir" demişti Saint-Just. Kesin olan şey, mutluluğun, yaşam tarzlarının kitleselleşmesinin, demokrasinin bir ürünü olduğudur ve herkes pastadan pay almaya hakkı olduğunu düşünüyor. Belirsizliklerle dolu bir dünyada, gelecek bilimcilerin formülünü yeniden ele alacak olursak, şimdide yaşamak ve yalnızca kendini düşünmek normaldir. Michel Onfray'ın çok sayıdaki okuyucusuna tavsiye ettiği budur.

Yarının bugünden daha ışıklı olacağına inanıldığı için, sözcüğün genişlemesi uzun zaman ilerlemeyle desteklenmişti. Ama bugün bir çocuğa mutluluk vaat etmek, karakterize bir kötü niyetin kanıtıdır. Size dünyanın hali hakkında ahkâm kesecek değilim, ama gülüp eğlenecek bir durum yok. Ozon tabakasında delik, iklimsel ısınma, deniz ve orman kaynaklarının aşırı kullanımı, işte durumumuz bu. Aslında sizin durumunuz bu gelecek kuşaklar, çünkü faturayı ödeyecek olan sizsiniz. Topu size atıyorlar, paçanızı kurtarın ve teşekkür edin: Ebeveynleriniz sizin mutlu olmanız için her şeyi yaptı. Kuşkusuz dünyayı değiştirmeyi denemediler, sizin bezlerinizi değiştirmekle meşguldüler.

Ebeveynler çocuklarının mutluluğu için çırpınıp dururlar. Mut-lu. Aslında ebeveynler çocuklarına mutluluk vaat et-

mez, bunu onlardan talep ederler. “Mutlu ol”, tıpkı Freud’un süper egosu gibi, hem emirler veren hem de zevk almayı dayatan, gaddar ve uygunsuz bir buyruktur. Zevk almak zaten şüphelidir: Kapitalist sistemde her özgürlük, hep aynı noktaya, zevk alma ve kendini zevke adama evrensel buyruğuna varır. “Yaşamın keyfini çıkar, zevk al oğlum” tuzak buyruktur. Çünkü ebeveyn aynı zamanda çocuğuna “Şunu yapma, bunu yapma, ebeveynlerini sevindir” der. Biri size yalnızca mutluluğunuzu istediğini söylüyorsa, kuşkulanın, çünkü bu kişi kaçınılmaz olarak kendinde size vaaz verme, öğüt verme hakkını görecektir ve size istemediğiniz şeyleri yaptırmayı deneyecektir. Zaten tam da bu nedenle eğitmek, her zaman başarısızlığa mahkûm bir görevdir, çünkü diğerinin iyiliğini ve mutluluğunu istemek zarar verir. Mutluluk mu? Hayır, teşekkürler, samimiyetle söylüyorum, bana göre değil.

Çocuğu ne yapmalı? Herkes onu pohpohluyor ama kimse de istemiyor. Çocuklarla ilgilenmek için yıllarını evde geçirmenin çok sıkıcı olduğunu kabul etmek gerekir. İskandinav ülkelerinin aksine, Fransa'da evin annesinin çocuğunu yanında restorana ya da sinemaya götürmesi için hiçbir şey yapılmamıştır. Dolayısıyla bezlerin, banyonun ve biberonun akışını belirlediği bir keşiş yaşamı sürer. Kısa süre içinde bebeğe bakmanın, işe gitmekten daha yorucu olduğu ortaya çıkar. Dolayısıyla mümkün olduğunda bürodaki rahat işine geri dönmek ve uyuşuk bir şekilde çalışır gibi yapmak daha akıllıcadır. En azından tüm gün boyunca sakın oturulabilir, saat on iki ile iki arasında jimnastiğe gidilebilir, kahve molasında gevşelinebilir, iki saat boyunca hiç rahatsız edilmeden eşe dosta telefon edilebilir, e-posta gönderilebilir. Zaten çocuk yaptıktan sonra onca kadının işe dönme nedeninin bu olmasından şüpheleniyorum. Avrupa'da norm, çalışan kadındır. Burada kadınlardan bahsediyorum çünkü bizim toplumumuzda çocuk yetiştirme işini büyük ölçüde yapan hep kadındır. Daha kurnaz ya da daha tembel olan erkekler her zaman sıvışmayı başarmıştır.

Çalışmak, tamam ama çocuklara bakacak birini bulmak lazım. Çocuğu sizin zaman çizelgenize nasıl uydurmalı? Evde bir bakıcı pahalıya geliyor. Problemler başlıyor. Zavalıyı yerleştirecek bir yer bulmak kolay değil. Tam da işi başkalarına, mesleği bu olanlara yaptıрма arayışına girdiğiniz anda sanki tüm kreşler, anaokulları ve okullar dolmuştur. Önceden harekete geçmek gerekir çünkü göreceksiniz, her zaman kontenjanın üzerinde talep vardır, kreş, anaokulu gibi kurumların sarsılmaz kuralıdır bu. Ben küçükken de böyle-

di ama o zaman doğumlardaki artışın bunda payı olduğu düşünülebilirdi. Bugün ise bu “yapısaldır.” Kreşten HEC**e kadar, çalıştığınız yerdeki işyeri konseyinin “ergenler için” kayak merkezi tatili de dahil, bu geçerli. Yetişkinler için dahi hiçbir yerde yer yok (bir yer bulanın oraya asılmasını açıklıyor bu). Evsizler için de aynı şey söz konusu, tüm banklar kapılmıştır, bu bir tesadüf olmasa gerek. Hadi başka kapıya! Sonuç olarak, üç yaşın altındaki çocukların % 70’ine evde, genellikle anneleri tarafından bakılır.

Kreşte bir yer için yapılacaklar: Belediye merkezine gidin ve tümüyle münasebetsiz değilse de, son derece detaylı anketleri yanıtlayın. “Ne kadar kazanıyorsunuz? Ya eşiniz? Evli değil misiniz? Eğitim düzeyi? Meslek? Normal çalışma saatleri? Oturduğunuz ev size mi ait yoksa kiracı mısınız? Kaç kişi yaşıyorsunuz? Semtte ailenizden kimse var mı? Sağlık probleminiz?” “Aile katsayısı? AIL, APJE?***” tipi ezoterik soruları saymıyorum. Tam bir polis sorgusu. Sabah sekizden akşam on sekize kadar yükünden kurtulmak için neler yapılmaz!

Güçlükler sonraki aşamada, yani okul aşamasında da devam eder. Okul zorunludur ama bir çocuğu okullu yapmak o kadar kolay değildir. Tıpkı kreşte olduğu gibi burada da yer yoktur çünkü “kontenjanımız doldu”, “bekleme listesinde-siniz” ve kabul ediliyorsanız, size bir lütufta bulunmuş olacaklar. Hele de çocuğunuzu “iyi” bir okula -ya da bazen bulunduğunuz yerin daha az kötü bir okuluna- yerleştirmek istiyorsanız. Edepli bir şekilde “karma” tabir edilen kimi semtlerde (yoksulların yaşadığı yerler, HLM sosyal konutları ve ZEP

* Ecole des Hautes Etudes Commerciales, işletme okulu.

** Hanenin geliri ve hanedeki çocuk sayısına göre hesaplanan aile katsayısı, kreşlerde ödenecek tarifeyi vs. belirliyor. AIL: Çocuklu ailelere yapılan kira yardımı. APJE: Çocuk üç yaşına gelene kadar yapılan yardım. Ç.N.

öncelikli eğitim bölgeleri) ebeveyn, iyi bir ebeveyn olmak ile iyi bir yurttaş olmak arasında bir seçim yapar. Genellikle ilkini seçer. Fransa’da insan çocuklarının okulunu seçemediğinden, küçücük de olsa bir tercih yapabilmek için, öyle gözükmeden ve çaktırmadan ikiyüzlülüğe teslim olmalıdır. Bu durumda sabır, beceriklilik, işini bilmek, okul idaresini birçok kez ziyaret etmek, kimi zaman uyduruk bir adres ve hiçbir komşunuzun kendi çocuklarını göndermeyeceği bir okuldan kaçınmak için azıcık sahtekârlık gerekecek. Evet, okul bir ayıklama makinesi, ikiyüzlü bir şekilde eşitliği teşvik ederken, sınıflar arasındaki ayrımları pekiştiren müthiş bir imtiyaz tanıma aygıtıdır. Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik ama biz ayrı, onlar ayrı. Cumhuriyetçi elitizm, bir başka oksimoron: Bir yanda elitist okullar var, diğer yanda (herkesi kabul eden) “cumhuriyetçi” okullar ama bunlar aynı öğrencileri kabul etmiyorlar. Çocuk! Hadi bakalım yuvaya, ama herhangi birine değil.

Çocuk, zamanının önemli bir kısmını okulda geçirir. Bu onu “sosyalleştirir” diyor ebeveynler. Bu, hiçbir şey öğrenmese de onun için iyidir, en azından arkadaşlarıyla oynamaktır. Bununla birlikte, okul içten bir dostluk ya da özgür ifade mekânı değildir: tersine, sosyal kontrol krallığıdır. Altı yaşından itibaren, anaokulu bitip de ciddi şeyler başladığında, işin şakası yoktur. Bu disiplin rejimi denilmesi yerinde olacak şey, 17. yüzyılın sonunda kurulmuştur. Tıpkı deliler, yoksullar ve fahişeler gibi (önceleri yetişkinlerin arasında yaşayan) çocuklar da bir hapsedilme sürecine tabi olmuştur. Kırk kadar çocuğun karantinaya alınmasına okul, kolej, lise denir.

Okul, bir terbiye etme ve beyin yıkama yeridir. Ne çok parlak ne çok aptal ortalama ve modele uygun Fransızlara göre ayarlanmıştır. Yani kalıba girenlere, okumayı sonraki yıl değil de bunu öğrenmeleri söylenen yılda öğrenenlere göre. Neden diye sormaksızın saçma alıştırmalar yapmayı kabul edenlere göre. Okul çok normatiftir. Özel bir teknik ya da zihinsel yetenek gerektirmeyen bir rutin olan iş için insanları şekillendirmeye hizmet eder. Sanayi toplumu, yararsız bir işi yapmaya ve tatmini, eğlenceye ayrılmış saatlerde aramaya boyun eğmiş, budala bir toplum ister. Okul onun muhteşem bekleme odasıdır.

Bu baskı yerinde, genellikle küçükken okulu sevmeyen -çünkü aksi takdirde daha parlak bir öğrenim görür, daha ilgi çekici bir mesleği olur ve daha iyi bir ücret alırdı- öğretmen, daha doğrusu kadın öğretmen hüküm sürer. İlkokul öğretmeni, öğretmen eğitim enstitüsü IUFM'nin korkunç basmakalıp söyleminin şekillendirdiği, hayatın sillesini yemiş biridir:

Orada topa “zıplayan referans noktası”, öğrenciye “öğrenen” denir. Bu insanlar, “didaktik üçgen” gibi anlaşılmaz sözcükler kullanır. Sapmayı hemen saptarlar ve öğrencilerini derhal bir ortofonist ve psikolog ordusuna yönlendirirler, böylelikle işlerinin bir kısmından kurtulduklarını düşünürler. Ebeveynler bu insanlarla bir saldırmazlık anlaşması yapmalıdır ve bu her zaman kolay değildir.

Çocuğun oldukça sersemlemiş olduğu tahmin edilebilir. Okulun işleyişi, mutluluğa dayalı ailevi söylemle tam bir çelişki içindedir. Ebeveynlerin yapmadığı işi yapmak, okula ve topluma düşer. Okulda tek sıra görmek isterler; o ki tesadüfen çocuğunuz sıranın dışına çıkarsa, uyarılacak olan ebeveynlerdir -çocuğun dışlanmasından önceki ilk aşama. Ben, okulun avlusunda, Marianne büstü ile tahta bank yığını arasında bir öğretmen tarafından azarlandım. Oğlum dersle ilgilenmiyorsa, teneffüste kavga ediyorsa, eşyalarını evde unutuyorsa, bunlar benim hatamdı. Ebeveynlik işini iyi yapamıyordum. Kendimi soruşturma yargıcı karşısında gibi hissediyordum. Orada sessizce duruyordum, üzgün bir hava takınmak zorundaydım çünkü çocuğumun dışlanmasından korkuyordum. Çünkü hemen o yıl içinde onu kabul edecek bir özel okul aramak zorunda kalmaktan korkuyordum. Öğrenci ebeveyni olmak zor, çok zor. Özellikle de “atipik” bir öğrencinin -bu, susup, boyun eğmeyen bir öğrenci olarak çevrilebilir- ebeveyni olmak. Öyle görünüyor ki böylelerinin sayısı giderek artıyor.

Eğer okul çocuğu hizaya getiremiyorsa, bu işi toplum yapacaktır. Bu kez bastırma yoluyla. 2005’te o zaman İçişleri Bakanı olan Nicolas Sarkozy suçu önleme yasasının hazırlık taslağına, çocukta, ergenlikte “suça yol açabilecek” “davranış bozukluklarının erken dönemde saptanması” ilkesini koymuştu. Bu ne demektir? “Normal” olmayan (asosyal, ajite...) her çocukta potansiyel bir suçlu yatar ve toplum, yılanın ba-

şını küçükken ezmelidir. Merhaba güvenlik paranoyası... INSERM raporuna dayanan bir hezeyan: yaşasın bilim, yaygınlaşan fişlemenin en iyi müttefiki. “Üç yaş çocukları için kötü davranış notuna hayır” başlıklı bir dilekçe ve Ulusal Etik Komitesi’nin kınanması sayesinde, yasa taslağı çöpe atıldı.

Fransa hiç baskının olmadığı bir hoşgörü ülkesi, öyle mi? Hadi canım oradan! Sözde “aşırı hoşgörüye” ve 1968 Mayıs olaylarının yol açtığı zararlara hayıflanarak söylem mantıklı görünmüyor. Tersine, oyunun, esnekliğin, hatta düzensizliğin olmaması bu toplumu nefes alınamaz bir toplum yapıyor. Kendileri için öngörülen kategoriye dahil olmayanlar, önce dışlanıyor, sonra cezalandırılıyor, nihayetinde de sadece kendi kaderlerine terk ediliyorlar. Kimi banliyölerde yaşanan budur: Yabancı çocuk, defol! Ya da şarkıdaki* gibi sadece gözlerini açıkta bırakan şapkanı tak ki pis suratını görmesinler. Yaşasın tüm toplumla bütünleşmemiş olanları bölmeyi başaran Fransız entegrasyon modeli!

* Fatal Bazooka’nın *Fous ta cagoule*’una gönderme yapılıyor. Ç.N.

Altı yaşından itibaren çocuk okuldan eve ödev getirir. Hiç yapmak istemediği ödevler... Kendinizi onun yerine koyarsınız. Eğitsel jargonla yazılmış dilbilgisi alıştırmaları, ezberlenmiş bir metni düzgün bir şekilde yazma çalışmaları, ezberlenecek dandik şiirler... Ebeveynlerin zaten yüklü olan ajandasına bir kat angarya ilave etmek için eksik olan hiçbir şey yok. Ayrıca çocuğun okulda anlamadığı şeyler, evde yeniden açıklanmalıdır. Ödevlere kim giriyor bilin bakalım. Genellikle evin annesi. Dileyelim ki içinde su yüzüne çıkmamış bir öğretmenlik yeteneği olsun; çünkü çocuk “otonom” hale gelinceye dek -ki bu çok uzun sürebilir- haftada bir sürü saatini bu işle geçirecektir. Sıklıkla, evin annesi çocuğun isteksizliğinden öyle bunalır ki ödevleri kendi yapar, böylesi daha çabuktur.

Kimi akşamlar ödev bitene kadar bir buçuk saat harcadığım oldu. Bununla birlikte, benim çocuklarım bir ZEP’e gidiyordu (öncelikli eğitim bölgesi, siz bunu fakirler için okul olarak anlayın). Burada, eğer aldığım bilgiler doğruysa, “eğitim kadrosu” iyi semtlerin çok seçkin bir okuluna kıyasla daha az şey ister. Yıllar boyunca ödevlerini yapmalarına yardımcı etmek tarif edilemez bir angaryaydı; çocukken okuldan nefret ettiğimi, anlatmanın beni sıktığını ve kendimi tekrar etmekten hoşlanmadığımı eklemem gerekir. Çocuklarımla, nefret ettiğim tüm o sınıfları ikinci kez okuduğum hissi içindeydim, sonunda bir gün sinir krizinin eşiğindeyken kendimi bıraktım ve onlara şöyle dedim: “Çocuklar! Kendi başınızın çaresine bakın. Ne olacaksa olsun.” Sınav sonuçları önceki kadar vasattı ama en azından ben bilginin kurak toprağını işlemeyi bıraktım.

Ev ödevleri skandalı iki tanedir. Birincisi, yazılı ödevler ilkokulda teorik olarak yasaktır ama eğitimciler, büyük ihtimalle kendilerine önemli bir hava vermek için bunu bilmiyormuş gibi yapar. İkincisi, ödevlerin sosyal ve kültürel faturayı ağırlaştıran bir faktör olduğu açıktır çünkü sadece evde kendilerine yardım edebilecek bir ebeveyne (ya da onu ikame edecek ücretli bir yardıma) sahip olanlar bunları bitirebilir. Ebeveynler neden bu kâbusu kabul eder? Çünkü bunun çocuklarının “iyiliğine” olduğunu, gelecekte kendileri için değerli bir sermaye oluşturacak “şeyler öğrendiklerini” düşünürler. Önceleri, saf bir şekilde, bilgi alanında rövanş peşindeki küçük bir azınlığın surat asmadan her gün eğitmene dönüşmeyi kabul ettiğini düşündüm. Birkaç yılın sonunda, tüm Fransa’nın dededen kalma aynı “eski iyi metotlar” virüsüne yakalandığının farkına vardım: Hece yöntemiyle öğrenmeyle* ilgili tartışmalar, formaya dönüş, çalışma ve çaba üzerine sıkıcı ahlak dersleri, karma eğitimin sorgulanması. Bakalım tüy kaleme ve parmak uçlarına cetvelle vurmaya ne zaman sıra gelecek?

Okul, çocuğun bilginin ışığına doğru tırmanışına eşlik etmek açısından yeterlidir. Kendisine saygısı olan orta sınıftan her ebeveyn, çocuğun okuması gerektiğini düşünür. Dolayısıyla bunaltı içinde kendine şu can alıcı soruyu sorar: “Çocuğumu nasıl okutmalı?” Bu gerçek bir meydan okumadır çünkü sevgili yavrunun kişisel gelişimi, zekâsının ve hayal gücünün gelişmesi buna bağlıdır. Tamamen cahil, yılda zar zor bir kitap okuyan (o okuduğunun da ne olduğuna bakmak gerek) ve okumanın önemine dair nutuklar çeken Fransız karikatürleri vardır. Bu aynı Fransızlar, çocuklarına bize defalarca kez söylenmiş olan ve bir sıhhi tesisatçının pratisyen

* 1968’de okullarda kabul edilen kelime yönteminin aksine, “B.A. BA”dan hareketle okumayı öğreten bir yöntemdir.

hekimden ya da avukattan daha fazla kazandığı bir dünyada artık doğru olmayan aynı cümleyi kullanır: “Okulda notların iyi olursa ileride iyi bir meslek sahibi olursun.”

Gerçekte okuma, başarının en baş düşmanıdır. Bu noktada bir yanılma söz konusudur: Okumayı gerçekten sevenler, deli olur. Ben bunun kusursuz bir örneğiyim. Çocukken başka hiçbir şey ilgimi çekmezdi. Ne okul, ne müzik, ne gezmek, ne tatil... Sonuç: Asosyalım ve “ekip çalışması” yapamam. Gerçek bir okuma tutkusu, insanı mal mülke elverişsiz mi kılmaktadır? Tamam biraz abartıyorum, okumayı gerçekten seven çocuklar genellikle pek itibar görmeyen ve kazancı düşük, zihinsel işlerde yardımcı, kültür sanat dünyasının kesintili çalışanları, yayın camiasında çırak, kütüphaneci ya da yazı başına ücret alan gazetecilerden olurlar. Her halükarda piyasadaki mevcut tüm işler için fazla eğitilirdirler. Bu müzmin hayat küskünleri için her iş toplantısı bir işkencedir, “bir projeyi bitirmek” can sıkıcı bir angarya, bir yöneticiyle performans değerlendirme toplantısı iki ayrı dünyanın yan yana gelmesidir. Gözden düşen bu kişiler çok sayıdadır ama yakında soyları tükenecektir; çünkü gençler giderek daha az okuyor, özellikle de elit okullarında ya da diğerlerinde “prestijli” eğitim almış olanlar. Ulusun elit kesiminin kitaplarla ve kültürle işi yok, *geri çekil şeytan!*

Bebek bir bireydir, bu bize defalarca söylendi. Psikologlar, psikiyatrlar bu fikri kafamıza soktular. İlk önce Freud, pratiği çerçevesinde bir çocuğa söz verdi (küçük Hans), ardından da Dolto, Winnicott... Bununla birlikte, pastoral yapıtların uzağındaydık ve eğer çocuğa kulak verdilerse, sonuçlarına katlanacaklardı çünkü bu öncüler rahatsız eden bir sözünü duymaya hazırdılar. Ama bugün epey bir eğitimci çocukla iletişim kurmanın tek bir şeye, onu toplumla bütünleştirmeye, “kendini iyi hissettirmeye”, “kendini ifade etmesine” yaradığını düşünüyor. Kısacası, yararlandıkları ve teşvik ettikleri söz sırf süs niyetinedir, hiçbir etkisi yoktur. Kurumsal iletişimle aynı işleve sahiptir: Kararlılıkla karşılıklı yavan laflar etmek.

İşlevi bir yandan da etkilidir. Amacı? Çocukları itaat ettirmeyi denemek. Bu güçtür çünkü ebeveynler artık çocuklarına emir vermiyor. Çocukların yerlerinde durmalarını sağlamak için daha kurnazca yöntemler deniyorlar. Ebeveynler Eliott’a ya da Ursule’a “hayır” demiyorlar artık çünkü genel olarak artık hayır denemiyor. Aynı şekilde şefiniz de size artık “hayır” demiyor, “belki” diyor; bankacınız “dosyanızı inceleyecek” ve nihayetinde istemeyerek, üzülmeye ama gerçekten siz bir yanıt istediğiniz için, “Sanıyorum mümkün olmayacak.” Dünyada artık hayır diyen bir şey yok. En uzak gezegenlerden vücudun en gizemli kısımlarına kadar her yere bakıldı, araştırıldı. Üreme süreci bile aydınlatıldı. Arzular, bilinçaltı, henüz bir şey görülmedi ama öyle görünüyor ki nörobilim bu konuya eğiliyor. Bugün hâlâ bize kim hayır diyebilir? Belki terörist. Zaten o hayır demekle yetinmiyor, üstüne bir de “pislik” diyor.

Toplumsal anlamda “iyi” bir ebeveyn olmak için tarafsız olmak gerekiyor. Odasına iğrenç bir Megadeath posteri mi asmak istiyor? Diddl çıkartmaları biriktirip, her yere bunlardan mı yapıyor? Hep aynı şeyi yemek istiyor ve sebze meyveyi geri mi çeviriyor? En sevdiği yemek, Mc Donalds’ın hamburger ve patates kızartması mı? Yüzünüzde bir değişiklik olmamalı, hiçbir değer yargısı ifade etmemeli çünkü bu, çocukta “travmaya neden olabilir.” Her şey kabul edilebilir, çocuk “kendi yerini” bulabilmelidir. Bugünün toplumunda bu bağırıp çağırarak yapılmıyor: “Bu iğrençlikleri odadan kaldır, ikinci bir emre kadar burada kararları ben veriyorum çünkü kirayı ödeyen benim” ya da “Bu yavan şeyler nedir? Bu kadar saçma şeylere ilgi duyan biri benim kanımdan olamaz, genler dönüşüme uğramış olmalı.” Ebeveyn, tıpkı yönetici gibi her durumda sakın kalmalı ve dinleme kapasitesini göstermelidir.

Özellikle şiddet hiç yok, çocuğa tokat atmak akıl almaz bir şey haline geldi. İskandinav’da aile içinde fiziki cezalar açık bir şekilde yasak. Üretken ve dalgacı Topor’un saçma ve komik, bir kapağa çivilenmiş bebek hikâyesi hayal ettiği *Le Bébé de Monsieur Laurent* gibi bir kitap büyük olasılıkla bugün gün ışığına çıkamazdı (zaten kitap yeni baskı yapmadı). Bana gelince, çekiç kullanma becerim olmadığından, itiraf ediyorum oğluma tokat attım. Biliyorum, bu satırlar duyarlı bir kesimi şok edebilir ve bana, Çocuk Hakları Derneği’ne ihbara mal olabilir. Şöyle oldu: Oğlum, belediye kütüphanesinde herkesi rahatsız ederek, bağırarak koşturuyor ve uyarılarımı dinlemeyi reddediyordu. Ona tokat attım. Bu iyi olmadı: İyi niyetli bir hanımefendi çocuklara vurmanın korkunç olduğunu bana açıkladı. Kendi işine bakmasını söylediğimde, polis çağırmakla tehdit etti. Çocuk sahibi olmak, resmi makamlarla ve kamuoyuyla başının belaya girme tehlikesine yol açar.

Her zaman mutlu, neşeli, güler yüzlü. Yağmur yağdığında, iş arkadaşlarının incitici muamelelerine maruz kaldığında, en sevdiğiniz dayınız öldüğünde bile. İşte, müşterilerle temas içinde olanların sürekli bir coşku içinde olmaları gereklidir (bu noktada Fransa'nın epey bir yol kat etmesi gerekiyor, insan sevinse mi ağlasa mı bilemiyor).

Evde de aynı şey geçerli. Ebeveynlere, en küçük yaşlardan itibaren çocuklarını “uyandırmaları” gerektiği söyleniyor. Onunla sohbet etmek, çene çaldığında “bravo” demek, oyun oynatmak, küçük yaşlardan itibaren kitap okumak, elleri oynatarak şarkı söylemek, yemek zamanını “hoş ve şölensi bir zamana” dönüştürmek, geçirti sesi ile bezin içindekiler karşısında sevinç ve ilgi göstermek gerekiyor. Her gün böyle bir performans gösterebilmek için ya geri zekâlı olmak ya da avuç avuç Prozac içmek lazım. Gün boyunca ebeveynlerinin soytarılıklar yaptığını görmek çocukları daha mı zeki yapıyor? Ben şüpheliyim. Belki de bu onları tamamen aptallaştırıyor. Belki de antikçağdan beri pedagogları meşgul eden, dillere pelesenk olmuş şu ünlü öğrencilerin “seviye düşürme” hikâyesini açıklamak için bir zemin olabilir bu.

Çocuk biraz daha büyüdüğünde, örnek olmak gerekecek. Gündelik yaşamda bu güç. Kanepede Nutellalı ekmek yemek, iş dönüşü esrar içmek, yatağa uzanıp bir şişe içkiyi mideye indirmek, bir çocuk için örnek bir görüntü değildir. Evin içinde yağlı saçlarla ve kirli bir sabahlıkla dolaşmak da, çocuğu ileride sorumlu ve olumlu bir yetişkin yapacak bir örnek değildir. Böylesi bir ortamda nasıl “kendini şekillendirebilir”? İş arkadaşınız size bir kalleşlik yaptığında ya da terfiyi elinizden kaçırdığınızda çocuğun karşısında hıçkırma

hıçkıra ağlamak tavsiye edilmez. Sizi suçlayan, esip gürleyen eşinizle girdiğiniz saç saça baş başa kavgaları saymıyorum. Bunlar çocuğunuzu, alkolizm ya da suça değilse de, senelerce psikanalistin divanına mahkûm eden sahneler.

En zoru, onun yanında, henüz içine girmiş olduğu toplum hakkında tarafsız bir konuşma yapmak. Yine de denemek gerekiyor. Bir rekabet ve yarış toplumunun basamaklarını tırmanmak için daha çok riayet *edilmemesi* gereken şeyler olsa da, ona “değerlerden” (dürüstlük, diğerine saygı, sözüne sadakat) bahsetmek gerekir. Evde gerçekten eşitlik olmasa da çocuğa cinsiyet ayrımcılığı karşıtı oyuncaklar (erkeklerle oyuncak bebekler, kızlara deney tüpleri, başka bir çağa ait klişelerin çıkarıldığı çocuk kitapları) alarak kadın-erkek eşitliğini açıklamak gerekir. Unutmayın ki ebeveynler iynin imparatorluğunun *missi dominicileridir*. Saftirikler kasabasının kâhyalarıdır. Konformizm ve sağlam ahlaki yargı. İlgisizliğe, şüpheciliğe iyi gözle bakılmaz. Yapınız gereği karamsar, hat-ta zaman zaman biraz depresif misiniz? Hayatın anlamını, “demokrasi” kelimesinin ağırlığını, “Cumhuriyetin özgürleş-tirici değerlerini” mi sorguluyorsunuz? Amansız negatifliği uzaklaştırmak için kendiniz üzerinde biraz çalışın. Çocuk sahibi olduğunuzda karşınızdakini kandırmanız ve her du-rumda, duru ve dostane bir söylem, bir *yurttaş* söylemi be-nimsemeniz gerekir. Sivrilikleri olmayan. Tarafsız. Sevecen. Haber bültenine yaraşır bir söylem. Tıpkı siyasi söylem gibi, olumlu sözlerle süslenmiş hoş bir müzik. Yük ağır olduğun-dan çoğu yapamasa da, toplumun ebeveynlerden beklediği budur. Bu kitaba rağmen ebeveyn olmak istiyorsanız, şu an-dan itibaren ayna karşısında çalışmaya başlamanız gerekir çünkü bu ciddi bir iştir. Bir tiyatro kursuna kayıt olunmasını öneririm, ismi “Çocuklara karşı güler yüzlü olmak ve onlara, içinde yaşadıkları toplumun olumlu bir imajını sunmak” ola-bilir. Ebeveyn olmak, çocuk oyunu değildir, aktör oyunudur.

Çocuk kültü kadınlar üzerinde ciddi bir baskı yapar. Çağdaş Fransız kadını mutlaka anne, çalışan kadın ve eştir. Tercihen zayıftır. Bu kadarının fazla olduğunu teslim etmek gerek. Çünkü kadınlar ev işlerinin % 80'ini yapar. Tıpkı veli toplantılarında olduğu gibi, çocuk bronşiolit ya da suçiçeği olduğunda doktorda da özellikle kadınlar görülür. Annelik çok sayıda kadın açısından çocuklarla ilgilenmek için akşamları eve daha erken dönmek, akşam yediden sonra yapılan stratejik toplantıları (her zaman akşam yediden sonra yapılır) kaçırmak, daha ilgi çekici ama çok zaman alan işleri reddetmek (ya da talep etmemek) anlamına gelir.

Yakın zamana kadar kadınlar insanlığın kültürel tarihinde çok küçük bir yere sahip olmuşsa, bunun nedeni basit bir şekilde pis iş, acı içinde doğurmak ve veletleri yetiştirmek işi kadınlara yıkıldığındandır. 20. yüzyıla kadar pek az kadın yazar, ressam, müzisyen, bilim insanı olarak ünlenmiştir. Çocuk yapmak belki de bunun ikamesiydi: Bir insan “yaratmak” bir yapıt yaratmanın dengi olarak görülmüş olabilir. İkame mi ehvenişer mi? Annelik yoluyla “yaratma” herkesin yapabileceği bir şeydir; gerçek bir rahim demokrasisi. Kimileri daha fazla çaba gerektiren yollarla kendini ifade etmeyi seçti ve Hannah Arendt, Simone Weil, Marguerite Yourcenar ya da Simone de Beauvoir çocuk sahibi olmadı. Beauvoir için bu bir tercihti çünkü aynı anda hem bir entelektüel hem de iyi bir anne olunamayacağını düşünüyordu. *İkinci Cins*'te anneliği aşkınlığın önünde bir engel olarak tanımlar.

Popo temizlerken, biberon verirken ve çarpım tablosu ezberletirken insan, yeni olanı hayal edebilir mi? Soru hâlâ yanıt bulmuş değil. Anneliğe has tekdüze ve sersemleti-

ci görevlerin, düşüncenin dev kanatlarını açmanın önünde uğursuz bir fren oluşturduğunu kabul etmek gerekir. Kadınlar, erkekler tarafından kurulmuş adaletsiz bir düzenin ya da hiçbir şey yaratmamak, hiçbir şeyi tamamlamamak için bir mazeret olan kendi çocuklarının kurbanları mıdırlar? Bir karara varmıyorum, kendi köşemde hayallere dalıyorum: Çocuğum olmasaydı, evin idaresi, yapılacak alışverişler ve hazırlanacak yemekler bana daha az köstek olsaydı, ne olur-
dum kim bilir? Tek bir şey beklediğimi itiraf ediyorum: Küçük yaratıcı aktivitelerime nihayet daha fazla zaman ayırmak için çocuklarım üniversiteye başlasınlar. O zaman elli yaşında olacağım. Daha ileride, büyüdüğümde, benim için hayat başlayacak.

Bugün Avrupa’da çalışan anneler çoğunluktadır: Bir ilerleme belki ama kesinlikle yükselme değil çünkü çocuklu aileleri teşvik eden bir sosyal politikaya rağmen mesleki olarak çok az kazanır. Kuşkusuz tüm dünya Fransız kadınına imrenir (kreşler, devlet tarafından yapılan yardımlar, cömert annelik izni...) ama kadın ile erkek arasındaki ücret farkı ortalama % 27’dir. Anne olmak, para kaybetmek demektir. Evin annesi çocuklarıyla geçirdiği, yemek hazırlamak, elektrikli süpürgeyle evi süpürmek, aptalca fablları ezberletmek için harcadığı zamanı artık çalışarak geçirmemektedir. Bir ekonomiste göre, anneler, çocuk yetiştirerek tüm mesleki kariyerleri düşünüldüğünde ortalama 100.000 ila 150.000 Avro kaybetmektedir.

İçlerinden % 80’i çalışıyorsa, yalnızca % 39’u sorumlu mevkilere geliyor. Almanya’dan ve özellikle İtalya’dan biraz daha iyi ama Birleşik Krallık’tan ve özellikle ABD’den daha kötü. Şirket genel müdürü, basın patronu, milletvekili olan çok kadın tanıyor musunuz? Ünlü “cam tavan” onların sorumlu mevkilere gelmesini engeller ve bu mevkidekiler bir avantaja sahiptir: Hiyerarşide ne kadar yukarı çıkarsanız, üzerinizde o kadar az budala olur. “Başarılı olmuş” kadınların biyografilerinde, sahip oldukları çocuk sayısının mutlaka belirtilmesine şaşmamalı. Yaşamlarını ilgi çekici bir şeye dönüştürmek için aştıkları engellerdir onlar: bu biraz, ayaklarında (çocuk başına) beş kiloluk ağırlıklarla maraton koşmaya benziyor.

Dolayısıyla annelik genellikle, gelecek beklentisi ve terfi umudu olmayan kısmi zamanlı işle eşanlamlıdır: Bugün ka-

dınların % 31'i kısmi zamanlı çalışıyor. Çalışanların çoğu pek vasıf gerektirmeyen hizmet sektöründe, kamu sektöründe, en iyi ihtimalle milli eğitimde çalışıyor. Bunlar, ücretin düşük olduğu ama ebeveynlik ödevini yapmak için zaman bırakan işlerdir. Kadınlar için zımni pazarlık şudur: “İşin fena değil, çocuklarıyla ilgilenecek zamanın var, neden şikâyet ediyorsun?” Eğitim düzeyi daha düşük olanlara gelince, iyi niyetli mali yardımlar onları açık bir şekilde işgücü piyasasını terk etmeye teşvik etmiştir.

Bana kimse önceki nesillerin erkeklerine göre evle daha fazla haşır neşir olan “yeni babalardan” bahsetmesin. Doğru, bez değiştirmeyi ve biberon içirmeyi biliyorlar. Bu, onların kariyerlerini feda ettikleri anlamına gelmiyor. Kanıt: Erkekler baba olduklarında, mesleki faaliyetleri artıyor ve -kadınların aksine- kendilerini işlerine daha fazla adıyorlar. Çalışmalar, parlak kariyere sahip erkeklerin genellikle çocuklu aile babaları olduğunu gösterirken, daha başarılı kadınların genellikle çocuksuz olduğunu gösterir. Hiç şüphe yok ki çocuklar biri için kariyere ivme kazandıran bir şeyken, diğeri için ayak bağıdır. Kanıt: İspanya’da Zapatero hükümetinde, 2007 başında sekiz erkek ve sekiz kadın vardı; sekiz erkeğin toplam yirmi beş çocuğu, sekiz kadının toplam beş çocuğu vardı. (Hayır! Okuyucu rahat olsun, bu okul çocukları için bir matematik problemi değil). Kadın-erkek eşitliği mi istiyorsunuz? Çocuk yapmayı bırakarak başlayın.

Baba, artık eski baba değildir. Artık evde yasayı yapan, herkesin gık demeden itaat ettiği, ilahi hak babası değildir. O babaya ne oldu kimse bilmiyor, kendisinden haber alınamayan hırslı işçi ile ele ele gizlice kaçtı. Bugünün babası genellikle hafif kel, belinin iki yanında yağ katları olan, kendisi ve dünyayla ilgili oldukça hayal kırıklığına uğramış, kırk yaşlarında bir adamdır. Akşam iş dönüşü gününü anlatmakta zorlanır, öyle ki çocukları sözünü keser ve öyle ki kendisi de işte sıkılır.

Çok sayıda sosyolog ve psikolog, babanın ölümü ve otoritenin gerilemesi üzerine yorumlar yapar. Gerçekte ölen baba değildir, diğerlerini kaçırma gücüne sahip söz gitmiştir. Yine de hoşgörölü bir toplumda yaşamıyorum, hatta tam aksi söz konusu; yalnızca, itaati bize kişiler değil, süreçler dayatıyor. Yetmişli yıllarda, zamanının ilerisinde olan Amerikalı Filozof Christopher Lasch, içinde bulunulan zamanın “babasız bir paternalizm” ile karakterize olacağı fikrini kuramsallaştırmıştı. İnsan bugünün babalarına karşı çıkamıyor çünkü onlar, bir yasa ve otorite mevkiini üstlenmeden, *cool* ve yeni fikirlere açık olma iddiasını sürdürüyorlar. Paralel olarak, koruyucu devlet, korumacı bir sosyal sistem ve iyiliksever olma iddiasındaki bir bürokrasi tarzında paternalizm gelişip serpiliyor. Mesela, büyük kurumlarda, artık kimse sizi doğrudan eleştirmez, müessesenin talep ettiği şeyi sizin kendi kendinize dayatmanız beklenir. Dolayısıyla iktidar tümüyle kişi dışı bir şey haline gelmektedir ve insanları boyun eğdirmek için artık herhangi bir otoriteye ihtiyaç duymaz. Ezici güç kendi başına işler. Kurnazca, öyle değil mi?

Artık baba yok, yalnızca sizi dünyaya getirenler var. En iyi ihtimalle o da. Erkek için baba olmak, yerinin küçüldü-

ğüne tanık olmak demektir. Erkek, artık baba olmaya karar vermez. Elli yıl önce, kimi zaman hiç istememelerine rağmen kadınları anne yapan erkeklerdi. Bugün güç ilişkisi tersine döndü, gönüllü olan yalnızca annelik, babalık değil. Erkekler baba olmaya, öyle kabul edilmeye zorlanıyor. Bugün çocuklar hakkında söz sahibi olanlar kadınlardır: Dünyaya gelecekler mi gelmeyecekler mi, kimler tarafından yetiştirilecekler, isimleri ne olacak? Kadınlar iplerini ele geçirmek için erkekleri artık hayalarından yakalamıyor, kendi rahimlerini kullanıyor.

Boşanmış baba, eşit tanınma hakkı adına, onu çocuklarından mahrum eden bir adaletle savaşıırken, eşi aile içinde ev ve ebeveynlik görevlerinin dengelenmesi için mücadele eder. Bu adaletsiz mi? Evet, oldukça. Ama cinsiyetler arasında gerçek eşitlik, büyük olasılıkla bir hayaldir. Sonuç olarak, evdeki angaryaların önemli bir kısmını gerçekleştirmeye devam eden kadınlar olduğuna göre, karar verenlerin de onlar olması oldukça mantıklı değil mi? Kim çalışıyorsa karar onundur: Bu mantık, iş ve siyaset dünyasına uygulansaydı, işler çok farklı olurdu.

Ebeveyn olmak, sevgili yavrularımızın sağlığını yakından gözetmek demektir. Çocukların, belki de sürekli olarak tabi tutuldukları kontrolden ötürü sağlıkları gayet iyi. Artık tüberküloz, kolera yok. Çocuk ölüm oranları hiç bu kadar düşük bir seviyede olmadı. Bununla birlikte hayatları için hiç bu kadar endişe edilmedi. Çok sayıda ebeveyn küçücük bir nezlede pediatrlara koşmakta ya da hastanelerin acil servislerine yığılmaktadır. Büyük musibetler yok oldu ama başkaları ortaya çıktı. Yirmi yıldır, uyku bozukluklarından duygusal gelişim problemlerine, alerjileri, geç konuşmayı, obeziteyi, okul fobisini içeren yeni hastalıklar çoğaldı.

Ebeveynlerin talihsizliği, hiperaktif çocuktur -yakın zamanda bulunmuş bir hastalıktır bu. Birkaç yıl önce, yalnızca sabır törpüsüydü. Biyolojik alarmı tan vaktinde bangır bangır çalar, gün boyunca saçmalık üzerine saçmalık yapar, sürekli konuşur ve en ufak bir aksilikte zırlar. Hiperaktif çocuk, onu bir diğerinden ayırmak güç olduğu ölçüde daha fazla kaygı verir. Zamane çocuğu gibidir ama daha kötüsü; yalnızca daha kötüsü. Durumu daha dayanılmaz kılan, bu “yalnızca”dır. Bazı çocuklar kusurları kendinde toplar: büyük gamet çekilişinde, şansınıza hiperaktif bir obezin çıkma riski var.

Hastalıklardan korunmak için, çocuğu kendisinden korumak gerekir. Sorumlu ve ölçülü bir şekilde ona her şeyi anlatmak gerekir. Güçlü argümanlarla onu, sadece ketçaplı pizza ve hamburger değil, taze fasulye ve domates yemeye ikna etmek gerekir. Çocukları “yemek yemediği” için (ama yine de yaşıyor, nasıl yapıyor bunu?) saçını başını yolan

ebeveynler gördüm. Onu zorlamak mümkün olmadığından, artık yapılmıyor bu, ara sıra bir lokma sebze ya da meyve yedirmek için diploması ve sabır kesesinin ağzını açıyorlar.

Normal olarak ebeveyn, bir yandan tehdit bir yandan ikna ederek bunu nasıl başaracağını bilir çünkü epey bir insan, siyasetçiler, yöneticiler, kimi doktorlar ona bu şekilde hitap eder. Yetişkin, etrafı hijyen uzmanları, iyilikseverler, hümanistler, koruyucularla çevrili sorumsuz bir çocuk değil midir? Ona alkolün zararlarını anlatarak, tütünü yasaklayarak annelik yapmak gerekir. Tüm bunlar onun ve topluluğun yararınadır. Yurttaşı eğitmek için pedagoji gerekir. Bu büyük sözcük dillere pelesenk olmuş durumda: Sadece pedagoji demagojiyi geriletecektir. Bizi çocuk olarak mı görecekler? Ben ne zaman pedagoji sözcüğünü duysam, silahımı (yani kalemimi) çıkarıyorum. Pedagoji, kendisi fark etmeden birini kandırma sanatıdır.

Çocuk sağlıklı olmalı, gruplarla bütünleşmeli, okula uyum sağlamalıdır. Üzerindeki baskı çok büyüktür. Ona verilenlerin, tüm bu oyuncakların, kendisiyle geçirilen zamanların, ona bağlanan ümitlerin bir karşılığı olması gerekir. Bütün bunların bedelini öder ve bedel yüksektir. Maruz kaldığı fazla endişe ve ilgiyi kârlı hale getirmek için çocuk (fiziken ve zihnen) verimli olmalıdır. Bu nedenle, okumayı öğrenmeye isteksizlik gösteriyorsa bir ortofoniste, dişlerini düzeltmek için bir ortodontiste, zayıflamasına yardım etmek için bir beslenme uzmanına, “mutlu” görünmüyorsa bir psikoloğa danışmak gerekir. Yalnızca kendisinden fazla bir şey beklenmeyen çocuk (benim durumum böyleydi ve bundan ötürü ebeveynlerim hiç de canavar değildi) yetişkin olduğunda, bunun kendisine sağladığı özgürlüğü bilir ve takdir eder. Ne yaparsa yapsın, hayal kırıklığına uğratmayacaktır.

Kendisine ücretlinin tek özgürlük hakkını -emekliliği kast ediyorum- veren kırk iki yıllık aidatı inci dizer gibi ödemeye

hazır, sağlıklı bir çocuğa sahip olduğunuza emin mi olmak istiyorsunuz? Genetikte ilerlemeler sayesinde, preimplantasyon genetik tanıya başvurulabiliyor (PGT de deniyor, çünkü kendisine iyi giden kısaltma olmadan sözcük içeriğini kaybediyor ve kendini çaresiz hissediyor). Gebelikten önce ya da gebelik sırasında, embriyonun kimi hastalıklara yakalanıp yakalanmadığını ve kalıtsal bozukluklar gösterip göstermediğini öğrenmeye yarayan genetik bir tahlil söz konusu. Amaç? Sağlıklı çocuklara sahip olmak. Duracell piller gibi uzun süre gidebilen çocuklara. Garantili; kusurlu çocuklar? Iskartaya. Anomali? Evlerden ırak. Bugün Mozart, büyük olasılıkla Tourette sendromundan mustarip olduğundan, yaşamaya layık olmayan anormal biri olarak görülürdü. Şimdilik Fransa'da PGT sonrası yalnızca otuz dört çocuk doğdu ama yarın daha fazla olacağına kesin gözüyle bakılabilir. Günün birinde tüm çocuklar kusursuz olacak, hastalık, kanser, şizofreni, depresyon olmayacak hiçbirinde. Ama yaşamları kusursuz olacak mı? Ya içinde yaşayacakları dünya kusursuz olacak mı? Benim ciddi kuşkularım var.

Çocuk tehlikelidir. Adli kovuşturmalara uğramanıza yol açabilir ve (zaten tamamen nispi olduğunu teslim etmek gereken) özgürlüğünüze mal olabilir. Çünkü bu küçük masum varlık, ebeveynlerini seve seve ihbar eder ve hiçbir art düşüncesi olmadan onları adaletin ellerine teslim eder. Unutmayalım ki totaliter rejimlerde disiplin altına ilk alınanlar çocuklardı; ideolojik olarak yanıldıklarından ötürü ebeveynlerini gizli servise ihbar eden iyi küçük komünist bu konuda bize bir fikir verir. Fransa'da, çok yakınlarımızda küçük muhbirler var. Pek az eğlencenin olduğu, iç karartıcı bir kuzey şehri olan Outreau'da bunu kabul etmek gerekir. 2001'de, çok sayıda çocuğun ihbarı üzerine, on sekiz kişi tutuklandı ve bir ila üç yılını hücrede geçirdi -biri intihar etti. Adli hata: Gerekli niteliklere sahip olmayan uzmanların kefil olduğu ve yetersiz hâkimlerin inandığı sevgili yavrucuklar yalan söylemiş.

Outreau bizi önce öfkелendirdi, sonra korktuk. Bu, biz ebeveynlerin her birimizin başına gelebilirdi, başımızdan aşağı kaynar sular döküldü. Zaten az kalsın bir arkadaşımın başına geliyordu: on üç yaşındaki kızı, keyifsiz olduğu bir gün, okulda babasının kendisini yatağa bağladığını anlatmış. Polis hemen olaya müdahil oldu, ebeveynler görüşmeye ve ifadeye çağrıldı, masum olduklarını ispat etmeleri aylarını aldı. 1997 tarihli genelgenin* okul yetkililerini, kötü muamele gördüğünü söyleyen çocukların sözünden asla şüphe etmemeye zorladığını söylemek gerekir.

* Milli eğitim mensuplarına hitap eden, "Royal Circulaire" adıyla anılan bu genelge, pedofili ile mücadeleyi konu alır. Ç.N.

Neden çocuğun sözü, yetişkinin sözüne baskın gelir? Çünkü o hakikati söyler; potansiyel kurbandır, mutlaka masumdur. İlk saflık mitinin uzağında değiliz. Ayrıca kendisine iğrenç cinsel saldırılarda bulunmak için etrafında kötü niyetli yetişkinlerin dolaştığına inanan ebeveynlerinin nazarında dünyanın yedinci harikasıdır. Nabokov'un şeytani romanı *Lolita* bugün yayımlanabilir miydi? Kesin değil. Dünyamıza, mutlak kötü figürü olarak, SS'den bile daha kötü olan çocuk tacizcisi musallat olmuştur. Çocuk tacizcisi-katilinin tüm iğrençliği içinde ete kemiğe bürünmüş hali, çok sayıda cinayet ve tacizin faili Marc Dutroux'dur. Dutroux adına Outreau yaşanmıştır, yani geniş yelpazede bir tür tedbir ilkesi: Her yetişkinin içinde bir Dutroux yattığından, tüm yetişkinleri tutuklayalım.

Çocuğunuz tarafından ihbar edilmeniz gerekmiyor bile. Onun fotoğrafını çekmeniz, adaletle başınızın derde girmesi için yeterli. İkonofillere dikkat! 2005'te Hollandalı sanatçı Kiki Lamers, resimlerinde yararlanmak amacıyla kendi çocuklarının çıplak fotoğraflarını çektiği için sekiz ay hapse ve 5000 Avro para cezasına mahkûm edilmiş, cezası ertelenmişti. Çocuğun korunması cezayı haklı çıkarıyor. Şaka gibi. Ama 2006'da Paris Ecole des beaux-arts'ın müdürü Henry-Claude Cousseau hakkında, 2000 yılında düzenlediği "Sözde Masumlar: Çağdaş Sanat ve Çocuk" başlıklı bir sergiden ötürü soruşturma açıldığında kâbus devam eder. Christian Boltanski, Jeff Koons, Cindy Sherman gibi çağdaş sanatın seçkin isimlerini bir araya getiren bu sergide şiddet içeren, pornografik ya da haysiyete aykırı ne vardı? Annette Messenger çocukların savunucusu olma iddiasındaki kişilere, gazetelerden kesilmiş ve gözleri tükenmez kalemle çizilmiş çocuk fotoğraflarını gösteren "Gözlerine Çizgi Çekilmiş Çocuklar" başlıklı bir yapıtla öfkesini kusar. Şaşkınlıktan ağızlar açık kalır. Durum kötü mü müfettiş? Bir gün ekograflerin porno

resimlerin yerini alacağına ve el altından değış tokuş edileceğine bahse girerim. Sonuçta özleri aynı: Kemiğe kadar her şey görülmelidir, bir köşede ufacık bir gizem olsun bırakmak söz konusu değildir.

On yıllar boyunca çocuğunuz için büyük emek harcayacaksınız. Başınızdan atamayacağınız gerçek bir yük. Bir tavsiye: bir asalağı besleyeceğinize, bir jigolo tutun. Daha hoş ve en azından neye para ödediğinizi bilirsiniz. Bana yirmi yıl sonra dünyanın gençler için daha misafirperver bir yer olacağını söyleyeceksiniz. Bu pek olası değil, bir nesildir onlar açısından işler daha kötüye gidiyor.

Şimdi “bunları biliyor musunuz?” zamanı: Çocuk, Psikanalist Jacques Lacan’ın a (küçük a nesnesi) nesnesinin cisimleşmesidir. Dolayısıyla hem muhteşem bir nesne hem de atıktır. Eskiden biraz birinden, biraz diğerindendi. Çocuk uzun zaman boyunca bir asalak olarak görüldü. Her zaman istenen bir şey değildi. Öyle olmanın da ötesinde, varlığı belirsizdi. Montaigne’in, *Denemeler*’inde neredeyse hepsi küçük yaşta ölmüş çocuklarına biçtiği değer hafızalarda: Özet olarak “güzel bir kitabı bir çocuğa tercih ederim” diyor. Her yeni doğmuş bebeğin ebeveynlerinin arzusunun gerilemesi ve çocuğun oldukça uzun bir zaman boyunca ailesinin ya da klanının asalağı olduğu doğrudur. Bugün çocuk yalnızca harikulade bir nesnedir. Bu ille de bir şans değildir çünkü ileride olacağı gence, pek de imrenilesi olmayan atık, *outsider* (dışlanmış kişi) rolü vaat edilmiştir. Dünyaya yeniyi getirmek söz konusu değildir, gencin görevi efsane olarak gençliği doğrulamaktır. Başta Michael Jackson ya da Brad Pitt ve Johnny Depp gibi asi genç adamlar olmak üzere pek çok starın büyümeyi reddettiği görülüyor.

Dolayısıyla üzerine titrenen çocuk, dışlanmış bir genç olmaya yazgılıdır. Toplum onun güzelliğini, gençliğini, körpeliğini sever. Lüks nesne: güzel ol ve konuşma. Her şeyin

yapılmış, denenmiş olduğu çok zengin, çok hantal ülkelerde yaşıyor. Özne olarak istenmediğini hisseder. Avrupa’da artık ne savaş ne sömürgeler olduğundan, işsiz güçsüz gençliğin geleneksel kurtuluş yollarıydı bunlar, genç daha güzel günleri beklerken boş boş oturur. Kuşkusuz sevişme hakkı vardır, yetmişli yıllara kadar bu yoktu -Mayıs 1968’in, erkekler kızların yatakhanelerine girmek istediği için başladığını unutmamak gerek. Zevk almak kabul ama bir şeyleri değiştirmek bir yana, herhangi bir şey üzerine görüş belirtmek söz konusu değil.

En âlâsından çocuksever bir ülke olan Fransa, kitlesel işsizliğe, eğreti sözleşmelere, otuz ve üstü yaşlara kadar duracak evlere mahkûm gençleri için pek az misafirperverdir. Yirmi-yirmi beş yaş diliminde dört kişiden yalnızca biri çalışmaktadır ve “topluma dahil olmayı” başaranlar, Fransa’nın ne pahasına olursa olsun istemediği tüm esnekliği sırtlarında taşımaktadırlar: Gençlerin % 87’si eğreti bir sözleşmeye sahiptir, baktan bir işe yani. Daha fazla diplomaya sahip olsalar da ebeveynlerinin kendi yaşlarındaki durumlarına göre daha yoksul olan *baby-loosers* işsizlik sigortası ile potansiyel suçlar için yüküdür ya da daha ucuz kurtulanları, sınıf düşmüş kişilerdir.

Toplumun, paramparça olmuş bir şimdide yaşayan, yoğun ya da sabit bir kimliği olamayan, tarihi olmayan bireylere ihtiyacı vardır. Geleceğin “işsizi” olan çocuğunuz, “toplumla bütünleşmek” dışında bir hayali olmadan, tasarısız, idealsiz, yarını düşünmeden yaşayacaktır. Güvenlik, kesinlik, kendi yaşamını kontrol etmek... Bu sözcüklerin anlamını unuttacaktır. Varlık nedeni olmayacaktır. Hızlı, hep daha hızlı, çöpe. Hiçbir şeyin uzun sürmeyeceği, bugünün yararlı ve olmazsa olmaz nesnelerinin yarının atıkları olacağı yaşam tarzına benzeyecektir. Yarının belirsizliği içinde, gelecek kaygısı içinde, kasten onları karman çorman hale sokan bir

toplumun belirsiz kurallarını bilmeden debelenmeye mecbur kalacaktır. Bu toplum içinde yolunu çizmek isteyenler için bir kılavuz yoktur artık: Çocuğunuz varsa, ona aktaracağınız hiçbir şey olmayacak, ne bir reçete, ne de işe yarar bir *how to* (yol yöntem). Depresyondan mustarip gençlerin sayısının on iki yıl içinde ikiye katlanmasında şaşırtıcı bir yan yok*. De Gaulle ihtiyarlığın batma olduğunu söylüyordu, bugün gençlik de öyledir.

* Fondation Joseph Rowntree'a göre, akt. The Guardian, 27 Kasım 2002, John Carvel, "*Depression on the rise among young*".

Çok fazla mal, çok fazla kafe, çok fazla dükkân, çok fazla çeşit tamamen biyolojik ekmek, çok fazla insan. Dünya nüfusu 6,5 milyar; 2030'da 8 milyarı bulacak gibiyiz. En fazla çocuğa sahip olanlar, yoksullar. (Sözde) gelişmiş ülkelerdeki doğurganlık oranı, nüfus yenilenme oranı kabul edilen (sıfır artışlı toplum) kadın başına 2,1 çocuk sihirli rakamının altına düşmüştür.

Bununla birlikte dünya aşırı kalabalık değildir; tüm Çin ve Hindistan halkı birlikte Kuzey Amerika kıtasına gitse, Belçika, Hollanda ya da İngiltere'den daha kalabalık olmayacaktır. Problem, aşırı kirli olmasıdır. Zengin ülkelerin görece düşük nüfusu, toplam enerji kullanımının üçte ikisini tüketmektedir. Aslında dünyada çok fazla insan yok, çok fazla zengin var.

Bizler, hep daha fazla tüketen, gezegenin asalakları. Çocuk sahibi olmak, en yoksulların aleyhine hep daha fazla tüketecek olan çocuklara sahip olmak gerçekten mantıklı mı? Kimsenin bizim çocuklarımıza ihtiyacı yok çünkü biz ve onlar dümdüz duvara doğru giden bir gezegenin şımartılmış çocuklarıyız. Dolayısıyla Avrupa ya da Amerika'da yaşayıp çocuk sahibi olmak ahlaksızlık: Hep daha obur, hep daha kaprisli, yakıta hep daha fazla aç, çevreyi hep daha fazla tahrip eden bir yaşam tarzı için hep daha fazla kıt kaynak israf ediliyor.

Zengin bir ülkede çocuk sahibi olmak yurttaşça bir davranış değil. Devlet, çocuk sahibi olmamaya karar verenlere yardım etmeli. Daha az işsizlik, daha az kalabalık, daha az savaş. Bir an için birkaç milyon daha az nüfusa sahip bir Fransa hayal edelim: Daha az sera etkili gaz, aşırı pahalı konutları

kiralamak için daha az kuyruk, hafta sonları batı yolunda daha az trafik sıkışıklığı, *Borat* izlemek için sinema önünde daha az kalabalık, ameliyat olmak için daha az süre beklemek... Tam bir düşler ülkesi.

Diğer Avrupa ülkeleri bizden daha az doğurgan olmayı akıl etmişler. Öngörüler 2050 civarında yalnızca 73 milyon nüfusa sahip bir Almanya (bugün 80 milyon), 50 milyonluk bir İtalya (bugün 58), 35 milyonluk bir İspanya (bugün 40) hayal ediyor. Kurtuba Camisi'ni bir turist yığını içine sıkışmadan gezmek, Sistina Şapeli'ni huzur içinde keşfetmek ister misiniz? Yarın bu mümkün olacak. Onlar gibi yapalım. Fransızlar! Doğum oranını çok aşağılara çekmek için haydi biraz daha çaba. *No kid* ancak dayanışma içinde ulaşabileceğimiz bir hedeftir. Herkes dikkatli olsun, tek bir spermatozoit yumurtaya ulaşmayacak.

- Çocuğun senden, projelerinden, eşinle ilişkiden, diğer tüm çocuklardan, ölü ya da diri tüm yetişkinlerden, içinde yaşadığın toplumdan daha önemli.

- Ona, kimsenin riayet etmediği ve topluma dahil olmak ya da para kazanmak bakımından hiçbir işe yaramayan -hatta bilakis engel oluşturan- güçsüz “değerleri” (diğerlerine karşı hoşgörü, dürüstlük) aktarmalısın.

- Onun “mutluluğunu” istemelisin; kimse bunun ne olduğunu bilmiyor ama sen saçlarını süpürge edersen belki çocuğun bunun ne olduğunu bir gün bilecek. Bugünün gençleri çok mutlu gözüküyor mu? Bunun nedeni, ebeveynleri onlar için yeterince şey yapmadı, bütün olay bu.

- Çocuğun her an, olabildiğince çeşitli şekillerde meşgul olmasını sağlamalısın. Bu senin için büyük bir iş ama “motive” ve “mutlu” olması için bu şart.

- Ona örnek olmalısın: Esrar yok, içki yok, sefahat âlemleri yok. Yersiz şeyler, yakışsız şakalar yok. İdeal olarak, ne gözyaşı ne tartışma, ne yas var ama yas bazen kaçınılmazdır.

- Çocuğunu, potansiyel bir kurban olduğu için, yolunu gözleyen çok sayıdaki tehlikeden koruyacaksın. Ne yaparsa yapсын o ne suçludur ne de sorumlu. Her zaman doğruyu söyler.

- Değişmekte olan bir dünyada “esnek” olabilmesi için çocuğunu “uyum sağlamaya”, dolaşmaya hazırlamalısın. Unutma ki bir gün, öncelikle turist olacak.

- Ona asla vurmayacaksın. Onu cezalandırmayacak, ona sert davranmayacaksın. Bunları, kafasına vura vura hizaya getirmek amacıyla okul ve toplum üstlenecek.

- (Mümkün olduğunca) Onunla konuşacak ve (her şeyi) ona açıklayacaksın.

- Pozitif olacaksın. Büyüdüğünde içinde yaşayacağı, çoğulcu, küreselleşmiş, ayrımcılığa karşıt dünyayı ona anlatacaksın. Büyümek isteyecek. Ama çok çabuk değil çünkü tek ve gerçek cennet, yine de çocukluktur...

SONUÇ

Çocuk mu? Teşekkürler, almayayım!

Çocuk istemiyorum, teşekkürler. Olmaması daha iyi. Doğum oranının sifıra yaklaşması tek ümidimiz. Hanımefendiler, ülkemizin geleceği size bağlı. Son özgürlük “yapmamayı tercih etmektir.” Hermann Melville’in besbelli çocuk sahibi olmayan ve gönülsüzlüğüyle işte düzensizliğe yol açan bozguncu kahramanı Bartleby gibi.

“Yapmamayı tercih etmek” olumsuz düşüncenin, yıkıcı şüphenin formülüdür. Önercek çözümleri olduklarını düşünme naifliğine sahip olmayanların sığınağı ya da buna sahip olduklarına başkalarını inandıranların sinizmidir. İlerleme ve hümanizmle geçen asırların vardığı nokta olarak bize satılan dünyaların en güzeli teranesine coşkuyla ve iyi duygularla neden evet demek gerektiğini sorgulayanların bayrağıdır.

Çocuk sahibi olmamayı tercih ederim. Çalışmamayı, haber bültenlerini izlememeyi, ekonomik rekabetle işbirliği yapmamayı tercih ederim.

Siz de “yapmamayı” tercih edebilirsiniz. Tüm ülkelerin *yapmamacıları*, silah arkadaşlarım, dağılmış, şüpheli ve mümkünse çocuksuz kalalım.

BİBLİYOGRAFYA

Eliette Abécassis, *Un heureux événement*, Albin Michel, 2005 [*Bir Bebek Bekliyorum*, Çeviren: Z. Canan Özatalay, Everest Yayınları, 2007, 152 s.].

David Abiker, *Le Musée de l'homme*, Michalon, 2005.

Philippe Ariès, *L'Enfant et la vie familiale sous l'Ancien Régime*, Seuil, 1973.

Zygmunt Bauman, *Vies perdues, La modernité et ses exclus*, Payot, 2006.

Marie Darrieussecq, *Le Bébé*, POL, 2005.

Benoît Duteurtre, *La Petite Fille et la Cigarette*, Fayard, 2005.

Michel Houellebecq, *La Possibilité d'une île*, Fayard, 2005.

Marcela Iacub, *L'Empire du ventre*, Fayard, 2004.

Christopher Lasch, *Le Complexe de Narcisse*, Robert Laffont, 1981; *Les Femmes et la Vie ordinaire*, Climats, 2006.

Steven D. Levitt, Stephen Dubner, *Freakonomics*, Denoel, 2006 [*Görünmeyen Ekonomi-Dünya Gerçekte Nasıl İşliyor?* Çeviren: Süreyya Evren Türkeli, Boyner Yayınları, 2006, 244 s.].

Philippe Muray, *Moderne contre moderne, Exorcismes spirituels IV*, Les Belles Lettres, 2005.

Aldo Naouri, *Les Pères et les Mères*, Odile Jacob, 2004.

Paul Reboux, *Trop d'enfants?*, Denoel, 1951.

Richard Sennett, *Les Tyrannies de l'intimité*, Seuil, 1979.

Lionel Shriver, *We Need to Talk about Kevin*, Serpent's Rail, Londra, 2005 [*Kevin Hakkında Konuşmalıyız*, Çeviren:

Berna Kılınçer, Everest Yayınları, 2008, 494 s.].

Judith Warner, *Perfect Madness, Motherhood in The Age of Anxiety*, Riverhead Books, 2005.

Donald Winnicott, *De la pédiatrie à la psychanalyse*, Payot, 1969.

Le Monde 2, “Ils sont heureux sans enfant”, Pascal Krémer, 17 Aralık 2005.

Savoirs et clinique, Revue de psychanalyse, no 1, “L’Enfant-Objet”, Erès, Mart 2002.

Anne baba adayları, çocuk meraklıları, doğum sempatisanları, emzirme takıntılıları, **No Kid**'in amacı morallerinizi bozup ezberlenmiş fikirlerinizi tersyüz etmek! Bu güldürücü ve siyaseten doğru olmayan kitapta yazar, toplumumuzun en dokunulmaz tabularından biri olan çocuğa hücum ediyor. Konformist söylemler ve çocuğa övgüler saydıran düşünce dünyasına isyan eden yazar, tuzağa düşmemeniz için sizlere 40 akılcı neden sunuyor. Kadına sadece anne olması ve iyi çocuk yetiştirilmesi dayatılan şu günlerde düzen bekçilerinin, pazarlamacıların, kapitalizmin, psikologların ve daha nicelerinin çocuğu neden bu denli sevdiğini sorguluyor. İğneleyici ve kamu sağlığı açısından önemli olan bu kitap, toplum içinde "cehennem, çocuklardır" diyemeyen milyonlarca ebeveyni de mutlu edecek. Yavruları yataklarına yatıştığında anne ve babaların çoğunun içinden düşündüğü şeyi, nihayet biri yazmaya cüret ediyor.

"Günümüzde anne baba olmanın ne demek olduğunu gözler önüne seren bir kitap: Bitmeyen sıkıntılar, hep daha fazla para kazanma gereksinimi, can sıkıcı bir hayat ve bir kenara bırakılan hayaller. Bu kitap, sadece bir kitap değil aynı zamanda bir manifesto!"
Le Monde

"No Kid, sinir krizinin eşiğine gelmiş ebeveynler ve hâkim söylemin suçluluk duygusu uyandırdığı çocuksuz bekârlar için kurtarıcı bir opus. Okuması keyifli, iğneleyici, keskin bir metin."
France 3

"Anneliğin zafer kazandığı günümüzde, Simon de Beauvoir'ın torunları kafa tutuyor. Sözcüleri de Corinne Maier."
Le Nouvel Observateur

"Eğlenceli olduğu kadar işi uç noktalara götüren iddia ve suçlamalar, çocuklarının canlarından bezdirdiği anne ve babaları suçluluk duygusundan kurtaracak. Diğerlerine ise güçlü bir doğum kontrol hapi etkisi yapacak."
L'Express

esenkitap.

9 786054 609536

www.esenkitap.com

DÜŞÜNCE DİZİSİ- ELEŞTİRİ

SATIŞ FİYATI 15 TL

